

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศ
ในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

โดย พ.ท.ดร. ยรรยงค์ อินนนชัย

วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2559

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบประชาคม-
การเมืองและความมั่นคงอาเซียน

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1 พ.ท. ดร. ยรรยงค์อินันชัย

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รายละเอียดโครงการ

สัญญาเลขที่ PDG5810004

ชื่อโครงการ (ไทย) โครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบประชาคม-
การเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ชื่อโครงการ (อังกฤษ) Security Cooperation between the Thai Armed Forces and ASEAN
Counterparts in the ASEAN Political-Security Community Framwork

หัวหน้าโครงการ พ.ท. ดร. ยรรยงค์อินันชัย สังกัด โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

สารบัญ

หน้า

สารบัญ

บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

ก

บทคัดย่อ

ง

ABSTRACT

จ

บทที่ 1

บทนำ

1

กล่าวนำ

1

วัตถุประสงค์

4

คำถามการวิจัย

4

ขอบเขตการวิจัย

4

นิยามศัพท์

5

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม / วิธีการดำเนินการวิจัย

6

ทฤษฎีความร่วมมือด้านความมั่นคง

6

พัฒนาการความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนในอดีต

9

การเตรียมการของกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ

15

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

16

วิธีการดำเนินการวิจัย

20

บทที่ 3

ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศ

21

ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคี

22

การประชุม ADMM

23

การประชุม ADMM - Plus

26

การประชุม ARF

33

ความร่วมมือด้านการศึกษาทางทหาร : HDUCIM และ NADI

35

ความร่วมมือพหุภาคีอื่นๆ

41

ความสัมพันธ์ในกรอบทวิภาคี

45

บทที่ 4

สรุป

48

บรรณานุกรม

53

ภาคผนวก

57

ผนวก ก สรุปผลความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM

58

ผนวก ข สรุปผลความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM – Plus

72

ผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม
ที่ดำเนินการและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

78

บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบความร่วมมือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) โดยมุ่งเน้นที่ความร่วมมือด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นบทบาทหลักของกองทัพ โดยเป็นการศึกษาในเรื่องของประเด็น (issues) ที่แต่ละฝ่ายให้ความสนใจ กลไก (mechanisms) และกระบวนการ (processes) ที่ใช้ในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือด้านความมั่นคง การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือในกรอบพหุภาคีเนื่องจากเป็นความร่วมมือในกรอบของประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ได้กล่าวถึงความร่วมมือในรูปแบบทวิภาคีบางส่วน อันเนื่องมาจากความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของความร่วมมือของกองทัพอาเซียน แต่ทั้งนี้ความร่วมมือแบบทวิภาคีดังกล่าวไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอย่างเป็นทางการ

กองทัพไทยมีบทบาทอันสำคัญในการขับเคลื่อนการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของประเทศไทย อย่างไรก็ตามความเข้าใจและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีผู้ศึกษาวิจัยและมีการเขียนออกมาจำนวนมาก นอกจากนี้การวิจัยที่เน้นศึกษาบทบาทและการดำเนินงานของหน่วยงานความมั่นคงต่อการรวมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังมีอยู่จำกัด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษากระบวนการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของกองทัพไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการช่วยรัฐบาลกำหนดนโยบายและเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงของไทย

เนื่องจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนยังอยู่ในช่วงของการดำเนินการ โดยประเทศสมาชิกตาม Blueprint ที่ได้กำหนดไว้โดยอาเซียน ประเด็นของความร่วมมือรวมถึงกลไกต่างๆ จึงมีความเป็นพลวัตสูง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาพัฒนาการของความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในกรอบอาเซียนเพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญ ประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเขตแดนรวมถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือในด้านต่างๆ ในอนาคต นอกจากนี้ยังต้องศึกษากลไกในการแก้ไขความขัดแย้งและกลไกในการสร้างความร่วมมือในกรอบอาเซียนของประเทศไทยในรูปแบบพหุภาคีและทวิภาคี ทั้งที่เป็นกลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลไกอย่างไม่เป็นทางการที่อาเซียนให้ความสำคัญตามวิถีของอาเซียน หรือ “ASEAN Way” ดังนั้น ความเข้าใจถึงกลไกแบบไม่เป็นทางการในส่วนของกองทัพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในอาเซียน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นแรกคือการศึกษาเอกสารและงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เช่น พิมพ์เขียวประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) เอกสารของกระทรวงกลาโหมกระทรวงต่างประเทศ และของเหล่าทัพต่างๆ รวมถึงเอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ โดยเป็นการวิเคราะห์นโยบาย และการปฏิบัติต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์ถึงประเด็นความ

ร่วมมือ และขั้นตอนที่สอง คือ การเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานในด้านความร่วมมือในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และของเหล่าทัพต่างๆ เพื่อศึกษาถึงประเด็น กลไก และกระบวนการและพัฒนาการของความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบความร่วมมือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศมีทั้งในแบบทวิภาคีและแบบพหุภาคี โดยความสัมพันธ์ทั้งสองแบบมีมาก่อนที่จะมีการก่อตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ด้านความมั่นคงดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างกองทัพ การร่วมกันแก้ปัญหาที่เป็นความมั่นคงรูปแบบเดิมรวมถึงการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ซึ่งปัญหาสำคัญที่กองทัพไทยและกองทัพในภูมิภาคให้ความสำคัญ

2. การรวมตัวกันในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน เป็นตัวเร่งความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศที่มีอยู่แล้วให้มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคีในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม (ADMM) และการประชุมกับกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) ซึ่งเป็นความพยายามของการประชุม ADMM ในการที่จะขยายความร่วมมือออกไปนอกภูมิภาค โดยอาเซียนต้องการเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของอาเซียนที่กำหนดไว้ใน APSC Blueprint

3. ประเด็นในความร่วมมือด้านความมั่นคง (Issues) ที่กองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศให้ความสำคัญในการสร้างร่วมมือมากที่สุด คือ ประเด็นของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่เป็นลักษณะของภัยข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือ 6 ด้านที่อยู่ในกรอบความร่วมมือ ADMM - Plus อันได้แก่ การต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล การช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและภัยพิบัติ การแพทย์ทหาร การทุนระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และการรักษาสันติภาพ โดยความร่วมมือด้านการช่วยเหลือมนุษยธรรมและภัยพิบัติ (HADR) และการแพทย์ทหารมีความก้าวหน้ามากที่สุด ในส่วนของความร่วมมือในด้านการแก้ไขความขัดแย้งในรูปแบบเดิม(traditional threats) กระทรวงกลาโหมไทยและประเทศสมาชิกยังคงใช้ความร่วมมือในระดับทวิภาคีตามกลไกที่มีอยู่แล้วมากกว่าที่จะสร้างร่วมมือในกรอบอาเซียน

4. ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่ผ่านมา เป็นไปตามกรอบแนวทางที่อาเซียนระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) แต่ความร่วมมือดังกล่าวยังคงเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Cooperation) มากกว่าที่จะเป็นความร่วมมือที่เป็นประชาคมความมั่นคง (Security Community) อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีความท้าทายที่สำคัญคือการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งหากทำสำเร็จจะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมความมั่นคงที่สมบูรณ์

จากการวิเคราะห์ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามกรอบแนวทางที่อาเซียนระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ในเรื่องของการตอบสนองต่อภัยคุกคามข้ามชาติ การสร้างความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลางซึ่งก่อให้เกิดการประชุมระหว่างรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลไกการระงับข้อพิพาทนั้น ถึงแม้จะมีความเกี่ยวข้องกับกองทัพในเรื่องของความมั่นคง แต่กองทัพไม่ได้มีบทบาทหลักในการสร้างความร่วมมือด้านนี้เท่าใดนัก แต่มีบทบาททางอ้อมในการสร้างเวทีการพูดคุยเรื่องการป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นด้วยการสร้างความไว้วางใจในระหว่างกองทัพสมาชิก ความร่วมมือที่ผ่านมาจึงเป็นความร่วมมือในเรื่องของภัยข้ามชาติซึ่งเป็นประเด็นร่วมกันของสมาชิก มากกว่าการป้องกันและการระงับความขัดแย้งระหว่างกัน

หากพิจารณาถึงแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ที่กำหนดแนวทางการประชาคมการเมืองและความมั่นคงไว้ 3 ด้าน กองทัพอาเซียนมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในข้อ 2 ที่กล่าวถึงการสร้างภูมิภาคที่มีเอกภาพและความสงบสุข เพื่อรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในทุกมิติ โดยจะเห็นได้จากการพัฒนาวิธีการในการสร้างความไว้วางใจกันระหว่างกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพของแต่ละประเทศโดยการใช้กลไกการประชุมในรูปแบบต่างๆ และมีการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่บทบาทของการแก้ไขข้อพิพาทในด้านภัยคุกคามรูปแบบเดิมยังมีความร่วมมือที่ยังน้อยอยู่ สำหรับบทบาทกองทัพในข้อ 3 ของ APSC Blueprint (การสร้างภูมิภาคที่มีความเป็นพลวัตร มีปฏิสัมพันธ์กับชาติต่างๆ ภายนอกภูมิภาค) กองทัพได้ขยายความร่วมมือไปยังกระทรวงกลาโหมคู่เจรจาจนเกิดเป็นการประชุม ADMM - Plus ขึ้น ส่วนบทบาทในการสร้างกติกา ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน (ข้อ 1 ของ APSC Blueprint) กองทัพมีบทบาทเสริมเท่านั้นในประเด็นของความพยายามในการสร้างแนวทางการปฏิบัติในทะเลจีนใต้รวมถึงความร่วมมือทางทะเล

หากพิจารณาถึงผลลัพธ์ของความร่วมมือในภาพรวมที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า มีการเพิ่มขึ้นของประเด็นความร่วมมือ รวมถึงความถี่ในการพบปะหารือระหว่างผู้นำระดับสูงของกองทัพและเจ้าหน้าที่ที่มีเพิ่มขึ้นอย่างมากหลังจากอาเซียนประกาศจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง อย่างไรก็ตามความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังเป็นลักษณะที่เป็นกรอบความร่วมมือกว้างๆ ในลักษณะของเอกสารแนวความคิดในรูปแบบของ Concept Paper เสียเป็นส่วนใหญ่ กองทัพของสมาชิกอาเซียนรวมถึงกองทัพไทยยังอยู่ในการนำเอาเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปปฏิบัติในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เช่น การปรับปรุงกฎระเบียบและโครงสร้างภายในของตัวเองให้เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมให้ความร่วมมือเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติมากยิ่งขึ้น สิ่งนี้ออกมาเป็นรูปธรรมที่เห็นเด่นชัดที่สุดในปัจจุบันเป็นการฝึกร่วมระหว่างกองทัพ เช่น การฝึกร่วมในหัวข้อ HADR และการแพทย์ทหาร นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการประสานงานความร่วมมือระหว่างกันในหัวข้อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ได้ตกลงกันในกรอบ ADMM - Plus เช่น การสร้างเครือข่ายประสานงานของศูนย์รักษาสันติภาพ และการตั้งศูนย์แพทย์ทหารเพื่อประสานงานในเรื่องของการแพทย์ทหาร

บทคัดย่อ

ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศมีทั้งในแบบทวิภาคีและแบบพหุภาคี โดยความสัมพันธ์มีมาก่อนที่จะมีการก่อตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง การรวมตัวกันในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนเป็นตัวเร่งความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศที่มีอยู่แล้วให้มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของความร่วมมือในด้านพหุภาคีในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม (ADMM) และการประชุมกับกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) ซึ่งเป็นความพยายามของการประชุม ADMM ในการที่จะขยายความร่วมมือออกไปนอกภูมิภาค โดยอาเซียนต้องการเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของอาเซียนที่กำหนดไว้ใน APSC Blueprint

ประเด็นในความร่วมมือด้านความมั่นคง (Issues) ที่กองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศให้ความสนใจที่จะสร้างความร่วมมือมากที่สุด คือ ประเด็นของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่เป็นลักษณะของภัยข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือ 6 ด้านที่อยู่ในกรอบความร่วมมือ ADMM - Plus อันได้แก่ การต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล การช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและภัยพิบัติ การแพทย์ทหาร การทุนระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และ การรักษาสันติภาพ โดยความร่วมมือด้านการช่วยเหลือมนุษยธรรมและภัยพิบัติ (HADR) และการแพทย์ทหารมีความก้าวหน้ามากที่สุด ในส่วนของความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบเดิม(traditional threats) กระทรวงกลาโหมไทยและประเทศสมาชิกยังคงใช้ความร่วมมือในระดับทวิภาคีตามกลไกที่มีอยู่แล้วมากกว่าที่จะสร้างความร่วมมือในกรอบอาเซียน

ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่ผ่านมา เป็นไปตามกรอบแนวทางที่อาเซียนระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) แต่ความร่วมมือดังกล่าวยังคงเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Cooperation) มากกว่าที่จะเป็นความร่วมมือที่เป็นประชาคมความมั่นคง (Security Community) อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีความท้าทายที่สำคัญคือการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งหากทำสำเร็จจะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมความมั่นคงที่สมบูรณ์

ABSTRACT

There has long been security cooperation between the Thai Armed Forces and its foreign counterparts, both as bilateral and multilateral relations. This cooperation has existed before the APSC. The integration of ASEAN toward the APSC catalyses this existing cooperation; especially the multilateral relations within the ASEAN Defence Minister Meeting (ADMM) Framework and the ADMM - Plus . The latter is the attempt of ADMM to expand security cooperation to include the dialogue partners outside the region. However, ASEAN still wants to be the central of all security cooperation mechanisms within the region which is the principal intention stated in the ASCS Blueprint.

The issues that the Thai Armed Forces and the ASEAN counterparts have strong interest to cooperate are the non-traditional, transnational threats. They are 6 security issues within the ADMM - Plus cooperation including anti-terrorism, maritime security, Humanitarian Assistance and Disaster Relief (HADR), military medicine, humanitarian mine action, and peacekeeping cooperation. Among these issues, HADR and military medicine cooperation achieves the most progress. On the other hand, regarding to the cooperation on traditional security, the ASEAN armed forces still prefer to use pre-existing bilateral arrangements rather than ASEAN framework.

The security cooperation between the ASEAN armed forces has followed the frameworks laid down by ASEAN Charter and APSC Blueprint. However, the cooperation is still an international cooperation on security rather than the complete security community. The biggest challenge is to build mutual trusts between members to be able to build a complete security community.

บทที่ 1

กล่าวนำ

กล่าวนำ

ในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2558 ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) อย่างเป็นทางการการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนในรูปของประชาคมในครั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความพยายามในการพัฒนาการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีความลึกมากยิ่งขึ้น (deeper integration) ประชาคมอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) และ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC)

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) เป็นผลสืบเนื่องมาจากความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียนที่มีภูมิหลังมาหลายสิบปีหลังจากอาเซียนได้ถือกำเนิดขึ้นในปี 2510 ประเด็นเรื่องการเมืองและความมั่นคงถือเป็นเรื่องหลักที่ประเทศสมาชิกของอาเซียนได้ให้ความสำคัญและมีวิวัฒนาการของความร่วมมือมาโดยตลอดถึงแม้ว่าในช่วงแรกความร่วมมือในหมู่สมาชิกอาเซียนยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก แต่ในปี พ.ศ.2519 ในการประชุม Bali Summit อาเซียนได้มีการจัดทำสนธิสัญญาที่มีชื่อว่า Treaty of Amity and Cooperation in South-East Asia ซึ่งเป็นรากฐานของการจัดการความมั่นคงในภูมิภาคที่เน้นแนวทางการไม่ใช้กำลังและการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี หลังจากนั้นอาเซียนได้มีการพัฒนากลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเพิ่มขึ้น เช่น การจัดการประชุมในระดับปลัดกระทรวงต่างประเทศ (Senior Official Meeting) และการจัดให้มีกลไกย่อยๆในการทำงานที่เรียกว่า Working Groups นอกจากนี้ยังมีกลไกพิเศษด้านความมั่นคงที่เรียกว่า Special SOM ที่ฝ่ายทหารของประเทศต่างๆ เข้าร่วมประชุมด้วยเป็นต้น

นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการและกลไกความร่วมมือของอาเซียน ความร่วมมือในประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคยังมีการขยายออกไปให้ครอบคลุมในเรื่องต่างๆ มากยิ่งขึ้น ในยุคหลังสงครามเย็น อาเซียนได้มีความร่วมมือเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะของปัญหาข้ามชาติและปัญหาที่เกิดจากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาโจรสลัด ปัญหาภัยพิบัติ เป็นต้น นอกจากนี้ อาเซียนยังได้มีการขยายความร่วมมือด้านการเมืองความมั่นคงออกไปทางกว้าง (Wider integration) โดยในปี พ.ศ.2536 อาเซียนได้จัดตั้งเวทีการประชุมที่เรียกว่า ASEAN Regional Forum หรือ ARF โดยรวมเอาประเทศที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย และสหภาพยุโรป เข้ามาพูดคุยหารือประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและความมั่นคง

นอกจากความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคีดังกล่าวมาแล้ว ในส่วนของประเทศไทย ยังมีความร่วมมือทางด้านการเมืองและความมั่นคงในกรอบทวิภาคีกับประเทศสมาชิกของอาเซียนในรูปแบบต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการฝึกอบรมและการซ้อมรบร่วมกัน เช่น การฝึกร่วมผสม Exercise Cope Tiger ระหว่างไทย สิงคโปร์ และสหรัฐ การฝึก Land Ex THAMAL ระหว่างไทยและมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือในรูปแบบอื่นๆ เช่น การฝึกของกองทัพสิงคโปร์โดยใช้พื้นที่ประเทศไทย และความร่วมมือด้านการทหารระหว่างกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการรวมตัวเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน

ในปลายปี พ.ศ. 2558 หลังจากมีการรวมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะเป็นอีกหนึ่งก้าวของความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้กระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้มีการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปมาเป็นลำดับหลังจากที่มีการตกลงในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียนที่บาหลี ในปี 2546 อาเซียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการ หรือ Plan of Action ขึ้นเพื่อทำให้การปฏิบัติของประเทศสมาชิกมีความเป็นรูปธรรม และในปี 2552 อาเซียนได้จัดทำ Blueprint หรือแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน แผนงานดังกล่าวเน้นไปที่การพัฒนาทางการเมืองการพัฒนาบรรทัดฐานและกลไกป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง ในปัจจุบันแผนดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการโดยประเทศสมาชิก ทั้งนี้มีการวิเคราะห์กันว่าการปฏิบัติตามแผนงานดังกล่าวยังมีอุปสรรคและบางเรื่องยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (ประภัสสร เทพชาตรี. 2554, 29-32)

ในส่วนของประเทศไทยได้มีการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ เพื่อกำหนดแนวทาง เสนอแนะนโยบาย ประสานและเตรียมความพร้อมส่วนต่างๆ ในกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีการออกยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีแผนปฏิบัติการของแต่ละกระทรวง โดยเน้นไปที่การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การเตรียมทรัพยากรและการสร้างความตระหนักรู้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชน (บุษฎี สันติพิทักษ์. 2557)

หนึ่งในหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนคือกองทัพไทยโดยที่ผ่านมาในระดับนโยบายกระทรวงกลาโหมได้ใช้กลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers' Meeting, ADMM) และกลไกย่อยอื่นๆ ทั้งในรูปแบบพหุภาคีและทวิภาคีเป็นเวทีในการเสริมสร้างและนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ภุชงค์ ประดิษฐธีระ. 2555, 45-47) และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงกลาโหมได้จัดทำแนวทางปฏิบัติในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 เพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงานของกระทรวง (แผนปฏิบัติงาน 3 ปี : แนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม

ในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘) โดยมีแผนในการดำเนินการที่สำคัญ 3 ด้าน คือ การพัฒนาด้านกำลังพล การพัฒนาด้านการจัดทำงบประมาณ และการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

ในส่วนของเหล่าทัพก็ได้มีการกระตือรือร้นในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่นเดียวกันโดยทุกเหล่าทัพต่างก็มีแผนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของตนเอง นอกจากนี้ หน่วยระดับกองทัพอากาศและหน่วยกองกำลังป้องกันชายแดนต่างๆ ก็มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและวางแผนรับมือผลกระทบการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่องานด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนด้วย

จากที่ได้กล่าวมาถึงพัฒนาการความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงจะเห็นได้ถึงบทบาทอันสำคัญของกองทัพไทยในการขับเคลื่อนการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของประเทศไทย อย่างไรก็ตามความเข้าใจและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนยังมีไม่เพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีผู้ศึกษาวิจัยและเขียนออกมาจำนวนมาก นอกจากนี้การวิจัยที่เน้นศึกษาบทบาทและการดำเนินงานของหน่วยงานความมั่นคงต่อการร่วมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังมีอยู่จำกัด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษากระบวนการการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของกองทัพไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการช่วยรัฐบาลกำหนดนโยบายและเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงของไทย

ประเด็นคำถามในการวิจัยประกอบไปด้วยเรื่องหลักคือ การพัฒนาการของความร่วมมือประเด็นหลักที่แต่ละกองทัพของประเทศอาเซียนให้ความสนใจ การเปลี่ยนแปลงของกลไกและกระบวนการความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศ ทั้งที่เป็นกองทัพของประเทศในสมาชิกอาเซียน รวมถึงกองทัพของประเทศอื่นๆ ที่มีประเทศไทยมีความร่วมมือทางทหารในกรอบของอาเซียน เช่น ADMM - Plus และ ARF นอกจากนั้นยังรวมไปถึงพัฒนาการของความร่วมมือทวิภาคีระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน ซึ่งจะมีผลโดยตรงกับการรวมกันเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนเช่นเดียวกัน

เนื่องจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนยังอยู่ในช่วงของการดำเนินการโดยประเทศสมาชิกตาม Blueprint ที่ได้กำหนดไว้โดยอาเซียน ประเด็นของความร่วมมือรวมถึงกลไกต่างๆ จึงมีความเป็นพลวัตสูง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาพัฒนาการของความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในกรอบอาเซียนเพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญ ประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเขตแดนรวมถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือในด้านต่างๆ ในอนาคต นอกจากนี้ยังต้องศึกษากลไกในการแก้ไขความขัดแย้งและกลไกในการสร้างความร่วมมือในกรอบอาเซียนของประเทศไทยในรูปแบบพหุภาคีและทวิภาคี ทั้งที่เป็นกลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลไกอย่างไม่เป็นทางการที่อาเซียนให้ความสำคัญตามวิถีของอาเซียนหรือ “ASEAN Way” (ประภัศร์ เทพชาตรี. 2554, 26-28) ดังนั้น ความเข้าใจถึงกลไกแบบไม่เป็นทางการในส่วนของกองทัพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำทำความเข้าใจความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในส่วนของประเทศไทยในกรอบของประชาคมอาเซียนทั้งในกรอบพหุภาคีและทวิภาคีโดยเน้นไปที่ความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งเป็นบทบาทหลักของกองทัพไทย
2. เพื่อศึกษาความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบความร่วมมือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนทั้งในเรื่องประเด็น (issues) ที่แต่ละฝ่ายให้ความสนใจ กลไก (mechanisms) และกระบวนการ (processes) ที่ใช้ในการสร้างความร่วมมือ รวมถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

คำถามการวิจัย

1. พัฒนาการของความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นอย่างไร
2. อะไรคือประเด็นหลักที่แต่ละกองทัพของประเทศอาเซียนให้ความสนใจ และมีผลอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงของกลไกและกระบวนการความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและพัฒนาการของความร่วมมือด้านความมั่นคงอาเซียนในส่วนของประเทศไทยทั้งในกรอบพหุภาคีและทวิภาคี
2. ทำให้ได้รับทราบถึงโครงการความร่วมมือต่างๆ ที่กองทัพไทยกำลังดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นที่กองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศให้ความสำคัญ กลไกของความร่วมมือและกระบวนการต่างๆ ที่ใช้ และพัฒนาการของความร่วมมือในอนาคต
3. สามารถนำข้อมูลในข้อ 1 และ 2 ไปใช้ในการวางแผนนโยบายการปฏิบัติของกองทัพไทยต่อการรวมตัวเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นหลักเพราะเป็นบทบาทและหน้าที่หลักของกองทัพไทย ทั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือในกรอบพหุภาคีเนื่องจากเป็นความร่วมมือในกรอบของประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม การวิจัยนี้จะกล่าวถึงความร่วมมือในรูปแบบทวิภาคีบางส่วนอันเนื่องมาจากความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของความร่วมมือของกองทัพอาเซียน แต่ความร่วมมือแบบทวิภาคีดังกล่าวไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยตรง

นิยามศัพท์

1. ความร่วมมือในกรอบพหุภาคี หมายถึง ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป โดยการวิจัยนี้เน้นไปที่ความร่วมมือในกรอบของอาเซียนเป็นหลัก
2. ความร่วมมือระดับทวิภาคี หมายถึง ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศอีกหนึ่งประเทศที่เป็นสมาชิกของอาเซียน ทั้งนี้ความร่วมมือดังกล่าวไม่ได้รวมอยู่ในกรอบความร่วมมือของอาเซียน แต่เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการเสริมสร้างความร่วมมือในกรอบพหุภาคีให้มีความเข้มแข็งขึ้น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม/วิธีการวิจัย

ทฤษฎีความร่วมมือด้านความมั่นคง

นักวิชาการให้คำนิยามคำว่า “ประชาคมความมั่นคง” ว่าเป็นกลุ่มซึ่งรวมตัวกัน ทั้งแบบที่มีสถาบันและมีปฏิบัติอย่างเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการโดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาสันติภาพระหว่างกัน ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างยาวนาน (Acharya, 2001, p. 16) กลุ่มดังกล่าวควรจะได้รับรู้ถึงภัยคุกคาม และมีการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงร่วมกันนอกจากนั้นยังควรที่จะมีความไว้วางใจในระหว่าง รัฐสมาชิก (ประภัสสร เทพชาตรี. 2554, 30)

ประชาคมความมั่นคงนี้เป็นชนิดหนึ่งของความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือ International Cooperation ซึ่งเป็นปรากฏการณ์หนึ่งบนเวทีระหว่างประเทศที่ผู้แสดงหลายฝ่ายมาประสานงานกันเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันในประเด็นต่างๆ จุลชีพ ชินวรณ์ (2557) กล่าวว่า การร่วมมือระหว่างประเทศ มีลักษณะที่สำคัญคือ 1) รัฐด้วยความสมัครใจ (Voluntary) 2) กิจกรรมดังกล่าวมีการกำหนด (Identification) และมีภาระผูกพัน (Commitment) ต่อเป้าหมายร่วมกัน และ 3) กิจกรรมความร่วมมือ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefit) (จุลชีพ ชินวรณ์ 2557, 198) ผู้เขียนยังกล่าว อีกว่า ความร่วมมือระหว่างประเทศมีหลายรูปแบบและหลายระดับ ตั้งแต่ความร่วมมือแบบทั่วไป เช่น การประสานงาน (Coordination) ระบบระหว่างประเทศ (International Regime) ความร่วมมือแบบ บูรณาการ (Integration) ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลง (Transform) จากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไปเป็นสถาบัน ทางการเมืองในรูปแบบใหม่ (จุลชีพ ชินวรณ์ 2557, 204)

David Mitrany ได้ศึกษาถึงความร่วมมือระหว่างประเทศโดยใช้แนวความคิดเรื่อง การทำหน้าที่ (function) ขององค์กรระหว่างประเทศ โดยเห็นว่าความร่วมมือที่ได้ผลนั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้น ได้ด้วยการรวมกันแบบหลวมๆ แต่ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการรวมตัวกันเป็นแบบสหพันธรัฐด้วย (federation) แต่สิ่งที่เค้าเสนอคือการออกแบบสถาปัตยกรรมทางการเมืองที่มีรัฐเป็นตัวแสดงหลัก แต่จัดให้มีการสร้างสังคมให้เป็นแบบแผน ด้วยการจัดให้มีกฎเกณฑ์ที่แบ่งแยกหน้าที่ต่างๆ ระหว่างกัน (Mitrany, 1975, pp. 121-122)

การรวมกลุ่มกันในระดับภูมิภาคดังเช่น EU, NAFTA หรือ ASEAN นี้ กำลังกลายเป็น ปรากฏการณ์ที่สำคัญในเวทีระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน กระบวนการผนึกรวมในภูมิภาค หรือ Regionalization เป็นการร่วมมือระหว่างรัฐในภูมิภาคเดียวกันในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันระหว่างรัฐ ก่อให้เกิดแนวความคิดภูมิภาคนิยม หรือ Regionalism อันเป็นแนวคิดในการพัฒนา ความร่วมมือด้วยการสร้างสถาบันร่วมกัน และก่อให้เกิดความเป็นภูมิภาค หรือ Regionness ซึ่งเป็น ความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคนั้นๆ (จุลชีพ ชินวรณ์ 2557, 205) การรวมตัวกัน

เป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงถือได้ว่าเป็นการรวมตัวในระดับภูมิภาคที่มีวัตถุประสงค์ในเรื่องการสร้างความมั่นคงให้กับรัฐสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Bailes and Cottey (2006) แบ่งระดับของการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคในด้านความมั่นคงออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) พันธมิตร หรือ Alliance ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มในการต่อสู้กับภัยคุกคามร่วมกันระหว่างรัฐสมาชิก 2) ความมั่นคงร่วม หรือ Collective Security เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อป้องกันหรือล้อมกรอบการเกิดสงคราม โดยการให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันหากเกิดภัยคุกคามขึ้นต่อประเทศสมาชิก 3) ระบอบความมั่นคง หรือ Security Regime ซึ่งหมายถึงการสร้างบรรทัดฐานให้กับรัฐว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และ 4) ประชาคมความมั่นคง หรือ Security Community ซึ่งผู้เขียนได้ให้คำนิยามว่าเป็นกลุ่มของรัฐที่ให้หลักประกันว่าสมาชิกของประเทศนั้นๆ จะไม่ใช้กำลังต่อกันแต่จะใช้วิธีการในการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (Bailes & Cottey, 2006, pp. 199-201)

นอกเหนือไปจากชนิดของการรวมกลุ่มทางด้านความมั่นคง 4 แบบดังที่กล่าวมาแล้ว เรายังสามารถศึกษาความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคโดยดูจากการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและหน้าที่ของกลุ่มความมั่นคง หลังจากปี 1990 เป็นต้นมาพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการปฏิบัติในการรวมกลุ่มด้านความมั่นคงอยู่ 4 แบบคือ 1) การใช้สถาบันความมั่นคงของภูมิภาคในการติดต่อสื่อสารและการพูดคุยระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน 2) การสร้างรูปแบบของความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ไม่เพ่งเล็งต่อรัฐใดรัฐหนึ่งโดยเฉพาะ แต่มุ่งเน้นที่จะพยายามชักจูงให้รัฐต่างๆ ในภูมิภาคเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิก 3) การมุ่งเน้นไปที่การสร้างประชาธิปไตยและการรักษาสหิทธิมนุษยชนซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นความมั่นคงอย่างหนึ่ง และ 4) การมุ่งเน้นไปที่ความเชื่อมโยงระหว่างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและประเด็นความมั่นคงและการสร้างความร่วมมือให้ครอบคลุมความมั่นคงที่ไม่ใช่ความมั่นคงด้านการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Bailes & Cottey, 2006, pp. 202-213)

Adler and Barnett (1998) ได้เสนอว่าพัฒนาของประชาคมความมั่นคงสามารถแบ่งการเติบโตได้เป็นสามขั้น (three-tier model of the development of security community) ได้ดังต่อไปนี้ (Adler & Barnett, 1998, pp. 50-58)

1. ขั้นเริ่มต้น (nascent) ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่รัฐแต่ละรัฐเริ่มสนใจที่จะเข้ามารวมตัวกันด้วยปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ทำให้รัฐต่างๆ เริ่มปรับทิศทางนโยบายให้เข้าหากันมากยิ่งขึ้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นสำหรับความร่วมมือได้แก่ การพัฒนาของเทคโนโลยี ภัยคุกคามจากภายนอกภูมิภาคที่จะบังคับให้รัฐจะต้องมีพันธมิตร นอกจากนั้นยังมีเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ ซึ่งในขั้นนี้ รัฐยังไม่จำเป็นที่จะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันหรือมีอัตลักษณ์ร่วม แต่เริ่มมีเงื่อนไขที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางด้านบวกขึ้นระหว่างกัน ในขั้นนี้จะเริ่มเห็นการดำเนินการทางการทูต การแลกเปลี่ยนกันทั้งในเวทีทวิภาคีและเวทีพหุภาคี ซึ่งในหลายครั้งจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นรัฐที่สาม (Third parties) ทำหน้าที่คอยเป็นคนดูแลหรือควบคุมให้ความสัมพันธ์ของรัฐเหล่านี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2. ขั้นเติบโต (ascendant) หลังจากที่ผ่านมาขั้นแรกไปแล้ว ในขั้นต่อไปจะเริ่มจากการที่รัฐและประชาชนของรัฐที่จะเข้ามารวมตัวกันนั้น มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายที่หนาแน่นมากยิ่งขึ้น เริ่มมีองค์การและสถาบันต่างๆ ที่เข้ามาคอยกำกับดูแลความสัมพันธ์ทางด้านต่างๆ ของรัฐสมาชิก ความกลัวและความหวาดระแวงระหว่างรัฐเริ่มลดน้อยลง มีความไว้วางใจกันสูงมากยิ่งขึ้น มีการปฏิสัมพันธ์กันจนกระทั่งเริ่มมีการเกิดขึ้นของเอกลักษณ์ร่วม (collective identities) การเติบโตในขั้นนี้ยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านย่อยคือ

2.1 ด้านโครงสร้างซึ่งผู้เขียนกล่าวว่าประกอบไปด้วยสองปัจจัยคือ อำนาจและความรู้ อำนาจในที่นี้หมายถึงหน่วยทางการเมืองที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาของความร่วมมือ ส่วนความรู้ในแง่นี้หมายถึงความเข้าใจและรับรู้ร่วมกันในโครงสร้าง (cognitive structure) ซึ่งจะช่วยสร้างและพัฒนาความไว้วางใจและสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันได้

2.2 ด้านกระบวนการ มีส่วนประกอบย่อยสามปัจจัย คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน องค์การระหว่างประเทศและสถาบัน และการเรียนรู้ทางสังคม โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันหมายถึง การสื่อสารระหว่างตัวแสดง ซึ่งมีทั้งในเรื่องของสัญลักษณ์ เศรษฐกิจ วัตถุ การเมืองและเทคโนโลยี องค์การระหว่างประเทศและสถาบันคือองค์ทางวัตถุที่ควบคุมทางกายภาพและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของรัฐนั้นยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ส่วนการเรียนรู้ทางสังคมหมายถึง กระบวนการของการเกิดแนวความคิดใหม่ๆ หรือการตีความใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดแนวความคิดในเรื่องของความร่วมมือระหว่างรัฐที่เพิ่มมากขึ้น

3. ขั้นเติบโตเต็มที่ (mature) ในขั้นนี้ จะเริ่มมีความไว้วางใจระหว่างกันและการมีอัตลักษณ์ร่วมกัน (mutual trust and identity) ซึ่งปกติแล้ว ความไว้วางใจร่วมกันจะเกิดขึ้นมาก่อนการมีอัตลักษณ์ร่วม ซึ่งในขั้นนี้จะเกิดความคาดหวังว่าการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐจะเป็นไปด้วยสันติ โดยในขั้นนี้ยังสามารถแบ่ง ประชาคมความมั่นคงได้เป็นสองระดับย่อย คือ ประชาคมความมั่นคงแบบหลวมและประชาคมความมั่นคงแบบเหนียวแน่น

3.1 ประชาคมความมั่นคงแบบหลวม (loosely coupled) เป็นลักษณะการรวมตัวที่รัฐในประชาคมที่ความคิดที่เป็นบวกต่อกัน มีรูปแบบและกลไกของความร่วมมือที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน แต่มีการบริหารจัดการความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งคุณลักษณะของประชาคมความมั่นคงแบบหลวมนี้มีอยู่ 5 ประการคือ

3.1.1 มีระบบการตัดสินใจแบบพหุภาคี โดยใช้ระบบฉันทามติมากกว่าระบบอื่น

3.1.2 มีชายแดนรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน อาจจะมีการตรวจตราการเข้าออกชายแดนระหว่างกันแต่มักจะเป็นการตรวจตราชายแดนจากภัยคุกคามรูปแบบอื่น

3.1.3 การวางแผนทางทหารมีการเปลี่ยนแปลงจากการมองเห็นเพื่อนบ้านเป็นศัตรูเป็นการวางแผนในรูปแบบอื่นและมีการฝึกหัดระหว่างกัน

3.1.4 มีการกำหนดนิยามของภัยคุกคามร่วมกัน

3.1.5 วาทกรรมและภาษาที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาคมสะท้อนให้เห็นบรรทัดฐานของประชาคมซึ่งเห็นได้ชัดถึงความแตกต่างกับนอกประชาคม

3.2 ประชาคมความมั่นคงแบบเหนียวแน่น (tightly coupled) เป็นประชาคมที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนเป็นปกติ การใช้พลังอำนาจของชาติเปลี่ยนไปเป็นการทำแบบรวมการ หรือ การกระทำร่วมกันเพื่อปกป้องภัยคุกคามระหว่างกลุ่ม โดยการเป็นประชาคมแบบเหนียวแน่นจะมีคุณลักษณะที่แสดงออก 6 ประการคือ

3.2.1 มีการจัดการความมั่นคงแบบร่วมกันและแบบร่วมมือกัน (cooperative and collective security) กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนจากการตอบโต้ทางทหารระหว่างกันเป็นการตอบโต้ประเทศในกลุ่มที่ทำผิดกติกาและประเทศนอกกลุ่มที่มารุกราน

3.2.2 มีการรวมตัวทางด้านการทหารที่สูง เช่นมีการใช้ทรัพยากรทางการทหารร่วมกัน เป็นต้น

3.2.3 มีการประสานนโยบายในการต่อต้านภัยจากรัฐภายนอกกลุ่ม เช่น มีการจัดให้มีการลาดตระเวนร่วมกัน เป็นต้น

3.2.4 ประชากรภายในกลุ่มสามารถเคลื่อนย้ายถิ่นฐานได้อย่างเสรี เช่น การยกเลิกการใช้วีซ่า เป็นต้น

3.2.5 การเจ้าหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ในการจัดการเรื่องระหว่างประเทศ คือ มีความพยายามที่จะประสานงานกันหรือแนวทางปฏิบัติรูปแบบเดียวกันในการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

3.2.6 มีการเมืองในรูปแบบที่เรียกว่าพหุทัศนะ (a multiperspectival polity) คือ กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นจะถูกแบ่งปันและใช้ร่วมกันทั้งในระดับชาติ ระดับข้ามชาติ และระดับเหนือชาติ **พัฒนาการความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนในอดีตและประเด็นความร่วมมือที่ผ่านมา**

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีพัฒนาการมายาวนานนับตั้งแต่การก่อตั้งอาเซียนขึ้นในปี 1967 Mark Rolls (2012)กล่าวว่าอาเซียนมีความต่อเนื่องในเรื่องของความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของแนวความคิดพื้นฐานวัตถุประสงค์และวิธีการในการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะมีการเพิ่มเติมองค์กรหรือจัดตั้งกลุ่มใหม่ๆ ขึ้น เช่น ARF, ADMM และ ADMM Plus แต่อาเซียนก็ยังคงรักษาหลักการใหญ่ๆ ในประเด็นความมั่นคงของภูมิภาคเอาไว้ (Rolls, 2012)

ในปัจจุบัน อาเซียนได้กลายมาเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มด้านความมั่นคงที่ใหญ่ขึ้นของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก Mely Caballero-Anthony(2014) ได้อธิบายความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน หรือ ASEAN's centrality ว่าหมายถึง จุดศูนย์กลางของเครือข่ายที่โยงใยอย่างหนาแน่นของรัฐต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับภูมิภาค (Caballero-Anthony, 2014) จุลชีพ ชินวรโรณ (2558) ได้ให้คำนิยามการร่วมมือพหุภาคีของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาคว่าเป็นความมั่นคงแบบร่วมมือ (Cooperative Security) โดยมี ARF (Asia Regional Forum) เป็นเวทีหลักในการรวมประเทศสมาชิก 10 ประเทศกับมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน อินเดีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ รัสเซีย และสหภาพยุโรป (จุลชีพ ชินวรโรณ 2557, 226)โดยในปัจจุบันสมาชิก ARF มีทั้งหมด 27 ประเทศ

ASEAN Defense Ministers Meeting Plus (ADMM Plus) เป็นอีกหนึ่งในสถาปัตยกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงที่กำลังถูกพัฒนาไปพร้อมกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ในปัจจุบันมีประเทศภายนอกภูมิภาคจำนวน 8 ประเทศ (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย รัสเซีย สหรัฐอเมริกา) เข้าร่วมในการประชุม ADMM Plus Barry Desker (2010) วิเคราะห์ว่า การจัดตั้ง ADMM Plus ของอาเซียนมีจุดประสงค์ในการเข้าไปติดต่อสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจโดยใช้เป็นตัวช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงความร่วมมือและสร้างสรรค์ โดยผู้เขียนได้วิเคราะห์ว่า ADMM Plus จะไม่แทนที่ ARF ในการแก้ไขปัญหาเรื่องภัยคุกคามรูปแบบเดิม แต่จะมีบทบาทสำคัญในเรื่องภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ผู้ก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล หรือ ภัยพิบัติ ผู้เขียนยังได้กล่าวว่า ADMM Plus มีจุดเด่นมากกว่า ARF ในเรื่องของจำนวนสมาชิกที่น้อยกว่าและหัวข้อความร่วมมือที่ชัดเจนกว่า ซึ่งอาจจะทำให้ ADMM Plus มีบทบาทที่เพิ่มขึ้นในอนาคต (Desker, 2010)

ในโอกาสที่อาเซียนครบรอบ 40 ปี ใน พ.ศ. 2550 ผู้นำอาเซียนได้มีการลงนามในการรับรองกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) โดยในกฎบัตรดังกล่าวได้มีการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรของอาเซียน และมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกต่างๆ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานของอาเซียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการรวมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2558 โดยกฎบัตรอาเซียนประกอบไปด้วยบทบัญญัติ 13 หมวด 55 ข้อ โดยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับหลักการในด้านการเมืองและความมั่นคงได้มีการพูดถึงหลักการด้านประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน การเคารพในเอกราชและการไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของประเทศสมาชิก การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี การยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม ธรรมชาติบาลและหลักการประชาธิปไตย และการดำรงความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในการสร้างความสัมพันธ์ภายนอกภูมิภาค (ASEAN, 2015)ซึ่งหลักการดังกล่าวได้เป็นพื้นฐานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง (กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ, 2559, หน้า 18)

ในปี พ.ศ. 2552 อาเซียนได้จัดทำ Blueprint หรือแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (กระทรวงต่างประเทศ, 2553) วัตถุประสงค์ของ APSC ที่กล่าวไว้ในพิมพ์เขียวคือการสร้างร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงให้มีความแน่นแฟ้นกันมากยิ่งขึ้น มีเป้าหมายคือความต้องการที่จะทำให้ประเทศสมาชิกของอาเซียนดำรงอยู่อย่างสันติทั้งภายในหมู่สมาชิกอาเซียนและกับประเทศอื่นๆ ในประชาคมโลก โดยอยู่ภายใต้กรอบหลักการของความเป็นประชาธิปไตย ความยุติธรรม การปรองดอง หลักนิติธรรมและธรรมชาติบาล หลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้กฎบัตรอาเซียนทั้งนี้ จะยึดหลักการความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ และการแก้ปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงจะประกอบไปด้วย 3 คุณลักษณะคือ

1. การมีกติกา ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน(A Rules-based Community of shared values and norms.)

1.1 ความร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมืองเช่น การส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับระบอบการเมืองต่างๆ ของสมาชิกอาเซียน การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน การเสริมสร้างหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม การพัฒนาระบบยุติธรรมและโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย การสร้างระบบธรรมาภิบาล ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ เป็นต้น

1.2 การสร้างและแบ่งปันกฎเกณฑ์ร่วม ได้แก่ การปรับกรอบสถาบันของอาเซียนให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียนรวมถึงการทำข้อตกลงเพิ่มเติม การสร้างความร่วมมือภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (TAC) การเสริมสร้างให้มีการดำเนินการตามปฏิญญาว่าด้วยทะเลจีนใต้(DOC) และการดำเนินการเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติของภูมิภาคทะเลจีนใต้ (COC) การดำเนินการตามสนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลอาเซียน

2. การเป็นภูมิภาคที่มีเอกภาพ ความสงบสุข และความแข็งแกร่ง เพื่อที่จะรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในทุกมิติร่วมกัน(A Cohesive, Peaceful, Stable and Resilient Region with shared responsibility for comprehensive security.)

2.1 การป้องกันความขัดแย้งและมาตรการสร้างความไว้วางใจใจ ได้แก่ การเสริมสร้างมาตรการในการสร้างความไว้วางใจใจและการทูตเชิงป้องกัน เสริมสร้างความโปร่งใสและความเข้าใจในนโยบายการป้องกันประเทศ การพัฒนาความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนมาตรการการสร้างความไว้วางใจใจ ไปสู่การทูตเชิงป้องกัน และการแก้ไขความขัดแย้ง

2.2 การแก้ไขความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี เช่น การพัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยสันติเพิ่มเติมจากรูปแบบเดิมที่มีอยู่ การเสริมสร้างกิจกรรมด้านการค้นคว้าวิจัยเรื่องสันติภาพ และการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

2.3 การสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง ได้แก่ การเสริมสร้างความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างขีดความสามารถภายหลังความขัดแย้ง

2.4 การรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยการสร้างความร่วมมือเพื่อรับมือกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติและความท้าทายข้ามเขตแดนต่างๆ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้าอาวุธผิดกฎหมาย โจรสลัดทางทะเล

2.5 การเสริมสร้างความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

2.6 การตอบสนองต่อประเด็นเร่งด่วนหรือสถานการณ์วิกฤติที่ส่งผลกระทบต่ออาเซียน

3. การเป็นภูมิภาคที่มีความเป็นพลวัต มีปฏิสัมพันธ์กับชาติต่างๆ ภายนอกภูมิภาคเพื่อสร้างความร่วมมือในสภาวะการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันของประเทศในประชาคมโลก (A dynamic and outward looking region in an increasingly integrated and interdependent world)

3.1 การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนได้แก่การส่งเสริมให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางในความร่วมมือระดับภูมิภาคและการสร้างประชาคม โดยริเริ่มในการเป็นเจ้าภาพ เป็นประธานและประธานร่วมในการประชุมกับคู่เจรจาและองค์กรอื่นๆ

3.2 การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เพิ่มพูนกับประเทศภายนอก เช่น การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้และความสนใจในอาเซียน แสวงหาโครงการความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ

3.3 การเสริมสร้างการปรึกษาหารือและความร่วมมือในประเด็นพหุภาคีที่มีความกังวลร่วมกัน เช่น การแต่งตั้งผู้แทนถาวรอาเซียนประจำสหประชาชาติและองค์กรอื่นๆ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของอาเซียน (กระทรวงต่างประเทศ, 2553, หน้า 5)

ทั้งนี้ในปี 2559 อาเซียนได้มีการออกแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง หรือ Blueprint ฉบับใหม่ออกมา (ASEAN Political-Security Community Blueprint 2025) โดยเป็นการสานต่อความร่วมมือที่ได้เริ่มทำมาตั้งแต่ Blueprint 2015 ให้มีความเป็นรูปธรรมและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ Blueprint ฉบับใหม่ได้เพิ่มการเน้นถึงการส่งเสริมประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง การพูดถึงการจัดทำ ASEAN Lane ตามสนามบินต่างๆ การจัดให้มี ASEAN travel card ความเป็นไปได้ในการจัดทำ ASEAN common visa ให้กับผู้ที่เดินทางเข้าในภูมิภาค และการส่งเสริมการสร้างผู้เชี่ยวชาญและการก่อตั้ง ASEAN Think Tank เพิ่มขึ้นด้วย (ASEAN, 2016)

โดยอาเซียนจะใช้หลักการที่เขียนไว้ใน APSC Blueprint นี้เป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง การวิจัยนี้จะใช้พิมพ์เขียวนี้เป็นหลักการในการพิจารณาถึงประเด็นความร่วมมือ รวมถึงพัฒนาการของกลไกความร่วมมือต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้น การศึกษาความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพประเทศต่างๆ ภายในกรอบอาเซียนจึงสามารถเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งว่าหลักการที่เขียนไว้ใน APSC Blueprint เมื่อปฏิบัติจริงแล้วมีลักษณะของความร่วมมือในรูปแบบใด รวมถึงสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมได้มากน้อยเพียงใดด้วย

แผนของกระทรวงกลาโหมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, 2557, หน้า 25-30)

เพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 กระทรวงกลาโหมมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ 3 ด้าน คือด้านการพัฒนากำลังพลด้านการจัดทำงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ

1. ในด้านการพัฒนากำลังพลมีแนวทางในการพัฒนาการฝึกและศึกษาโดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน ทั้งในรูปแบบของการฝึกร่วมผสมหรือการปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ เพื่อให้สามารถรองรับนายทหารนักเรียนต่างชาติได้มากยิ่งขึ้น

2. ในด้านการจัดทำงบประมาณปรับปรุงแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมให้สามารถตอบสนองต่อภารกิจในความรับผิดชอบและสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ด้านการบริหารจัดการมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

3.1 บูรณาการการจัดกิจกรรมต่างๆ ของความร่วมมือทางทหารที่จัดทำไว้แล้ว เช่น การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียน การประชุมผู้บัญชาการเหล่าทัพอาเซียน การแข่งขันยิงปืนอาเซียน การประชุมเจ้ากรมข่าวทหารอาเซียน และการประชุมเจ้ากรมยุทธการทหารอาเซียนโดยให้มีการรายงาน

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวให้กองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อรายงานให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมต่อไป

3.2 ดำเนินงานตามเอกสารแนวความคิดทั้งในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus โดยจัดทำแผนงบประมาณเพื่อรองรับงานที่จะเกี่ยวข้อง และกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของกระทรวงกลาโหมและหน่วยขึ้นตรง

3.3 จัดตั้งกลไกในการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียน และปรับปรุงกฎข้อบังคับและระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสม โดยเฉพาะกฎระเบียบต่างๆ ที่ล่าช้า โดยอาจจะจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการวิจัยด้านอาเซียน

3.4 ปรับปรุงแผนป้องกันประเทศและการป้องกันชายแดนเพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเตรียมพร้อมหน่วย ยุทธโศปกรณ์ บุคลากร ให้มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานร่วมกับกองทัพอื่นๆ ของอาเซียนได้

3.5 สนับสนุนเสาหลักด้านเศรษฐกิจ และเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม ตามศักยภาพและขีดความสามารถที่มีของกระทรวงกลาโหม

แผนของกองทัพไทยต่อการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน (กองบัญชาการกองทัพไทย, 2557, หน้า 91-96)

แผนและการทำงานสำคัญของกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยหัวข้อหลักดังต่อไปนี้

1. การดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างต่อเนื่องและขยายความร่วมมือระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น ทั้งกรอบทวิภาคีและพหุภาคี
2. การจัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจมิตรประเทศ และ ประเทศสมาชิกอาเซียน ปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ การจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงในกรอบอาเซียนของกองทัพไทย ปี ๒๕๕๘ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพประเทศสมาชิกอาเซียนและกองทัพมิตรประเทศเป็นต้น
3. การปรับปรุงแผนการป้องกันประเทศ และภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนด้วยการเตรียมความพร้อมของหน่วย ยุทธโศปกรณ์บุคลากร ให้มีความเป็นสากล สามารถรองรับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของอาเซียนในภาพรวมได้และ สอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียนหรือกลไกอื่น ๆ ที่ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในอาเซียน
4. การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับมิตรประเทศ และ ประเทศสมาชิกอาเซียน ในลักษณะบันทึกความเข้าใจ (MOU) และบันทึกความตกลง (MOA) ความร่วมมือด้านความมั่นคงต่างๆ ระหว่างกัน ทั้งในกรอบทวิภาคีแลกรอบพหุภาคีเช่น ความตกลงการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา ความตกลงด้านการส่งกำลังบำรุงร่วม เป็นต้น
5. จัดตั้งกลไกในการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียน และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกลไกหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ให้ตอบสนองรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

โดยในส่วนของกองทัพไทยมีการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจในความรับผิดชอบของกองทัพไทยภายใต้บริบทของการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ทั้งนี้กองทัพไทยได้จัดตั้งหน่วยงานระดับปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบดำเนินงานการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียน เมื่อเมษายน 2555 คือ กองความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหาร

6. การขยายการฝึกร่วมผสมระหว่างกันให้ครอบคลุมประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เช่น การฝึกร่วม/ผสม คอบร้าโกลด์ การฝึกร่วม/ผสม ไทยมาเลเซีย การฝึกการใช้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติแห่งอาเซียน (AHEx) และการฝึกการต่อต้านการก่อการร้ายสากล เป็นต้น

7. การส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติของกองทัพไทยให้มีความพร้อม การร่วมจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน (ASEAN Peace Keeping Networks: APKN)

8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกิจระหว่างประเทศ และการขยายบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ อันจะเป็นการเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ อาทิ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ การใช้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และการรักษาความมั่นคงทางทะเล และการปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

9. การประชุมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน (สปป.ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ มาเลเซีย) ในระดับต่างๆ รวมทั้งกับมิตรประเทศนอกอาเซียน

10. การจัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารทหารประจำประเทศสมาชิกอาเซียนครบทุกประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือกับกองทัพประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างใกล้ชิด แน่นแฟ้น ปัจจุบันกองทัพไทยได้จัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารในประเทศสมาชิกอาเซียนครบทุกประเทศ โดยล่าสุดได้จัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทยประจำกรุงบันดาเสรีเบกาวันและแต่งตั้งผู้ช่วยทูตทหารไปปฏิบัติงานตั้งแต่ กรกฎาคม 2014 เป็นต้นมา (กรมยุทธการทหาร, 2015)

ในส่วนของความสัมพันธ์ต่อประเทศเพื่อนบ้านกองทัพไทยได้มีแนวทางในการสร้างความร่วมมือเพิ่มเติมกล่าวคือ (สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, 2557, หน้า 28-30)

1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อกระชับความสัมพันธ์กับผู้นำระดับสูงของประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการปฏิบัติงานของผู้ช่วยทูตทหาร การแลกเปลี่ยนการเยือน รวมถึงการปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อให้เกิดบรรยากาศของความเป็นมิตร ลดเงื่อนไขและลดโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังต้องจัดการศึกษาอบรมกำลังพลให้มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. การดำเนินงานด้านการทูตฝ่ายทหาร (Defence Diplomacy) กระทรวงกลาโหมและฝ่ายทหารต้องเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้น กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพต้องมีความสามารถในการใช้มาตรการทางการทูตฝ่ายทหารในระดับพื้นที่ เพื่อป้องกันและลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารต้องมีความสามารถในการข่าว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคง และงานด้านการทูตฝ่ายทหารอื่นๆ ตามนโยบายของรัฐบาล

3. การพัฒนาความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหมประเทศเพื่อนบ้านในการรักษาผลประโยชน์ของชาติร่วมกันสร้างความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหมประเทศเพื่อนบ้านในการปฏิบัติการร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความผูกพันทางผลประโยชน์ร่วมกัน มีการฝึกร่วม/ผสม การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีทางการทหาร สนับสนุนการพัฒนาประเทศตามแนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ข้ามชายแดน (Cross-Border Development)

4. ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองมีการแลกเปลี่ยนข่าวกรองเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ มีขีดความสามารถในการประสานงานด้านการข่าว รวมถึงการทำความเข้าใจกับเพื่อนบ้านเพื่อลดหรือยุติการช่วยเหลือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

5. การขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน ดำเนินการไม่ให้เกิดกลุ่มบุคคลใดๆ เข้ามาใช้พื้นที่ประเทศไทยในการสร้างปัญหาให้กับประเทศเพื่อนบ้าน

6. การเสริมสร้างความมั่นคงของประชาคมอาเซียนต่อภัยคุกคามทุกรูปแบบเพื่อให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการต่างๆ ที่อยู่ในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM - Plus

7. เร่งรัดการดำเนินกิจกรรมในกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านโดยการสำรวจและจัดทำเขตแดนที่มีปัญหา เพื่อลดเงื่อนไขและโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกัน และกำลังพลต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการทางด้านกฎหมายตามสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเขตแดน รวมถึงผลการดำเนินการที่ผ่านมาและอุปสรรคในการดำเนินการที่สำคัญ

การเตรียมการของเหล่าทัพต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ในส่วนของเหล่าทัพซึ่งเป็นส่วนปฏิบัติของกองทัพไทยก็มีการเตรียมการที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในกรอบการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยในส่วนของกองทัพบก มีการเตรียมการในส่วนของการกำลังพลโดยเฉพาะความกระตือรือร้นในการพัฒนาภาษาอังกฤษให้กับกำลังพล นอกจากนั้นยังมีการพิจารณาถึงการทบทวนปัญหาเดิมที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความมั่นคงชายแดนที่เคยเป็นปัญหาความขัดแย้ง พร้อมกับกำหนดแนวความคิดของกองกำลังป้องกันชายแดนให้สอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนั้นยังมีการพิจารณาถึงการจัดหน่วยให้เหมาะสมกับการป้องกันประเทศ กับหน่วยที่ต้องสนับสนุนภารกิจความร่วมมือในกรอบของประชาคมอาเซียนเพื่อให้สามารถเตรียมกำลังและใช้กำลังได้อย่างเหมาะสม (ศูนย์พัฒนาหลักนิยม กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2557, หน้า 101-110)

ในส่วนของกองทัพเรือก็มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยการเตรียมกำลังพลในเรื่องของภาษาและการฝึกเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อภารกิจในด้านของการปฏิบัติการทางทะเลเพื่อให้รองรับกับการปฏิบัติการในภูมิภาค (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ, 2557, หน้า 111-123) ในส่วนของกองทัพอากาศได้จัดให้มีคณะกรรมการอาเซียนกองทัพอากาศและสำนักงานอาเซียนกองทัพอากาศ และได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบไปด้วย การเสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมของกองทัพอากาศ ทั้งในด้านของกำลังพล ความรู้ และองค์กรของกองทัพอากาศ นอกจากนั้นยังรวมถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมความร่วมมือ

ระหว่างกองทัพ ทั้งในส่วนของกองทัพไทยและในส่วนของกองทัพอากาศเอง รวมถึงยุทธศาสตร์ในการใช้ขีดความสามารถของกองทัพอากาศในการส่งเสริมและสนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน (คลังสมองกองทัพอากาศ, 2557, หน้า 124-139)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัฒนาการของความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศในกรอบประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ธานี ผุดผาด (2555) ได้ศึกษาความร่วมมือด้านการทหารในภูมิภาคอาเซียนใน 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย มาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ โดยการวิจัยพบว่าทั้งสามประเทศสามารถมีความร่วมมือทางด้านการทหารเพิ่มมากขึ้น โดยมีการบูรณาการและขยายความร่วมมือไปในหลายๆ ด้านทำให้อุปสรรคของความขัดแย้งที่มีอยู่ในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายของไทยต่อประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอาเซียนให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศทั้งสามมีแนวโน้มที่จะสามารถจัดตั้งกองกำลังอาเซียนเพื่อเป็นต้นแบบเพื่อขยายความร่วมมือทางด้านการทหารไปยัง 10 ประเทศที่เหลือของอาเซียนได้ (ผุดผาด, 2555)

दनัยวัฒนา รุ่งอุทัย (2558) ได้ศึกษาความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้กรอบของอาเซียนและสรุปว่า อาเซียนกำลังมีความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เข้มแข็งมากขึ้น โดยแบ่งพัฒนาการของอาเซียนออกเป็น 4 ช่วงระยะ คือ (รุ่งอุทัย, 2558, หน้า 353-362)

1. การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อสร้างเสถียรภาพของภูมิภาค (ช่วงปี ค.ศ. 1961 – 1975) ในช่วงนี้เป็นการมองเห็นถึงภัยคุกคามจากภายนอกภูมิภาคร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากลัทธิคอมมิวนิสต์ จากความพยายามหลายครั้งในการที่จะก่อตั้งความร่วมมือในภูมิภาคจนกระทั่งนำไปสู่การก่อตั้งอาเซียนขึ้นในปี 1967 โดยมีผู้ก่อตั้งในช่วงแรกจำนวน 5 ประเทศ โดยกิจกรรมความร่วมมือส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปที่กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อขจัดเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปเป็นคอมมิวนิสต์ในช่วงนี้เป็นช่วงที่อาเซียนได้ประกาศ ‘ปฏิญญาว่าด้วยเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง’ (Zone of Peace, Freedom and Neutrality, ZOPFAN) ขึ้น ซึ่งอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากชาติอื่นๆ มากนัก แต่นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประเทศได้เข้ามาสู่กระบวนการของความร่วมมือกัน

2. ความร่วมมือด้านความมั่นคงยุคความโกลาหลทางการเมือง (ช่วง 1976-1987) ในยุคนี้เป็นยุคที่สหรัฐแพ้สงครามเวียดนามและได้ถอนทหารออกไปจากภูมิภาค รวมทั้งจีนได้มีอิทธิพลมากขึ้นโดยมีอำนาจแทนสหรัฐ จึงทำให้สัญญาณภัยความมั่นคงจากลัทธิคอมมิวนิสต์มีมากขึ้น จากการที่เวียดนามได้รวมเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ และประเทศอินโดจีนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ทั้งหมด ในยุคนี้ได้เกิดการประชุมสุดยอดผู้นำขึ้นเป็นครั้งแรก และได้แสดงจุดยืนร่วมกันด้วยการประกาศ ‘ปฏิญญาสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Declaration of ASEAN Concord)’ และยังคงนามใน ‘สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (TAC)’ ด้วย

3. พัฒนาการของความร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียนในขั้นเดิบท (ช่วง 1987 – 2002) ในยุคหลังสงครามเย็นอาเซียนได้ปรับบทบาทของตัวเองอันเนื่องมาจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป การลดลงของอิทธิพลสหรัฐและโซเวียตในภูมิภาคและการเพิ่มขึ้นของอิทธิพลจีนและญี่ปุ่น ความขัดแย้งที่เปลี่ยนรูปแบบจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองกลายมาเป็นความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีความขัดแย้งภายในภูมิภาคเช่น กรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ เป็นต้น จึงทำให้เกิดพัฒนาการด้านความร่วมมือที่สำคัญคือ การเกิดขึ้นของ ASEAN Regional Forum, ARF และวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 อาเซียนใช้ ARF เป็นเวทีเพื่อปรึกษาหารือด้านการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งสร้างความไว้วางใจกันระหว่างประเทศสมาชิกและประเทศคู่เจรจา โดยได้แบ่งประเภทของกิจกรรมออกเป็น 2 tracks คือ กิจกรรมที่เป็นทางการหรือ track 1 และกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ คือ track 2 จัดโดยสถาบันทางวิชาการ โดยที่ได้แบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นการเสริมสร้างความไว้วางใจ ขั้นการทูตเชิงป้องกัน และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งในปัจจุบันนี้ ARF กำลังอยู่ในความร่วมมือขั้นที่ 2 นอกจาก ARF แล้วในขณะนี้ยังมีการกำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ขึ้น โดยการประกาศเจตนารมณ์ในการส่งเสริมความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยได้เน้นย้ำวิสัยทัศน์ที่จะสร้างความร่วมมือกันในภูมิภาค ด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีเสถียรภาพและมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

4. พัฒนาการของความร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียนในขั้นเดิบท (ช่วง 2003-2013) ความชัดเจนของความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนเห็นได้ชัดเจนที่สุด จากการประกาศปฏิญญาบาห์ลี (ASEAN Concord II) ขึ้นในปี 2003 เพื่อกำหนดโครงสร้างของประชาคมอาเซียนในปี 2020 ให้มีสามเสาหลัก และในปี 2004 ได้ประกาศ ‘แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์’ ขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียน นอกจากนั้นในช่วงนี้ยังได้เกิดสถาปัตยกรรมของความร่วมมือในรูปแบบใหม่ขึ้นมาด้วย นั่นคือการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนหรือ ADMM และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา หรือ ADMM - Plus

ผู้วิจัยได้สรุปว่าความร่วมมือด้านความมั่นคงของกระทรวงกลาโหมอาเซียนได้เข้าไปสู่ขั้นที่ 2 ของทฤษฎีความมั่นคงที่เสนอโดยแอ็ดเลอร์และบาร์เน็ตต์โดยพิจารณาจากการพัฒนาของความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างกัน มีการพัฒนาการให้ความหมายของความมั่นคงออกไปนอกเหนือจากความมั่นคงรูปแบบเดิมออกไปเป็นความหมายที่กว้างขึ้นและครอบคลุมความมั่นคงในรูปแบบใหม่ มีการเพิ่มความร่วมมือออกไปยังประเทศภายนอกภูมิภาค มีการกำหนดของสถาบันอย่างเป็นทางการ มีการสร้างค่านิยมร่วมกันขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดมาเป็นสถาบันอย่างเป็นทางการคือกฎบัตรอาเซียน

ประเด็นหลักที่แต่ละกองทัพของประเทศอาเซียนให้ความสนใจ

สิทธิพล นิมนวล (2558) ได้ศึกษานโยบายการปฏิสัมพันธ์ทางทหารในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยมีการศึกษาใน 3 ประเด็นคือ ภาวะแวดล้อมความมั่นคงในอาเซียน ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกระทรวงกลาโหมไทย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการปฏิสัมพันธ์ทางทหารเพื่อสนับสนุนการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (นิมนวล, 2558)

ผู้วิจัยพบว่าในภูมิภาคมีการแสดงออกของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actor) ในภูมิภาค รวมถึงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ซึ่งแต่เดิมเป็นมิติของความมั่นคงภายใน การแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงต้องครอบคลุมทุกมิติ ทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ ภูมิภาคนี้ยังเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจ และมีความเสี่ยงจากความขัดแย้งในหลายพื้นที่อาเซียนจึงเห็นความจำเป็นในการเพิ่มความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคง แต่อย่างไรก็ตามยังขาดความไว้วางใจกันระหว่างสมาชิก ถึงแม้ว่าจะมีความร่วมมือกันมากขึ้นในช่วงหลังของสงครามเย็น แต่ยังคงมองว่าการพัฒนาการด้านสถาบันไปอย่างล่าช้า โดยเฉพาะจากการที่มีข้อตกลงเป็นจำนวนมากแต่มีการปฏิบัติการได้อย่างจำกัด อาเซียนยังมีบทบาทน้อยในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิก โดยแต่ละชาติต่างมีอัตลักษณ์ของตนเองมากกว่าอัตลักษณ์ของอาเซียนและยังมองผลประโยชน์ของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของภูมิภาค ปัญหาที่สำคัญในมุมมองของผู้วิจัยคือ การสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมได้อย่างเป็นรูปธรรม

กระทรวงกลาโหมไทยมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงที่สำคัญคือ การเพิ่มการปฏิบัติการร่วมทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกให้มากยิ่งขึ้นเพื่อการรองรับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ร่วมกัน รวมถึงการเตรียมกำลังพลด้านภาษาอังกฤษ การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกทางทหารให้เป็นสากลและสอดคล้องกับกองทัพต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการลดความหวาดระแวงต่อกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งในอดีตจากประวัติศาสตร์ รวมถึงความขัดแย้งจากความมั่นคงรูปแบบเดิมคือการรักษาอำนาจอธิปไตยโดยมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศให้เหมาะสมโดยเฉพาะภารกิจและบทบาทของกองกำลังป้องกันชายแดน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งหน่วยงานการศึกษาวิจัยด้านอาเซียนเพื่อสนับสนุนข้อมูลให้กับกระทรวงกลาโหม

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการดำเนินนโยบายการปฏิสัมพันธ์ทางทหารเพื่อสร้างความไว้วางใจต่อกันในการสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

1. การมีข้อตกลงร่วมหรือการมียุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างสมาชิก
2. การจัดองค์กรร่วม เพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวก กำกับดูแล โดยอาจจะมีการจัดตั้งระบบสนธิการร่วมของอาเซียน
3. การฝึกพร้อมเพื่อเป็นการทดสอบหลักการปฏิบัติร่วมและการสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิก
4. การปฏิบัติการร่วมทั้งการปฏิบัติการทางทหาร และไม่ใช้ทหาร
5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของภัยคุกคามรูปแบบใหม่

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอทางนโยบายด้านความร่วมมือเพื่อให้การปฏิบัติเป็นรูปธรรมประกอบด้วย การจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนโดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันการกระทำผิดทางทะเล การสนับสนุนภารกิจของสหประชาชาติและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ นอกจากนี้ยังได้เสนอนโยบายในการลาดตระเวนร่วมกันระหว่างประเทศไทยและเมียนมา รวมถึงการจัดตั้งกองกำลังอาเซียน

ศูนย์วิจัยและการพัฒนาการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม (2558) ได้ศึกษาถึงเหตุผล ความจำเป็นในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาวิจัยด้านอาเซียนในกระทรวงกลาโหม โดยผลการวิจัยระบุถึงความจำเป็นในการจัดตั้งสถาบันวิจัยด้านอาเซียนกลาโหม เพื่อเตรียมการด้านข้อมูลเชิงวิชาการในการสนับสนุนการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกองทัพ โดยปัจจุบันในแต่ละกองทัพมีการดำเนินการในการรวบรวมข้อมูลของตนเอง แต่ข้อมูลดังกล่าวจะถูกจำกัดอยู่แต่หน่วยงานของตนเอง บางครั้งข้อมูลบางส่วนไม่ได้ถูกนำเสนอถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับกระทรวงกลาโหม โดยแนวทางที่เสนอในการวิจัยคือ การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ หรือยกระดับ/รวมหน่วยงานเดิมที่เกี่ยวข้องขึ้นเป็นสถาบันการศึกษาด้านอาเซียนของกลาโหม (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม, 2558)

ศูนย์วิจัยและการพัฒนาการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม (2559) ยังได้ศึกษาถึงแนวทางในการปรับปรุงหน่วยปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมในกรอบข้อตกลง ADMM - Plus โดยได้มีการศึกษาถึงองค์การด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมในอาเซียนที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะคือ องค์การที่เป็นทหาร องค์การพลเรือนภาครัฐ และองค์การพัฒนาเอกชน และยังได้วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยทุ่นระเบิดของไทย และพบอุปสรรคที่สำคัญ คือ เรื่องกำลังพลที่มีการจัดโครงสร้างชั่วคราวมีการหมุนเวียนกำลังพลทำให้ไม่มีความเชี่ยวชาญ ด้านงบประมาณที่มีจำกัด และการขาดแคลนเทคโนโลยีที่จำเป็น ผู้วิจัยจึงได้เสนอการปรับโครงสร้างหน่วยงานดังกล่าวเป็นสองแนวทาง คือ 1) ให้เป็นหน่วยทหารที่มีการจัดโครงสร้างชัดเจน หรือ 2) จัดเป็นองค์กรมหาชนภาครัฐ โดยแปรสภาพจากศูนย์ระเบิดแห่งชาติเดิม โดยการวิจัยสรุปว่าแนวทางแรกเป็นแนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุด (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม, 2559)

สรุป

จากการทบทวนแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ประชาคมความมั่นคงสามารถมีระดับของความร่วมมือที่แตกต่างกันออกไป ประชาคมความมั่นคงจึงมีพลวัตรสูงและสามารถพัฒนาได้ตามสถานการณ์และระดับของความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิก กระบวนการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและการต่อรองทั้งในระดับนโยบายคือรัฐบาลและระดับผู้ปฏิบัติคือกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ

ในส่วนของประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนก็ได้มีการพัฒนาขึ้นมาตามลำดับโดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (Blueprint) เป็นแนวทางหลักของกลุ่มประเทศสมาชิกในการสร้างความร่วมมือ ในส่วนของกองทัพไทยก็มีการจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมและกองทัพในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งเป็นบทบาทหลักของกองทัพ

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการสร้างกรอบการหารือรวมถึงประเด็นการ

หารือที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวเกิดจากความต้องการของกลุ่มประเทศสมาชิกที่ต้องการจะขยายความร่วมมือให้กว้างมากขึ้นทั้งในเรื่องของตัวผู้เล่น (actors) และประเด็น (issues) นอกจากนี้ยังต้องการที่จะสร้างความร่วมมือให้มีความแน่นแฟ้น ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในส่วนของกองทัพไทยก็มีความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะความพยายามในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง กฎระเบียบ ต่างๆ ให้รองรับความร่วมมือที่มีมากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับโครงสร้างการทำงานของกองทัพให้ตอบสนองต่อความร่วมมือเหล่านั้น โดยเฉพาะความร่วมมือที่เกิดขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เริ่มมีแนวความคิดในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการวิจัยที่ผ่านมายังไม่ได้ศึกษาให้ครอบคลุมและยังไม่เป็นปัจจุบัน

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาพัฒนาการของความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบอาเซียนเพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญ ประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนรวมถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของความร่วมมือด้านความมั่นคงในแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังต้องศึกษากลไกในการสร้างความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเข้าใจบทบาทและความร่วมมือระหว่างกองทัพสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาการและทิศทางของการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ทางความมั่นคงของไทยกับประเทศสมาชิกของอาเซียน ภายใต้กรอบของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน หรือ (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคีและในกรอบทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

1. **ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง** ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเอกสารและงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เช่นพิมพ์เขียวประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) เอกสารของกระทรวงกลาโหมกระทรวงต่างประเทศ และของเหล่าทัพต่างๆ รวมถึงเอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ โดยเป็นการวิเคราะห์นโยบายและการปฏิบัติต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์ถึงประเด็นความร่วมมือและกลไกต่างๆ ของความร่วมมือในกรอบของอาเซียน

2. **การเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ** ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานในด้านความร่วมมือในกรอบอาเซียนของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และของเหล่าทัพต่างๆ เพื่อศึกษาถึงประเด็น กลไกและกระบวนการและพัฒนาการของความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบความร่วมมือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

บทที่ 3

ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศ

ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนสามารถแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของกรอบความร่วมมือได้ 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคีและความสัมพันธ์ในกรอบทวิภาคี

1. ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคี ได้แก่การรวมตัวระหว่างกองทัพไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศภายนอกประเทศอาเซียน ภายใต้กรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยการจัดตั้งองค์การการประชุมที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงเพื่อเป็นตัวกลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน เช่นการประชุม ADMM การประชุม ADMM - Plus และการประชุม ARF รวมทั้งการจัดประชุมร่วมกันด้านความมั่นคงในหัวข้อต่างๆในระดับ ผู้นำเหล่าทัพ ระดับเจ้ากรม และระดับเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการจัดการประชุมในลักษณะของงานวิชาการ ที่เป็น Track II ของความสัมพันธ์ด้วย

2. ความสัมพันธ์ในกรอบทวิภาคี ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของประเทศในกลุ่มอาเซียนประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นในรูปของการฝึกร่วมและการซ้อมรบร่วมระหว่างกัน เช่น การฝึกร่วมผสม Exercise Cope Tiger ระหว่างประเทศไทย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา การฝึก Land Ex Thama ระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย การแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านบุคลากรในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนการส่งนายทหารเพื่อเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรทางทหารในระดับต่างๆ ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ยังยังมีความร่วมมือในรูปแบบอื่นๆ เช่น การฝึกของกองทัพสิงคโปร์โดยใช้พื้นที่ของประเทศไทย ความร่วมมือด้านการทหารระหว่างกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย เป็นต้น

ความร่วมมือในกรอบทวิภาคีนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างกองทัพที่มีมาก่อนการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนและไม่ใช่ความร่วมมือภายใต้กรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงโดยตรง แต่เป็นความร่วมมือที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงมีความแนบแน่นกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงโดยรวม

ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคี

1. การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers Meeting (ADMM)) การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน หรือที่ใช้ชื่อย่อว่าการประชุม ADMM ถือว่าเป็นหัวใจหลักของความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศในกรอบของประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน เพราะเป็นเวทีหารือระดับสูงสุดของกองทัพ และผลการประชุมดังกล่าวยังถูกใช้ให้เป็นกรอบในการมีความสัมพันธ์ในลักษณะอื่นและระดับล่างลงมาของกองทัพทั้งหมด การประชุม ADMM เพิ่งได้ถูกริเริ่มขึ้นมาในเวลาประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ในปี พ.ศ. 2547 ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ประชุมฯ ได้อนุมัติ

ให้มี “การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน” (ASEAN Defence Ministers Meeting : ADMM) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เสนอโดยคณะทำงานด้านความมั่นคง (Working Group on Security Cooperation) ของอาเซียน เพื่อรองรับแนวคิดการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียนที่กำหนดไว้ใน “แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์” (Vientiane Action Program 2004-2010 : VAP) โดยการประชุม ADMMนี้จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีการจัดการประชุมครั้งแรกในระหว่างวันที่ 8-9 พฤษภาคม 2549 ณ ประเทศมาเลเซีย

วัตถุประสงค์ของการจัดประชุม ADMM คือยกระดับความร่วมมือด้านการทหารให้เทียบเท่ากับด้านการต่างประเทศและด้านเศรษฐกิจซึ่งมีการประชุมในระดับรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ แต่ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2549 การประชุมในระดับรัฐมนตรีกลาโหมยังไม่มี โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาค การสร้างเสริมความไว้วางใจระหว่างกัน การสร้างความโปร่งใสในงานด้านการทหารของประเทศสมาชิก และเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการทหารเพื่อที่จะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงซึ่งเป็นเสาหลักของประชาคมอาเซียน

ตามเอกสาร “แนวคิดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน” (ASEAN Defence Minister’s Meeting Concept Paper) ระบุว่า ADMM มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มและส่งเสริมกระบวนการของอาเซียนโดยรวม อีกทั้งเพื่อแสวงหาความร่วมมือออกไปนอกกลุ่มอาเซียนด้วย โดยเฉพาะประเทศคู่เจรจา/หุ้นส่วน และมิตรประเทศของอาเซียนทั้งปวงที่มีอยู่โดยรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนตกลงในเป้าหมายเฉพาะของ ADMM4 ประการ คือ

1. ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคผ่านทางการสนทนาและความร่วมมือของกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานด้านความมั่นคง
2. เพื่อให้แนวทางหรือข้อเสนอแนะแก่การสนทนาและเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านความมั่นคงและเจ้าหน้าที่ทหารในขอบเขตงานของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงภายในอาเซียนและระหว่างประเทศคู่เจรจา
3. ส่งเสริมความไว้วางใจและความเชื่อมั่นร่วมกันด้วยการสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้นในประเด็นท้าทายด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ และเพิ่มความโปร่งใสและเปิดเผยซึ่งกันและกัน
4. ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียนตามที่กำหนดขึ้นไว้ในปฏิญญาบาห์ลี (Bali Concord II) และส่งเสริมการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (ASEAN Defence Ministers’ Meeting, 2013)

จากเอกสารแนวคิดดังกล่าวสามารถตั้งข้อสังเกตได้สองประการ คือ 1) จุดประสงค์หลักของการประชุม ADMM คือการสร้างควมไว้วางใจในหมู่สมาชิกผ่านการพบปะสนทนาของรัฐมนตรีและนายทหารระดับสูง และ 2) การประชุม ADMM ไม่ได้ถูกจำกัดไว้ที่การสร้างควมไว้วางใจระหว่างกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกเท่านั้น แต่ยังถูกใช้เป็นฐานที่อาเซียนจะใช้ในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารไปสู่ประเทศภายนอกภูมิภาคด้วย ดังจะเห็นได้จากความคิดในการสร้างความร่วมมือไปยังประเทศภายนอกภูมิภาคมีมาตั้งแต่เริ่มการก่อตั้งการประชุม ADMM ขึ้นมา

กลไกการประชุม ADMM

ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเห็นชอบให้ใช้ “เอกสารแนวความคิดการจัดตั้งการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน” (Concept Paper for the Establishment of an ASEAN Defence Minister’s Meeting) เป็นเอกสารอ้างอิงในการกำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดประชุม ADMM ในเอกสารดังกล่าวมีการกำหนด “วาระการประชุม” ของ ADMM ไว้ว่าควรเป็นการประชุมที่อ่อนตัวและมีหัวข้อกว้างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนมุมมองด้านความมั่นคงระหว่างประเทศและของภูมิภาค การพูดคุยประเด็นการป้องกันประเทศ การบรรยายสรุปนโยบายด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศของแต่ละประเทศ ตามความสนใจ การอภิปรายกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากกระบวนการของอาเซียน การอภิปรายการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศภายนอกกลุ่ม และการทบทวนความร่วมมือของกลาโหมอาเซียน เป็นต้น

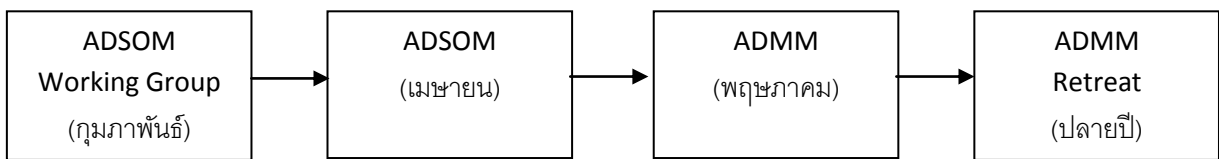
การประชุม ADMM ใช้หลักการเดียวกันกับที่อาเซียนยึดถือเป็นหลักในการมีความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิก คือ Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC ซึ่งเป็นกติกาหรือบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างกันอาเซียนและต่อประเทศอื่นๆ และประเทศคู่เจรจา และหลักการในปฏิญญาบาหลีฉบับที่ 1 (Declaration of ASEAN Concord, 24 February 1976) คือ การมารวมมือกันในแต่เรื่องที่แต่ละประเทศเห็นว่าเป็นความจำเป็นและเป็นประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนั้นยังยึดถือบาหลีคอนคอร์ด 2 (ปี พ.ศ. 2546) ซึ่งกำหนดแนวความคิดในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน โดยมีวิสัยทัศน์ในการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยให้ ADMM เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือของ ASEAN และใช้เชื่อมสัมพันธ์ไปยังประเทศภายนอกกลุ่มอาเซียนด้วย โดยมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจาหรือหุ้นส่วนของอาเซียนและ ARF โดยอาเซียนต้องอยู่ในตำแหน่งหรือในฐานะ “ผู้ขับเคลื่อน” ของความร่วมมือนี้และนายทหารของอาเซียนจะต้องเป็นผู้นำทางกระบวนการของ ADMM ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการของอาเซียนในการเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมความร่วมมือในภูมิภาค

เนื่องจาก ADMM เป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นผู้แทนสูงสุดด้านความมั่นคงอาเซียนจึงต้องมีกลไกการประชุมอื่นๆ รองรับเพื่อให้การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ก่อนที่จะมีการประชุม ADMM จะมีหน่วยงานช่วยในการเตรียมการประชุมในหลายระดับ คือ คณะเจ้าหน้าที่อาวุโสระดับปลัดกระทรวง (ADSOM) ซึ่งจะมีการปรึกษาหารือในประเด็นต่างๆ เพื่อเตรียมการสำหรับ ADMM โดยการประชุม ADSOM จะกำกับดูแลการทำงานของคณะทำงานด้านความมั่นคง (ADSOM-Working Group) และคณะทำงานย่อยๆ ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ศึกษาเฉพาะเรื่องเฉพาะกรณี ซึ่ง ADSOM-Working Group จะมีการประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งสำนักงานเลขาธิการอาเซียนด้วย

การประชุม ADSOM จะเป็นผู้จัดทำ “ปฏิทินการทำงานประจำปีของ ADMM” (ADMM Annual Indicative Calendar of Activities) และโปรแกรมการทำงานวงจร 3 ปี (ADMM Three Year Work Program) ขึ้น ซึ่งแผนงานเหล่านี้จะต้องได้รับการอนุมัติจาก ADMM ทั้งนี้การประชุม ADMM จะต้องทำงานใกล้ชิดกับการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ (AMM) และการประชุมระดับรัฐมนตรีอื่นๆ

ในขณะที่ ADSOM จะทำงานอย่างใกล้ชิดกับการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของอาเซียนอื่นๆ การประชุมของคณะทำงานระดับย่อยต่างๆ ในด้านความมั่นคงจะรายงานผลการประชุมให้ ADMM ทราบ สำหรับการเป็นประธานการประชุมและเจ้าภาพการประชุมให้หมุนเวียนตามการเป็นประธานของอาเซียนการประชุม ADMM จะเป็นการประชุมก่อนการประชุมสุดยอดอาเซียน ซึ่งอาจเป็นการประชุมก่อนหน้าการประชุมสุดยอดหนึ่งวันก็ได้ (back-to-back) เพื่อรายงานผลการประชุมให้กับที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเพื่อตัดสินใจ

การประชุม ADMM จะมีการจัดเป็นประจำทุกปี กระบวนการการประชุมจะเกิดขึ้นตลอดทั้งปี ในหลายระดับซึ่งในปัจจุบันได้มีการกำหนดช่วงเวลาการประชุมไว้คร่าวๆ ดังรูปภาพที่แสดงด้านล่าง

ADSOM Working Group

วงรอบการประชุม ADMM จะเริ่มต้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ด้วยการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting Working Group: ADSOM WG) การประชุมนี้ ผู้เข้าประชุมฝ่ายไทยคือผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม เป็นการประชุมเพื่อกำหนดประเด็นหัวข้อการประชุมและการหารือของปีนั้นๆ รวมถึงการจัดการด้านธุรการของการประชุม รวมทั้งการเตรียมเอกสารในการประชุมด้วย

ADSOM

ประมาณเดือนเมษายน จะมีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting: ADSOM) ซึ่งเป็นการประชุมของปลัดกระทรวงกลาโหมของแต่ละประเทศสมาชิก วัตถุประสงค์ของการประชุมก็เพื่ออนุมัติในหัวข้อการประชุมและประเด็นหารือตามที่การประชุม ADSOM Working Group ได้มีการเสนอขึ้นมา รวมถึงพิจารณาเอกสารต่างๆ เพื่อเตรียมการให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอนุมัติในการประชุม ADMM

ADMM

การประชุมหลักคือการประชุมรัฐมนตรีว่าการกลาโหมอาเซียนจะจัดให้มีขึ้นในประมาณเดือนพฤษภาคม ของทุกปี โดยวัตถุประสงค์การประชุมก็เพื่อหารือในหัวข้อที่มีการเสนอขึ้นมาโดยการประชุม ADSOM รวมทั้งรับรองเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในด้านต่างๆ

ADMM Retreat

นอกเหนือจากการประชุม ADMM ที่เป็นการประชุมอย่างเป็นทางการ ที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนจะจัดให้มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการหลังจากที่มีการประชุม ADMM โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยการประชุมนี้อาจจะจัดขึ้นในช่วงปลายปี

สรุปผลการประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM Retreat

ผลการประชุมที่สำคัญของ ADMM ตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 10 รวมถึงการประชุม ADMM - Retreat สามารถสรุปได้ตามตารางในผนวก ก.

2. การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus: ADMM - Plus)

การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาหรือการประชุม ADMM - Plus มีต้นกำเนิดมาจากการประชุม ADMM โดยแนวความคิดของการประชุม ADMM - Plus เริ่มมีมาตั้งแต่การประชุม ADMM ครั้งที่ 1 โดยมีพื้นฐานอยู่บนแนวความคิดว่าด้วยการแสวงหาความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงจากกระทรวงกลาโหมของประเทศนอกภูมิภาค โดยที่ประชุม ADMM ได้ระบุไว้ว่าความร่วมมือที่จะจัดให้มีเพิ่มขึ้นมานั้นจะต้องมีลักษณะ “เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และมุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก” (open, flexible and outward-looking)ความร่วมมือดังกล่าวถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศและประเทศคู่เจรจาของอาเซียนเชิงรุก ในการสนับสนุนให้เกิดสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค

ดังนั้นการประชุม ADMM - Plus จึงเป็นส่วนหนึ่งของ ADMM โดยรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนจัดตั้ง ADMM - Plus ขึ้นก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ ADMM ที่จะส่งเสริมให้ประเทศนอกภูมิภาคเข้ามาเกี่ยวข้องกับอาเซียนทั้งในลักษณะที่เป็นมิตรและเป็นประเทศคู่เจรจา โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. เพื่อยังประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนในการสร้างศักยภาพ เพื่อรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงร่วมกัน รวมทั้งเพื่อตระหนักถึงความแตกต่างของศักยภาพแต่ละประเทศสมาชิกด้วย

2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างประเทศคู่เจรจา ผ่านการสร้างกรอบหรือด้านความมั่นคงอย่างโปร่งใส

3. เพื่อเพิ่มพูนสันติภาพและเสถียรภาพผ่านความร่วมมือด้านป้องกันและความมั่นคงในภูมิภาค จากความท้าทายในมิติความมั่นคงข้ามชาติที่ต้องเผชิญ

4. เพื่อสนับสนุนและตระหนักถึงประชาคมความมั่นคงอาเซียน โดยให้เป็นไปตามเงื่อนไขจากปฏิญญาบาหลี 2 (Bali Concord II) โดยมีเจตจำนงเพื่อบรรลุเป้าหมายทั้งในด้านสันติภาพ เสถียรภาพ ประชาธิปไตย และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค โดยประเทศสมาชิกอาเซียนต้องดำรงอยู่ได้อย่างสันติร่วมกันทั้งในระดับรายประเทศและในระดับโลก

5. เพื่อสนับสนุนแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action) เพื่อให้อาเซียนสร้างสันติภาพ ความปลอดภัย และความรุ่งเรืองแก่อาเซียนเอง โดยสามารถปรับตัวเพื่อสานสัมพันธ์กับประเทศภายนอกอาเซียนทั้งในประเทศมิตรและประเทศคู่เจรจา

อาเซียนยังคงต้องการที่จะเป็นศูนย์กลางความร่วมมือ ADMM - Plus โดยอาเซียนจะเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับมิตรของอาเซียนและประเทศคู่เจรจาโดยประเทศสมาชิก ADMM - Plus จะต้องยึดตามหลักการอาเซียน คือ ไม่แทรกแซงกิจการภายใน

การตัดสินใจตามหลักฉันทามติ มีความยืดหยุ่นทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค เคราฟซึ่งอำนาจอธิปไตยของรัฐ ทั้งนี้ ADMM - Plus นี้ เป็นเวทีหารือในด้านการป้องกันและความมั่นคง ร่วมกัน มีใช้ลักษณะของวงภาคีแบบพันธมิตรทางทหารนอกจากนี้การประชุม ADMM - Plus จำเป็นต้องเปิดกว้างและครอบคลุม โดย ADMM - Plus ต้องมีบทบาทสร้างสรรค์เชิงรุกในการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาค ADMM - Plus เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคุณค่าและทำให้ความร่วมมือ ADMM สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กลไกการประชุม ADMM - Plus

ในการประชุม ADMM ครั้งที่ 2 ได้กำหนดให้มีคณะทำงานเพื่อจัดตั้งการประชุม ADMM - Plus (Working Group on Establishing the ADMM - Plus) เพื่อกำหนดรูปแบบ โครงสร้าง และการดำเนินการประชุม และในการประชุม ADMM ครั้งที่ 3 ที่ประชุมได้รับรองเอกสารแนวคิดด้วยหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพของ ADMM - Plus ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ประการคือ

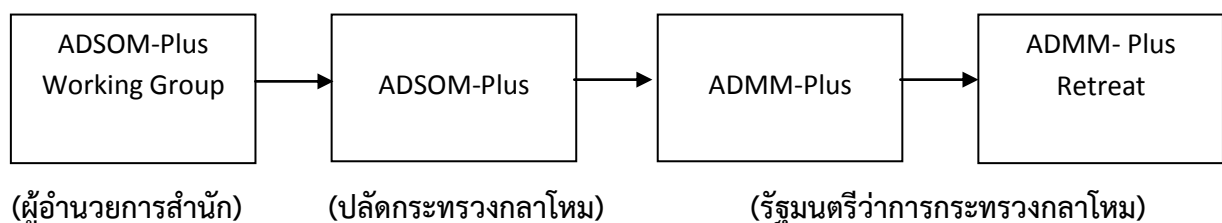
1) ประเทศที่จะเข้าร่วมประชุมต้องเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (ซึ่งในห้วงเวลาดังกล่าวมีทั้งหมด 9 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลี รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา กับ 1 กลุ่มประเทศ คือ สหภาพยุโรป)

2) ประเทศตามข้อ 1 ต้องมีระดับปฏิสัมพันธ์กับกลาโหมอาเซียนในระดับสูง

3) ประเทศดังกล่าวต้องเป็นประเทศที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของกลาโหมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่ประชุม ADMM ครั้งที่ 4 ได้มีมติให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 โดยมีประเทศคู่เจรจากำหนดจำนวน 8 ประเทศเข้าร่วม คือ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลี รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา โดยให้กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM - Plus ครั้งแรก หลังจากนั้นได้มีการรับรองเอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM - Plus) ซึ่งกำหนดให้มีการประชุม ADMM - Plus ทุก 3 ปี ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการร่นเวลาให้มีการประชุมทุกสองปี

รูปแบบการประชุม ADMM - Plus มีลักษณะคล้ายกับการประชุม ADMM กล่าวคือ มีการประชุมหลายระดับตลอดทั้งปีที่มีการประชุม (ทุก 2 ปี) เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการประชุมของรัฐมนตรีกลาโหมโดยอาจจะมีการจัดให้มีการประชุม ADMM - Plus Retreat ขึ้นตามที่ประชุมเห็นสมควร ตามรูปภาพด้านล่าง

ผลการประชุมในกรอบ ADMM - Plus

มีการประชุม ADMM - Plus ไปแล้วทั้งหมด 3 ครั้ง ผลการประชุมที่สำคัญของ ADMM - Plus ทั้งสามครั้ง รวมถึงการประชุมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามตารางในผนวก ข.

สรุปความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ การประชุม ADMM - Plus เป็นกรอบการประชุมที่ถือกำเนิดขึ้นมาจากการประชุม ADMM ซึ่งเป็นความพยายามของสมาชิกอาเซียนที่จะสร้างความร่วมมือออกไปนอกภูมิภาค โดยใช้อาเซียนเป็นศูนย์กลางดังนั้นผลจากความร่วมมือทั้งสองกรอบความร่วมมือนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่น ทั้งนี้จากการประชุมและความร่วมมือที่ผ่านมา ประเด็นความร่วมมือหลักที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุดของทั้งสองกรอบความร่วมมือคือ การป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในลักษณะของภัยคุกคามข้ามชาติ โดยสามารถสรุปผลความสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรมจากกรอบความร่วมมือ ADMM และ ADMM - Plus ได้ดังต่อไปนี้

1. ความร่วมมือด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การบรรเทาภัยพิบัติและการแพทย์ทางทหารความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่การประชุม ADMM และ ADMM - Plus ให้ความสำคัญมาตั้งแต่เริ่มต้น โดยในการประชุม ADMM ครั้งที่ 3 ที่ประชุมได้มีการรับรองเอกสารแนวคิดเรื่อง “ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม ในด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and CSOs Cooperation on Non-Traditional Security)” โดยในขั้นต้นเน้นเกี่ยวกับความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR)

หลังจากนั้นได้มีการขยายผลจากการประชุมของ ADMM โดยมีการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างกระทรวงกลาโหมและองค์กรภาคประชาสังคมในหัวข้อที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติเกิดขึ้นหลายครั้ง โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งแรกเกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน 2552 ซึ่งจัดขึ้นโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมมาเลเซียและในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 3 ในระหว่างวันที่ 7- 8 กันยายน 2554 มีการฝึกการแก้ปัญหาบนโต๊ะในการบริหารจัดการภัยพิบัติและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม Table Top Exercise (TTX) on Disaster Management and Humanitarian Assistance (DMHA) เพื่อสร้างความเข้าใจต่อกลไกความร่วมมือในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ จนถึงระดับภูมิภาค โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกส่วนที่เข้ารับการฝึกนำบทเรียนที่ได้รับจากการฝึกไปขยายผลในส่วนงานที่ตนเองรับผิดชอบ

ในระหว่างวันที่ 12-14 กรกฎาคม 2554 มีการฝึกทางทหารด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของอาเซียนครั้งแรก (First ASEAN Militaries' Humanitarian Assistance and Disaster Relief Exercise (AHX) ซึ่งจัดร่วมกันโดยประเทศสิงคโปร์และอินโดนีเซีย โดยมีการฝึกการแก้ปัญหาบนโต๊ะ (Table Top Exercise) ที่ประเทศสิงคโปร์ และการฝึก Live Simulation จำลองการอพยพโดยเฮลิคอปเตอร์ที่อินโดนีเซีย มีกำลังพลเข้าร่วมการฝึกจำนวน 100 นาย

ต่อมาความร่วมมือด้านด้านการแพทย์ทหารได้ถูกบรรจุรวมไว้กับความร่วมมือด้าน HADR อันเนื่องมาจากความเกี่ยวข้องโดยตรงของการแพทย์ในการปฏิบัติการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการ

บรรเทาภัยพิบัติ โดยการฝึก AHX ครั้งที่ 2 เกิดขึ้นที่ประเทศบรูไน ในห้วงเดือนมิถุนายน 2556 โดยเป็นการจัดร่วมกันระหว่างประเทศสิงคโปร์และประเทศบรูไน ในห้วงเวลาเดียวกัน มีการฝึกทางทหารด้านความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การบรรเทาภัยพิบัติ และการแพทย์ทหารในกรอบ ADMM - Plus เป็นครั้งแรก (Inaugural ADMM - Plus HADR and Military Medicine Exercise) โดยเป็นการจัดที่ประเทศบรูไน จัดโดยประเทศสิงคโปร์ ญี่ปุ่น เวียดนาม และจีน โดยการฝึกประกอบไปด้วย การฝึกแลกเปลี่ยน (Force Integration Training: Fit) เพื่อเป็นการซักซ้อมความเข้าใจและความคุ้นเคยระหว่างกำลังพล และยุทธโศภนระหว่างมิตรประเทศที่เข้ารับการฝึก การฝึกแก้ปัญหาบนโต๊ะ (Table Top Exercise : TTX) และการฝึกภาคสนาม (Field Training Exercise : FTX) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการฝึกใช้สถานการณ์การฝึกแบบต่อเนื่อง โดยมีผู้เข้าร่วมการฝึกจำนวน 18 ประเทศ ประกอบไปด้วยประเทศในกลุ่มอาเซียนจำนวน 10 ประเทศ และประเทศคู่เจรจาของ ADMM - Plus จำนวน 8 ประเทศการฝึกดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมการฝึกประมาณ 3200 นาย

ในระหว่างวันที่ 1-11 กันยายน 2559 มีการจัดการฝึก ADMM - Plus HADR and Military Medicine Exercise ครั้งที่ 2 ที่จังหวัดชลบุรี โดยจัดร่วมกันโดยประเทศไทย ลาว ญี่ปุ่น และรัสเซีย

1.1 การตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนในประเทศไทย

ในช่วงระหว่างปี 2557-2559 ประเทศไทยร่วมกับประเทศรัสเซียในฐานะที่เป็นประธานร่วม ADMM - Plus ในหัวข้อการแพทย์ทหาร (Military Medicine) ได้เสนอแนวความคิดในการมีศูนย์การแพทย์ทหารของอาเซียนขึ้นในประเทศไทยแนวความคิดดังกล่าวประสบความสำเร็จ โดยเมื่อเดือนเมษายน 2559 มีการเปิดศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน(The ASEAN Center for Military Medicine: ACMM) อย่างเป็นทางการ ณ กองบัญชาการ กรมแพทย์ทหารบกโดยการแพทย์ทหารมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์คือการให้บริการแพทย์ได้ในทุกสถานการณ์ยากลำบาก ซึ่งสามารถสนับสนุนความร่วมมือด้านต่าง ๆ ในภูมิภาค เช่น ความมั่นคงทางทะเล การรักษาสันติภาพการต่อต้านการก่อการร้าย การปฏิบัติการทุ่นระเบิดและโดยเฉพาะการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ เป็นต้น

ศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนที่ตั้งขึ้นมาจะเป็นศูนย์กลางการประสานความร่วมมือในด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาคอาเซียน โดยเน้นไปที่การทำแผนรองรับในการสนับสนุนด้านการแพทย์ทหาร การวิเคราะห์ความต้องการความช่วยเหลือด้านการแพทย์ทหารในสถานการณ์วิกฤติ รวมถึงการฝึกและการวิจัยในหัวข้อของการบริการด้านการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉินด้วยการเปิดศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนนี้ทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือในด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาค โดยในศูนย์ดังกล่าวจะมีอุปกรณ์ที่สำคัญคือระบบการประชุมทางไกลผ่านวิดีโอ รวมถึงจะมีผู้แทนของทั้ง 18 ประเทศของ ADMM - Plus ประจำอยู่เพื่อการประสานงานในการวางแผนและการปฏิบัติ

2. ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

กรอบความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (ASEAN Defence Industry Collaboration: ADIC) เป็นความริเริ่มของกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย และได้รับการรับรองในการประชุม ADMM ครั้งที่ 5 โดยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่ม

อาเซียน โดยจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนให้มีความแข็งแกร่ง และลดการพึ่งพิงจากภายนอกประเทศ

แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียนยังมีความล่าช้าจากอุปสรรคหลายประการ ประการแรกเนื่องจากหลายชาติยังมีความกังวลใจอันเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจกันในอดีตและแนวคิดชาตินิยม (สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, 2557, หน้า 70) ทำให้ยังมีความไม่ไว้วางใจในการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีทางการทหารระหว่างกัน นอกจากนั้นแนวทางการจัดหาอาวุธของแต่ละประเทศสมาชิกยังเป็นไปในรูปแบบของการพึ่งพาตนเอง รวมถึงความแตกต่างในระดับขีดความสามารถในด้านเทคโนโลยีทางการป้องกันประเทศ เนื่องจากบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ มีเทคโนโลยีอาวุธที่ซับซ้อน ในขณะที่บางประเทศ เช่น ลาว และบรูไน ที่ไม่มีการผลิตอาวุธเอง

ทั้งนี้ ในวันที่ 29-31 มีนาคม 2556 มีการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ณ ประเทศมาเลเซีย ได้มีแนวความคิดในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อสรรหาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่สามารถให้ความร่วมมือระหว่างกันได้ โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่มหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมอากาศยาน อุตสาหกรรมทางทะเล อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอาวุธยุทโธปกรณ์ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และอุตสาหกรรมตามความต้องการทั่วไป หลังจากนั้นมีการประชุมเชิงปฏิบัติการอีกหลายครั้ง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เป็นรูปธรรมมากนัก

ในส่วนของกระทรวงกลาโหมประเทศไทย มีการปรับปรุงกฎระเบียบของกระทรวงกลาโหมในการควบคุมการนำเข้า ส่งออกสินค้าประเภทอาวุธยุทธภัณฑ์ เพื่อรองรับความร่วมมือด้านการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยกรมการอุตสาหกรรมทหาร ศูนย์การการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร ซึ่งมีความรับผิดชอบการส่งออกและนำเข้าสินค้าประเภทอาวุธยุทธภัณฑ์ได้มีการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องและลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันประเทศ รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลนำเข้า-ส่งออกอาวุธยุทธภัณฑ์ผ่านระบบ National Single Window ด้วย

3. ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนได้มีการหารือถึงแนวความคิดในการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์การรักษาสันติภาพอาเซียนในการประชุม ADMM ครั้งที่ 5 ซึ่งได้มีการรับรองเอกสารแนวความคิดในการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์สันติภาพฯ (Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centres Network) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเครือข่ายดังกล่าวเพราะประเทศสมาชิกเกือบทั้งหมดของอาเซียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติการในการรักษาสันติภาพไม่มากนักน้อย และมีจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ที่มีศูนย์รักษาสันติภาพของตนเอง ที่ประชุม ADMM จึงเห็นความจำเป็นที่ควรจัดให้มีการเชื่อมโยงศูนย์รักษาสันติภาพเหล่านั้นไว้ด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และศักยภาพในด้านต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติการรักษาสันติภาพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลังจากนั้นได้มีการประชุมการจัดตั้งเครือข่าย ฯ ขึ้น และกำหนดแนวทางในการจัดการประชุมเป็นประจำทุกปี โดยความได้กำหนดแผนงาน ไว้เป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะสั้น (พ.ศ. 2555-2557) จัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกของเครือข่ายศูนย์แลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำและเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ และ สร้างฐานข้อมูลความรู้ ชัดความสามารถของสมาชิก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรมในกลุ่มประเทศสมาชิก

ระยะกลาง (พ.ศ. 2558-2560) กำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนการอบรม การจัดการฝึกต่างๆ

ระยะยาว (พ.ศ. 2561-2563) จัดตั้งกรอบการทำงานของการจัดการกองกำลังเตรียมพร้อมและพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการสันติภาพของอาเซียนให้เป็นศูนย์ความเป็นเลิศเฉพาะด้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, 2557, p. 73)

ที่ผ่านมาได้มีการจัดการประชุม (ASEAN Peacekeeping Centers Network: APCN) เป็นประจำทุกปี โดยการประชุมครั้งแรกเมื่อปี 2555 ณ ประเทศมาเลเซีย และการประชุมครั้งล่าสุด เกิดขึ้นที่ประเทศกัมพูชา ได้มีการพูดถึงการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญระหว่างกันระหว่างศูนย์ โดยมาเลเซียได้เสนอแนวความคิดในการจัดตั้งกองกำลังสันติภาพอาเซียนโดยที่ประเด็นดังกล่าวยังอยู่ในการพิจารณาของประเทศสมาชิก แต่ทั้งนี้ยังมีข้อพิจารณาในหลายประการ เช่น เรื่องของอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากร เป็นต้น และในการประชุม ADMM ครั้งที่ 9 ได้มีการรับรองเอกสารแนวความคิดในการการใช้ทหารของสมาชิก ASEAN ในความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ (ASEAN Militaries Ready Group on HADR) ซึ่งจะเป็นการใช้กองกำลังของอาเซียนที่ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมดภายใต้การกำกับของอาเซียน ซึ่งจะถูกใช้หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นและมีการร้องขอจากประเทศที่ประสบเหตุ

นอกเหนือจากความร่วมมือด้านสันติภาพในกรอบ ADMM แล้ว ภายใต้กรอบ ADMM - Plus ก็มีการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM - Plus Experts' Working Group on Peacekeeping Operations: EWG on PKO) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครือข่ายของผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา

4. ความร่วมมือการต่อต้านการก่อการร้ายและความมั่นคงทางทะเล

ความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายของอาเซียนได้ถูกระบุไว้ในปฏิญญาอาเซียนในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Declaration on Joint Action to Counter Terrorism) โดยระบุถึงการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน และความร่วมมือระหว่างกลไกความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประชุมรัฐมนตรีว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crimes: AMMTC) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพไทย การต่อต้านการก่อการร้ายเป็นหนึ่งในหัวข้อความร่วมมือภายใต้กรอบการประชุม ADMM - Plus โดยที่ผ่านมาได้มีการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (EWG on CT) ขึ้นหลายครั้ง รวมทั้งมีการฝึก Table Top Exercise : TTX และการฝึก Practical Exercise

ความมั่นคงทางทะเลเป็นส่วนหนึ่งในความร่วมมือภายใน ADMM - Plus เช่นเดียวกับการร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้าย โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในระดับภูมิภาค การประเมินความเสี่ยง และการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งนี้มีการประชุมร่วมกันของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (Experts' Working Group on Maritime Security: WEG on MS) ซึ่งคณะทำงานของไทยประกอบไปด้วยกำลังพลจากทั้งกระทรวงกลาโหม กองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ที่ผ่านมา ได้มีการร่วมมือที่สำคัญคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกันและบูรณาการไปสู่การสร้างเครือข่ายในการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม มีการจัดทำเว็บไซต์สำหรับการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล รวมถึงการฝึก เช่น การฝึกบนโต๊ะสถานการณ์จำลอง ซึ่งหัวข้อการฝึก ประกอบไปด้วย การต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัด การต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการฝึกปฏิบัติการภาคสนาม (Field Training Exercise: FTX) ขึ้นอีกด้วย

ในระหว่างวันที่ 2-12 พฤษภาคม 2559 ประเทศสิงคโปร์และประเทศบรูไนได้ร่วมกันจัดการฝึกความมั่นคงทางทะเลและการต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบของ ADMM - Plus (ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM)-Plus Maritime Security (MS) and Counter-Terrorism (CT) Exercise) โดยการฝึกมีวัตถุประสงค์ในการสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกันในการต่อต้านภัยคุกคามของการก่อการร้ายและความมั่นคงทางทะเล โดยมีผู้เข้าร่วมการฝึกทั้งหมด 3500 นายจากทั้งสมาชิก ADMM - Plus 18 ประเทศ ในส่วนของกองทัพเรือไทย ได้ส่งกองกำลังทางเรือ ประกอบด้วย เรือหลวงตากสินและเฮลิคอปเตอร์เข้าร่วมการฝึก

5. ความร่วมมือด้านทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 21 ผู้นำอาเซียนได้รับรองเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมจำนวน 2 ฉบับได้แก่ 1) แถลงการณ์ของผู้นำอาเซียนเรื่องการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิดแห่งภูมิภาคของอาเซียน (ASEAN Regional Mine Action Centre หรือ ARMAC) และ 2) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิดแห่งภูมิภาคของอาเซียน

ในการประชุม ADMM ครั้งที่ 7 รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนได้ร่วมกันพิจารณาและรับรองเอกสารแนวความคิดเกี่ยวกับการตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on ADMM - Plus Expert Working Group on Humanitarian Mine Action : EWG on HMA) ซึ่งที่ผ่านมามีการประชุมของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านไปหลายครั้งและในช่วงวันที่ 2-8 มีนาคม 2559 มีการฝึกด้านทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมและการรักษาสันติภาพ (ADMM - Plus Humanitarian Mine Action and Peacekeeping Operations Field Training Exercise) ที่ประเทศอินเดีย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพไทยยังอยู่ในการศึกษาการปรับปรุงหน่วยของกองทัพที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงในกรอบของ ADMM - Plus (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม, 2559)

ทั้งนี้ความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus ตามหัวข้อที่กล่าวไปแล้วด้านบน ได้ถูกกำหนดไว้ตาม Concept Paper ที่กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยจะต้องดำเนินงาน จำนวน 12 ฉบับ คือ

1) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capabilities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย

2) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organization (CSOs) Cooperation on Non-Traditional Security) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทย

3) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ADMM Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Industry Collaboration) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย

4) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ADMM Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centres Network) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและอินโดนีเซีย

5) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหาร ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Concept Paper on the Establishing ASEAN Defence Interaction Programmes) ยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมบรูไน

6) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุง ร่วมกันในอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of Logistics Support Framework) ยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมบรูไน

7) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมลาวและกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่น

8) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Maritime Security) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมบรูไนและกระทรวงกลาโหมนิวซีแลนด์

9) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM - Plus Concept

Paper on Experts Working Group on Peacekeeping Operations) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหม กัมพูชาและกระทรวงกลาโหมเกาหลีใต้

10) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี กลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการการแพทย์ทางทหาร (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Military Medicine) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและ กระทรวงกลาโหมรัสเซีย

11) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี กลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Counter-Terrorism) ซึ่งร่วมยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมสิงคโปร์และกระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย

12) เอกสารแนวความคิดของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การปฏิบัติการทุ่นระเบิด เพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on the Establishment of The ADMM - Plus Expert's Working Group on Humanitarian Mine Action) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหม อินเดีย

3. การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF)

การประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกหรือ ARF ถือว่าเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศภายนอกกลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยการ ก่อตั้งมีการริเริ่มมาจากแนวคิดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของอาเซียนในปี ค.ศ. 1993 ที่ อยากจะแยกการประชุมที่เกี่ยวข้องกับด้านการเมืองและความมั่นคงออกไปโดยเฉพาะจากความร่วมมือ ทางด้านอื่นๆ เพื่อให้งานด้านการเมืองและความมั่นคงเกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มมีการประชุมใน ระดับรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 1994 วัตถุประสงค์หลักของ ARF มีสองประการคือ 1) เพื่อเสริมสร้าง การพูดคุยและการหารือในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและความมั่นคง และ 2) เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจ เชื่อใจระหว่างกันและการทูตเชิงป้องกันในพื้นที่เอเชียแปซิฟิก (ASEAN Secretariat)

ปัจจุบันสมาชิกและผู้สังเกตการณ์ในกรอบ ARF มีสมาชิก 26 ประเทศกับ 1 กลุ่มประเทศ ซึ่ง ประกอบด้วย สมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ, ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) 9 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดาออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย อินเดีย, 1 กลุ่ม ประเทศคือ สหภาพยุโรป, ผู้สังเกตการณ์พิเศษของอาเซียน (Special Observer) 1 ประเทศ ได้แก่ ปาปัว นิวกินี, และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค 6 ประเทศ ได้แก่ มองโกเลีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ปากีสถาน ติมอร์-เลสเต บังกลาเทศ และศรีลังกา

ขั้นตอนในการดำเนินการความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในกรอบ ARF ได้วางแผน เป็นลำดับขั้นเอาไว้ 3 ขั้น คือ 1) การสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measure) 2) การทูต เชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) และ 3) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ซึ่งใน

ปัจจุบันความร่วมมือในกรอบ ARF ยังอยู่ในขั้นของการสร้างความไว้วางใจ หรือขั้นที่ 1 แต่ยังไม่สามารถพัฒนาไปเป็นจนถึงขั้นที่ 2 หรือการทูตเชิงป้องกันได้ อันเนื่องมาจากอุปสรรคหลายๆ ประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการกำหนดนิยามของการทูตเชิงป้องกันว่าคืออะไร และประกอบไปด้วยเรื่องอะไรบ้าง นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของประเด็นความมั่นคงภายในประเทศที่ประเทศสมาชิกยังมีความกังวลและไม่อยากใช้เวที ARF ในการแก้ปัญหา (รุ่งอุทัย, 2558, หน้า 234)

ในการดำเนินการ ARF แบ่งประเภทกิจกรรมออกเป็น 2 ช่องทาง (2 Tracks) ได้แก่ 1) ช่องทางที่ 1 (Track I) เป็นกิจกรรมที่เป็นทางการได้แก่กิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันของคณะทำงานในระหว่างปี ก่อนหน้าที่จะมีการประชุม (Inter-sessional activities) ซึ่งเป็นกิจกรรมระดับเจ้าหน้าที่ทหารหรือเกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะเรื่อง แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อยได้แก่

1.1) Inter-Sessional Support Group on Confidence Building Measures and Preventive Diplomacy (ISGon CBMs and PD) ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 1996 ในลักษณะของการมีประธานร่วมจากสมาชิกอาเซียน 1 ประเทศและประเทศภายนอกอาเซียน 1 ประเทศ ซึ่งต่อมาได้มีการเพิ่มเรื่องของ PD ด้วย ภายใต้การประชุม ISGon CBMs จะมีการประชุม workshops/seminars ต่างๆ ที่ประเทศใน ARF เสนอให้ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศรับรองก่อนดำเนินการในปีถัดไป

1.2) Inter-Sessional Meeting ในสาขาความร่วมมือต่างๆ 2) ช่องทางที่ 2 (Track II) เป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการจัดโดยสถาบันวิจัยหรือสถาบันวิชาการของประเทศผู้เข้าร่วม ARF ตามความเห็นชอบจากที่ประชุม ARF ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและรัฐมนตรีโดยมีนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐบาลเข้าร่วมประชุมในฐานะส่วนตัวเพื่อหารือเกี่ยวกับประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคงซึ่งที่ผ่านมา ARF ได้มีการจัดประชุม/สัมมนาวิชาการในหัวข้อต่างๆ เช่น การไม่แพร่ขยายของอาวุธ (non-proliferation) , การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy), การต่อต้านการก่อการร้ายและสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งในปัจจุบัน Council FOR Security Cooperation in the Asia Pacific (CSCAP) ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ Track II ซึ่งประเทศสมาชิกของ ARF ได้พยายามที่จะให้ฝ่ายทหารเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องมากขึ้น

เจ้าภาพหลักของการประชุม ARF คือกระทรวงต่างประเทศ กระทรวงกลาโหมและกองทัพเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุน โดยในส่วนของกองทัพไทยนั้นมีความเกี่ยวข้องในกระบวนการ ARF ใน 2 ระดับ คือ

1. กลไก ARF Security Policy Conference (ASPC) เป็นการประชุมระดับสูงของฝ่ายทหาร (รัฐมนตรีช่วยหรือระดับเทียบเท่าปลัดกระทรวงกลาโหม) เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างฝ่ายทหารของประเทศที่เข้าร่วม ARF เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและไว้วางใจและความโปร่งใสระหว่างกองทัพของประเทศต่างๆ ซึ่งจะช่วยลดโอกาสของการใช้กำลังหรือมาตรการทางทหารระหว่างกัน โดยการประชุม ASPC ครั้งที่ 1 ได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 4-6 พฤศจิกายน 2004 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน

2. การประชุม ARF Defence Officials Dialogue (ARF DOD) เป็นการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในกรอบ ARF ทั้งนี้การประชุม ARF DOD ยังจัดขึ้นในช่วงการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสและการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศและก่อนการประชุม ASPC เพื่อช่วยในการเตรียมการประชุมดังกล่าว

4. ความร่วมมือด้านการศึกษาทางทหาร: HDUCIM และ NADI

ความร่วมมือด้านการศึกษาทางทหารภายใต้กรอบของอาเซียนมีความร่วมมือที่แบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือ ส่วนที่เป็น Track I หรือความร่วมมือที่เป็นทางการและส่วนที่เป็น Track II คือกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ ส่วนที่เป็น Track I ได้แก่ “การประชุมหัวหน้ามหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยด้านความมั่นคงของอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ARF Head of Defence University or College Informal Meeting : ARF ADUCIM) ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมอย่างเป็นทางการของ ARF เป็นการพบปะระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาทางทหารของประเทศอาเซียนประเทศคู่เจรจา และประเทศที่เป็นพันธมิตรของอาเซียน ความร่วมมือนี้เริ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยที่ผ่านมามีการแลกเปลี่ยนการเยือนของสถานศึกษาประเทศต่างๆ เพื่อรับทราบแนวทางการศึกษาด้านการป้องกันประเทศรวมถึงมีการสนทนาในระหว่างการเยือนดังกล่าว รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนนายทหารนักเรียนระหว่างกัน

ความร่วมมือด้านการศึกษาทางทหารในส่วนที่ไม่เป็นทางการหรือ Track II คือความร่วมมือของสถาบันด้านความมั่นคงของอาเซียน ที่เรียกว่าเครือข่ายสถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศของอาเซียน (Network of ASEAN Defence and Security Institutions : NADI) เครือข่ายนี้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะแต่สมาชิกของ ADMM หรือประเทศสมาชิกของอาเซียนเท่านั้น NADI นี้จึงเป็นคลังสมองของ ADSOM และ ADMM เช่นเดียวกับที่ Council for Security Cooperation in the Asia Pacific : CSCAP เป็นคลังสมองให้กับ ARF และ ASEAN Institute of Strategic and International Studies : ASEAN ISIS เป็นคลังสมองให้การประชุมสุดยอดของอาเซียน

NADI ได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยความริเริ่มของRajaratnam School of International Studies (RSIS) ประเทศสิงคโปร์ เพื่อเป็นการศึกษาร่วมกันของนักวิชาการและฝ่ายทหารของกระทรวงกลาโหมอาเซียนในประเด็นด้านความมั่นคงและการทหารที่อาเซียนให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่ประชุมสุดยอดอาเซียนและที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนต้องการให้ศึกษา หรือนำไปพิจารณา การประชุม NADI เป็นการประชุมแบบไม่เป็นทางการเพื่อให้บรรยากาศการประชุมเป็นไปอย่างเสรี เพื่อให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ประเด็นที่ศึกษาใน NADIอาจจะเป็นประเด็นที่อ่อนไหวเกินกว่าที่จะเข้าประชุมสุดยอดหรือที่ประชุม ADMM

NADI ถูกก่อตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 โดยมีจุดประสงค์ 5 ประการ คือ

- 1) เพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการระหว่างสถาบันที่เป็นคลังสมองของอาเซียน (ASEAN think Tank) เพื่อสร้างความคุ้นเคย ความเชื่อมั่น และก่อให้เกิดความสะดวกในการประสานงาน
- 2) เพื่อให้นักวิเคราะห์นโยบายด้านการป้องกันประเทศ นักวิชาการ และนักการทหารนำประเด็นที่จะนำมาหารือกันในที่ประชุมสุดยอดและที่ประชุม ADMM มาปรึกษาหารือกัน
- 3) เพื่อให้ผู้ที่ประชุมที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดกว้าง โดยไม่จำกัดขอบเขตของความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลใดๆ เพื่อนำไปใช้เสนอให้กับการประชุม ADMM
- 4) เพื่อให้เกิดการระดมสมอง ในการคิดไปข้างหน้าและคาดการณ์สิ่งที่เป็นไปได้ในประเด็นความมั่นคงและการป้องกันประเทศที่จะเกิดขึ้นได้ และการคิดริเริ่มเรื่องใหม่ๆ สำหรับการประชุม ADSOM และการประชุม ADMM

5) เพื่อใช้เป็นเวทีสำหรับถกเถียงกันในประเด็นที่ท้าทายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

กลไกในการประชุม NADI

กิจกรรมที่ NADI กำหนดให้จัดขึ้นในแต่ละปีคือ การประชุมประจำปี การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการประชุม Retreat โดยการประชุมประจำปีเป็นการทบทวนถึงการปฏิบัติที่ผ่านมาประจำปี และการนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ที่จะดำเนินการในปีต่อไป การประชุมเชิงปฏิบัติการอาจจะจัดขึ้นหลายครั้งในแต่ละปี โดยเป็นการถกเถียงถึงประเด็นความมั่นคงต่างๆ เพื่อให้ได้มาถึงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อส่งให้การประชุม ADSOM ต่อไป สำหรับการประชุม Retreat อาจจะจัดขึ้นหากพิจารณาแล้วว่าการประชุมตามวงรอบประจำปีมีเวลาไม่เพียงพอที่จะพิจารณาถึงประเด็นต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน โดยการประชุม NADI Retreat จะจัดขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปีนั้น

NADI ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน ผลจากการประชุมของ NADI จะถูกเสนอในการประชุมในกรอบของ ADMM เพื่อการใช้ประโยชน์ในการหารือของรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม สำหรับ ADMM - Plus ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ ADMM เท่านั้น และเพื่อให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมความร่วมมือในกรอบอาเซียน NADI จึงไม่ขยายไปยังความร่วมมือภายนอกอาเซียน (รุ่งอุทัย, 2558, หน้า 253)

สรุปผลการประชุม NADI ที่ผ่านมา

1) การประชุม NADI ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2550 จัดโดย Rajaratnam School of International Studies (RSIS) ประเทศสิงคโปร์เป็นเจ้าภาพ มีหัวข้อหลัก 3 เรื่องที่นำมาหารือ คือ เรื่องการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงของภูมิภาค ความคาดหวังต่อความร่วมมือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและความร่วมมือด้านความมั่นคง และการจัดตั้งเครือข่ายด้านความร่วมมือที่เป็น Track II โดยในประเด็นเรื่องของสถานการณ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค ได้มีการพูดถึงการปฏิสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน อินเดีย ที่กำลังเติบโตขึ้น และประเทศที่มีอำนาจอยู่เดิมคือ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น นอกจากนั้นยังมีการพูดถึงปัญหาภัยข้ามชาติ ที่ประเทศอาเซียนจะต้องพิจารณาแก้ไขร่วมกัน รวมถึงจะต้องมีการร่วมมือออกไปยังประเทศภายนอกภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ด้วย

2) การประชุม NADI ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2551 จัดโดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ประเทศไทย มีประเด็นที่สำคัญคือ บทบาทของทหารในการช่วยเหลือในด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในปฏิบัติการที่ทางทหารเรียกว่า การปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม (Military Operations Other than War : MOOTW) โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และเรื่องของความมั่นคงทางทะเล โดยในเรื่องของความมั่นคงทางทะเลมีประเด็นพิจารณาในสองเรื่องคือ ความปลอดภัยในช่องแคบมะละกา และความปลอดภัยของการเดินเรือในทะเลจีนใต้ นอกจากนั้นยังมีการพิจารณาถึงการร่วมมือกันในเรื่องของการรักษาสันติภาพ ด้วย

2.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องความมั่นคงทางทะเล ได้ถูกให้จัดขึ้นในกรอบของการประชุม NADI ครั้งที่ 2 โดยที่ประชุมได้มีการบรรยายโดยประเทศสมาชิกถึงบทบาทของแต่ละ

ประเทศในการสร้างความร่วมมือทางทะเลในภูมิภาค เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการปฏิบัติการร่วมกันต่อไป

3) การประชุม NADI ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2553 จัดขึ้นที่ประเทศเวียดนาม ในที่ประชุมดังกล่าว ได้มีการพูดถึงสถาปัตยกรรมของความร่วมมือด้านความมั่นคงอาเซียนที่เกิดขึ้นมาใหม่ คือ ADMM - Plus ซึ่งเป็นการขยายขีดความสามารถของความร่วมมือด้านความมั่นคงออกไปยังภายนอกภูมิภาค นอกจากนั้นยังมีการหารือถึงประเด็นอื่นๆ เช่น การเพิ่มอำนาจมากขึ้นของประเทศอินเดียและประเทศจีน รวมถึงความพยายามที่จะเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคของ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และรัสเซีย ดังนั้น ADMM - Plus จึงจะมีบทบาทสำคัญในการดำรงความเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค โดย ADMM เป็นผู้ขับเคลื่อนหรือเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมนี้ นอกจากนั้นในการประชุมดังกล่าว ได้มีการหารือกันอย่างกว้างขวางในประเด็นความมั่นคง ทั้งในเรื่องของความมั่นคงในรูปแบบเดิม และความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ซึ่งทุกชาติได้เห็นร่วมกันในการยกระดับความร่วมมือในทุกด้านให้เพิ่มมากขึ้น

3.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 3 จัดขึ้นที่ประเทศมาเลเซีย ได้มีการพูดถึงความเป็นไปได้ในการสร้างองค์การการรักษาสันติภาพร่วมกัน เพื่อให้เป็นประโยชน์ในเรื่องของประสิทธิภาพและทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น แต่หากจะตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพขึ้นมา จะต้องสร้างขีดความสามารถเฉพาะด้านทางทหารขึ้นมาเป็นพิเศษ โดยรัฐบาลของแต่ละชาติต้องให้การสนับสนุน นอกจากนั้นยังต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนของอาเซียนในการนำกองกำลังดังกล่าวไปใช้

4) การประชุม NADI ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2554 จัดที่ประเทศอินโดนีเซีย มีการหารือในเรื่องของสถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาค ปัญหาที่ประเทศอาเซียนแต่ละประเทศกำลังประสบอยู่ เรื่องความร่วมมือของ ADMM - Plus ปัญหาทะเลจีนใต้ และทิศทางของความร่วมมือของ NADI

4.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 4 จัดขึ้นที่ประเทศไทย โดยแต่ละประเทศได้บรรยายนโยบายของแต่ละชาติในด้านของการบรรเทาสาธารณภัย และมีการพูดถึงแนวทางในความร่วมมือของอาเซียน รวมถึงการใช้ขีดความสามารถของทหารในการบรรเทาสาธารณภัยด้วย ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าประเทศสมาชิกจะต้องมีการจัดเตรียมความพร้อมในด้าน HADR ของตนเอง ทั้งในเรื่องของนโยบายแห่งชาติ และขีดความสามารถ แล้วจึงตั้งกลไกของความร่วมมือในระดับอาเซียนเพื่อนำขีดความสามารถเหล่านั้นมาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงจะต้องมีการฝึกร่วมกันทั้งในรูปแบบของทวิภาคีและในรูปแบบของพหุภาคี

4.2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องความปลอดภัยทางด้านการบินในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 4 จัดขึ้นที่ประเทศสิงคโปร์ โดยมีการประเมินภัยคุกคามด้านการบินของภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะภัยที่เกิดขึ้นจากผู้ก่อการร้าย รวมถึงการบรรยายโครงสร้างองค์กรและการเตรียมพร้อมของแต่ละประเทศในการตอบโต้ภัยคุกคามทางด้านการบิน นอกจากนั้นยังมีการหารือถึงความเป็นไปได้ในความร่วมมือของฝ่ายทหารในเรื่องของความปลอดภัยทางการบิน โดยมีประเด็นที่จะเสนอ ADMM ในการจัดการสัมมนา การจัดการฝึกในเรื่องของความปลอดภัยทางการบิน รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การแลกเปลี่ยนการฝึกอบรม และการสร้างจุดประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยทหารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยทางการบิน

5) การประชุม NADI ครั้งที่ 5 ปี พ.ศ. 2555 จัดที่ประเทศกัมพูชา มีการหารือในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงของความถี่ของการประชุม ADMM - Plus ที่จากเดิมประชุมทุก 3 ปี เป็นการประชุมทุก 2 ปี ซึ่งในที่ประชุมเห็นว่าจะเป็นโอกาสในการกระชับความร่วมมือระหว่างสมาชิกเพิ่มขึ้น ในที่ประชุมได้มีการหารือถึงเรื่องของการสถานการณ์อาหรับสปริง ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมถึงการรักษารูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศสหรัฐที่มีนโยบายกลับมาสู่เอเชีย (Pivot to Asia) ดังนั้นอาเซียนจึงต้องมีการจัดการการแข่งขันทางด้านยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจต่างๆ ให้ดี โดยประเทศอาเซียนจะต้องดำรงความเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคให้ได้

5.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องความมั่นคงทางทะเล ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 5 จัดโดยศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ กระทรวงกลาโหมประเทศอินโดนีเซีย ได้มีการพูดถึงความตึงเครียดในทะเลจีนใต้ การพัฒนาของศักยภาพทางเรือของประเทศจีน และความจำเป็นที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องเพิ่มขีดความสามารถทางทะเลของตนเอง และนำมาใช้ในความร่วมมือในการรองรับภัยคุกคามทางทะเล เช่น การลาดตระเวนในช่องแคบมะละกาและการจัดการกับโจรสลัด ในการสัมมนาครั้งนี้ได้ข้อเสนอในการสร้างความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นในเรื่องของความมั่นคงทางทะเล มีการฝึกอบรมครั้งขึ้น โดยเฉพาะการฝึกด้าน HADR การกู้ชีพและการค้นหา (SAR) และการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเลอย่างสันติวิธี โดยเฉพาะความพยายามให้เกิดข้อสรุปให้เป็น Code of Conduct (COC)

5.2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องแนวโน้มความร่วมมือของอาเซียนกับผู้เข้าร่วมการเจรจาในกรอบ ADMM - Plus และกรอบ East Asia Summit ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 5 จัดขึ้นที่ประเทศบรูไน ในการประชุมดังกล่าวได้มีการพูดคุยกันถึงการแข่งขันทางด้านยุทธศาสตร์ของจีนและสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคที่มีเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งในที่ประชุมให้ความเห็นว่าอาเซียนควรต้องรักษาความเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือไว้ให้ได้ ในส่วนความสัมพันธ์ทวิภาคีของแต่ละประเทศสามารถมีต่อไปได้ แต่ควรที่จะไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของอาเซียนโดยรวม

6) การประชุม NADI ครั้งที่ 6 ปี พ.ศ. 2556 จัดขึ้นที่สถาบันการศึกษายุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ ประเทศบรูไน การประชุมดังกล่าวได้มีการพูดถึงเรื่องประเด็นความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและประเทศสหรัฐอเมริกาที่เริ่มมีความชัดเจนถึงการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นในที่ประชุมได้หารือถึงความจำเป็นที่อาเซียนต้องดำรงถึงความเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือในภูมิภาค ที่ประชุมยังได้พิจารณา “ข้อบัญญัติเรื่องการดำเนินกิจกรรมของ NADI (Term of Reference for NADIsss Activities)” ซึ่งทำให้ NADI มีความเป็นสถาบันมากยิ่งขึ้น

6.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงในอาเซียนในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 6 จัดขึ้นที่ประเทศไทย โดยในที่ประชุมได้มีการพิจารณาถึงกรอบแนวความคิดในยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงในอาเซียน ที่ประชุมยังได้เห็นพ้องต้องกันในวิสัยทัศน์ของความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง รวมถึงการพิจารณา

และเห็นพ้องต้องกันในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่อาเซียนจะมีความร่วมมือกันในเรื่องของภัยคุกคามรูปแบบใหม่

6.2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่อง ความมั่นคงและการพัฒนา: พื้นฐานในการสร้างประชาคมอาเซียน ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 6 จัดขึ้นที่ประเทศมาเลเซีย โดยที่ประชุมดังกล่าวได้มุ่งเน้นสองประเด็น คือ เรื่องของแนวความคิดของแต่ละประเทศต่อความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาและความมั่นคง และในประการที่สองเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกภายนอกภูมิภาคและวิธีการที่จะนำเอาความร่วมมือเหล่านั้นมาช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาคและการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่

6.3) การประชุม NADI Retreat ครั้งแรก จัดขึ้นที่ประเทศบรูไน ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2556 โดยมีการแลกเปลี่ยนมุมมองกันในเรื่องของทิศทางในอนาคตของความร่วมมือในกรอบ ADMM และกรอบ ADMM - Plus ในที่ประชุมดังกล่าวได้มีการพูดคุยกันถึงข้อตกลงที่จะจัดการประชุม Retreat ในวงรอบประมาณ 2 ปี/ครั้ง

6.4) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องความมั่นคงไซเบอร์ ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 6 จัดขึ้นที่ประเทศสิงคโปร์ โดยที่ประชุมได้มีการหารือถึงมุมมองของแต่ละประเทศต่อความมั่นคงไซเบอร์โดยที่ทุกชาติเห็นร่วมกันว่าความร่วมมือด้านนี้จะต้องมีเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้รองรับกับภัยคุกคามที่มีอยู่และที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยที่ประชุมได้พูดถึงบทบาทของทหารในการแก้ไขภัยคุกคามด้านไซเบอร์ด้วย โดย ADMM สามารถแสดงประโยชน์จากกรอบความร่วมมือ ADMM - Plus ในการร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยเหลือประเทศอาเซียนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับกับภัยคุกคามด้านไซเบอร์

6.5) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องอนาคตของประชาคมอาเซียน : ความท้าทายและโอกาสหลังปี ค.ศ. 2015 ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 6 โดยการสัมมนาจัดขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยสมาชิกของ NADI ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องความท้าทายและโอกาสหลังประชาคมอาเซียนมีการรวมตัวอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 2015

7) การประชุม NADI ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2557 จัดขึ้นที่ประเทศเมียนมา การประชุมดังกล่าวได้มีการทบทวนสภาพแวดล้อมทางด้านการเมืองและความมั่นคงของภูมิภาคในรอบสองปี โดยเฉพาะมีการพูดถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงของอาเซียนและความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมเหล่านั้น ที่ประชุมยังได้กล่าวถึงภัยพิบัติที่เกิดขึ้นและเห็นร่วมกันว่าอาเซียนควรมีการพัฒนาขีดความสามารถทั้งในด้านคนและเครื่องมือโดยแสวงประโยชน์จากความร่วมมือและความช่วยเหลือจากประเทศคู่เจรจาของ ADMM - Plus ซึ่งจะช่วยให้ประเทศอาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศตนเองและต่อภูมิภาคได้

7.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องกฎการใช้กำลังทางทะเลในภูมิภาคในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 7 จัดที่ประเทศฟิลิปปินส์ โดยที่ประชุมมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่อกลไกและแนวทางการปฏิบัติในการปฏิสัมพันธ์ทางทะเลที่มีอยู่ในปัจจุบัน การวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์หรือความขัดแย้งที่จะเป็นไปได้ในอนาคต ประเด็นที่ควรมีในกฎการใช้กำลังทางทะเลในภูมิภาค และข้อเสนอแนะต่อ ADMM ในการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

7.2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องความมั่นคงด้านพลังงานในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 7 จัดขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีการพูดคุยถึงแนวความคิดในการใช้พลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการพัฒนาพลังงานทางเลือกในภูมิภาค โดยในที่ประชุมได้พูดคุยกันถึงโอกาสในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางพลังงานเพื่อนำเสนอไปยังที่ประชุม ADMM

7.3) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่องบทบาทของทหารในการเสริมสร้างความมั่นคงมนุษย์ ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 7 จัดขึ้นที่ประเทศไทย โดยในที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนมุมมองของแต่ละประเทศต่อบทบาทของทหารในการเสริมสร้างความมั่นคงมนุษย์ซึ่งไม่ได้เป็นบทบาทหลักของทหาร โดยมีการให้ข้อคิดเห็นต่อที่ประชุม ADMM เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือภายในภูมิภาคในการบริหารจัดการและการปฏิบัติต่อความท้าทายด้านความมั่นคงมนุษย์

7.4) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่อง แนวโน้มใหม่ของการก่อการร้าย ในกรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 7 ที่ประเทศสิงคโปร์ โดยที่ประชุมได้กล่าวถึงภัยคุกคามของภัยก่อการร้ายที่เกิดขึ้นมาใหม่ คือ กลุ่มก่อการร้าย ISIS และการเพิ่มขึ้นของการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองต่อภัยคุกคามดังกล่าว ประเทศจึงควรบูรณาการทรัพยากรทั้งหมด (whole of nation approach) และมีการเสริมสร้างขีดความสามารถและการเตรียมความพร้อมในการรับมือ หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งหมดรวมถึงทหารจะต้องมีบทบาทในการต่อต้านภัยคุกคามดังกล่าว

8) การประชุม NADI ครั้งที่ 8 พ.ศ. 2558 จัดขึ้นที่ประเทศมาเลเซีย วาระการประชุมประกอบไปด้วยสองหัวข้อหลักคือ การเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของอาเซียนและความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ และความร่วมมือกันของอาเซียนต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ การประชุมดังกล่าวได้มีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียนในความสัมพันธ์ต่อประเทศมหาอำนาจ อาเซียนจะต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนความสัมพันธ์กับประเทศภายนอกภูมิภาคและยังต้องดำรงความเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงภายในภูมิภาคให้ได้ นอกจากนั้นยังได้พูดถึงการประสานงานกันในด้าน HADR และความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาในการประชุม ADMM - Plus ในการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญดังกล่าวให้กับประเทศสมาชิกของอาเซียน

8.1) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่อง บทบาทของทหารในการเสริมสร้างความร่วมมือด้าน HADR ของอาเซียนในสภาวะวิกฤติ ภายใต้กรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 8 จัดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ที่ประชุมดังกล่าวได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติ HADR ของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของทหารในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าว นอกจากนั้นยังได้มีการกล่าวถึงความร่วมมือที่ควรจัดให้มีเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติ HADR ให้กับการประชุม ADMM

8.2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่อง สันติภาพ การบริหารจัดการความขัดแย้ง และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ภายใต้กรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 8 จัดขึ้นที่ประเทศมาเลเซีย พร้อมกับการประชุม ADMM Retreat ครั้งที่ 2 โดยในที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการบริหารและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของชาติต่างๆ และมีการพิจารณาแผนปฏิบัติงานสองปีของ NADI ของปี

พ.ศ. 2559 - 2560 โดยที่ประชุมมีความเห็นว่าการประชุม ADMM และ ADMM - Plus มีความก้าวหน้าตามลำดับในการสร้างความร่วมมือและการสร้างประชาคม

8.3) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของ NADI เรื่อง ความมั่นคงและความมั่นคงภายในการทูตฝ่ายทหาร ภายใต้กรอบการประชุม NADI ครั้งที่ 8 จัดขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยการสัมมนาดังกล่าวมีความเห็นร่วมกันถึงความสำคัญของการทูตทหารในความแนบแน่นและความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนซึ่งจะมีผลต่อความมั่นคงรวมถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในภูมิภาค

9) การประชุม NADI ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2559 จัดขึ้นที่ประเทศลาว โดยหัวข้อในการประชุมประกอบไปด้วย แนวโน้มและความท้าทายทางด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค การเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่และพัฒนาการของประชาคมอาเซียนและการคงไว้ซึ่งความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในอาเซียนในพลวัตรของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยในที่ประชุมได้เห็นร่วมกันว่าความมั่นคงรูปแบบใหม่ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญในภูมิภาค โดยเฉพาะการค้าอาวุธผิดกฎหมาย ยาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ ที่ประชุมยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างทหาร ภาครัฐสังคม และภาคธุรกิจในการตอบโต้ภัยคุกคามเหล่านี้

โดยสรุป ความร่วมมือด้านการศึกษาทางทหารในกรอบ NADI จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็น Track II ของความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงและการทหารของสมาชิกอาเซียน โดยใช้เป็นที่ที่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงของประเทศสมาชิกร่วมเสนอข้อมูล อภิปราย และได้ข้อเสนอแนะที่จะใช้เป็นข้อเสนอแนะต่อประมุขรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของอาเซียน โดยจากผลการประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการรวมถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อต่างๆ ทำให้ NADI เป็นเหมือนคลังสมองของ ADMM ช่วยในการวิเคราะห์ถึงภัยคุกคามและความท้าทายที่เกิดขึ้นในภูมิภาค นอกจากนั้นยังทำให้ประเทศสมาชิกได้รู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ แนวทางการแก้ไขปัญหาของแต่ละชาติ และศักยภาพต่างๆ ของแต่ละประเทศที่มีอยู่รวมถึงแนวทางในการดึงเอาศักยภาพเหล่านั้นมาใช้ในการสร้างความร่วมมือของอาเซียนเพื่อแก้ไขปัญหา

จุดเด่นที่สำคัญของการประชุม NADI คือ ความเป็นเวทีทางวิชาการที่สามารถในการพูดถึงปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนที่ยังไม่สามารถนำไปพูดในเวทีที่เป็นเวทีอย่างเป็นทางการเช่น การประชุม ADMM หรือ ADMM - Plus ได้ เช่น ปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนและสหรัฐอเมริกา ที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในภูมิภาคกับความพยายามของอาเซียนในการรักษาคาเป็นกลางและการเป็นศูนย์กลางสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคง เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การประชุม NADI ได้ถูกจำกัดไว้เพียงแค่สมาชิกของอาเซียนและอยู่ในกรอบของ ADMM เท่านั้น ไม่รวมไปถึงประเทศสมาชิกของ ADMM - Plus

5. ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคีอื่นๆ

ความร่วมมือที่กล่าวมาก่อนหน้านี้เป็นความร่วมมือในระดับกระทรวงกลาโหมที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาภายหลังจากที่อาเซียนมีความพยายามในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง นอกจากความร่วมมือระดับนโยบายดังที่ได้กล่าวมา มีความร่วมมือในระดับพหุภาคีที่เป็นระดับกองทัพหรือในระดับผู้ปฏิบัติ ซึ่งบางความร่วมมือหรือบางกิจกรรมได้มีมาก่อนหน้าการรวมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว ดังนั้น

ในปัจจุบันความร่วมมือทางทหารที่มีมาแต่เดิมและถือว่าอยู่นอกกรอบอาเซียนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ให้จัดการประชุมภายใต้แนวทางหรือคำแนะนำของที่ประชุมADMM การประชุมเหล่านั้นได้แก่

5.1 การประชุมระดับกองทัพไทย

การประชุมตั้งแต่ระดับผู้บัญชาการทหารสูงสุดลงไปถึงในระดับเหล่าทัพนั้นได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เป็นการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Chiefs of Defence Force Informal Meeting: ACDFIM)จะเป็นการประชุมหลังจากที่การประชุมของเหล่าทัพทั้งหมดได้ดำเนินการแล้ว โดยจะรวบรวมประเด็นข้อพิจารณาทั้งปวงที่ผ่านการปรึกษาหารือและกลั่นกรองจากระดับเหล่าทัพมาแล้วว่าเป็นความสัมพันธ์และความร่วมมือกันทางทหาร มาพิจารณาร่วมกันในบรรดาผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอีกครั้ง หลังจากได้ข้อยุติแล้วจะส่งผลการประชุมที่เป็นหนึ่งเดียวก่อนนั้นให้ ADMM

การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนได้มีการจัดขึ้นมาแล้ว 13 ครั้ง โดยการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนครั้งที่ 13 จัดขึ้นในเดือน มีนาคม 2559 ที่ประเทศลาว โดยที่ประชุมได้มีการหารือถึงภัยคุกคามที่กลุ่มประเทศอาเซียนกำลังประสบอยู่โดยเฉพาะภัยคุกคามในรูปแบบของภัยข้ามชาติ รวมถึงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของอาเซียน ภายใต้การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนยังมีการประชุมในระดับปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องเช่น การประชุมด้านการข่าวกรองทางทหาร (ASEAN Military Intelligence Informal Meeting: AMIIM) และการประชุมเจ้ากรมยุทธการทหารอาเซียน (ASEAN Military Operations Informal Meeting) เป็นต้นซึ่งผลของการประชุมระดับกรมเหล่านี้จะถูกส่งให้กับการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนเพื่อการพิจารณา

5.2 การประชุมระดับเหล่าทัพ

5.2.1 การประชุมผู้บัญชาการทหารบกกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Chiefs of Army Multilateral Meeting: ACAMM)

การประชุมผู้บัญชาการทหารบกกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Chiefs of Army Multilateral Meeting : ACAMM) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นคู่ขนานไปกับการทดสอบยิงปืนทางยุทธวิธีกองทัพบกกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Armies Rifle Meet : AARM) โดยจัดให้มีขึ้นครั้งแรก เมื่อปีพ.ศ.2543 ด้วยความริเริ่มของกองทัพบกไทย เมื่อครั้ง พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นผู้บัญชาการทหารบก โดยมีแนวคิดไว้ในโอกาสที่ผู้นำกองทัพบกกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ ได้มาพบกัน เพื่อร่วมพิธีปิดการทดสอบยิงปืนทางยุทธวิธี ซึ่งโอกาสเช่นนี้หาได้ไม่มากนัก จึงเห็นว่าน่าจะมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ระหว่างกันที่นอกเหนือไปจากพบปะกันตามพิธีทางการทูต ซึ่งแต่เดิมเป็นการประชุมระดับทวิภาคีเท่านั้น กองทัพบกไทยจึงได้เสนอและจัดการประชุมระดับพหุภาคีขึ้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทุกประเทศ และได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ปัจจุบันการประชุมระหว่างบัญชาการทหารบกอาเซียนได้มีการจัดอย่างต่อเนื่องมาแล้ว 16 ครั้ง โดยกองทัพบกไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมผู้บัญชาการทหารบกกลุ่มประเทศอาเซียน ครั้งที่ 16 ระหว่างวันที่ 22-26 พฤศจิกายน 2015 โดยมีการประชุมผู้บัญชาการทหารบกกลุ่มประเทศอาเซียน ในหัวข้อ “ความพร้อมของกองทัพบกกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อตอบสนองต่อความท้าทาย ในอีก 5 ปี ข้างหน้า”

(The Readiness of ASEAN Armies in Response to the Challenges in the Next 5 Years.) นอกจากนั้นแล้วกองทัพบกไทยยังจัดให้มีกิจกรรมคู่ขนาน ในการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นายทหารชั้นประทวนกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Sergeant Major Annual Meeting : ASMAM) ซึ่งมีการจัดต่อเนื่องเป็นครั้งที่ 5 ในหัวข้อเรื่อง “การแลกเปลี่ยนความรู้และความชำนาญของนายทหารประทวนต่อการเสริมสร้างบทบาทและความรับผิดชอบของกลุ่มประเทศอาเซียน”

5.2.2 การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs' Meeting (ANCM)) การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน จัดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2544 ใช้ชื่อการประชุมว่า ASEAN Navy Interact โดยแต่ละประเทศได้มีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ในปี 2554 ได้มีการเปลี่ยนชื่อการประชุมเป็น ASEAN Navy Chiefs' Meeting (ANCM) โดยวัตถุประสงค์การประชุมที่สำคัญ คือ เป็นเวทีปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนมุมมองต่างๆ ของ ผู้บัญชาการทหารเรือในอาเซียน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกองทัพเรือในอาเซียนส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันและพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือในอาเซียนเพื่อให้ทันกับสิ่งท้าทายใหม่ๆ โดยหารือและพิจารณาในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ได้รับทราบถึงมุมมองและแนวคิดของผู้บัญชาการทหารเรือในอาเซียน เกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ที่ได้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในทะเล การป้องกันและปราบปรามโจรสลัดและการกระทำอื่นๆ ที่ผิดกฎหมายของรัฐชายฝั่งและประเทศ รวมถึงการก่อการร้ายทางทะเล เป็นต้น

การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนครั้งล่าสุด (ครั้งที่ 9) จัดขึ้นที่ประเทศพม่า ในเดือนสิงหาคม 2558 โดยในที่ประชุมได้มีการพูดคุยเรื่องความร่วมมือทางด้าน HADR การฝึกผสมหลายชาติ การลาดตระเวนร่วมเพื่อต่อต้านโจรสลัดและอาชญากรรม และแนวทางขั้นต้นในการจัดตั้งที่ประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนร่วมกับประเทศคู่เจรจา หรือ ANCM+ นอกจากนั้นยังมีการหารือถึงการจัดขบวนพาเหรดทางเรือในโอกาสครบรอบการก่อตั้งอาเซียนครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2550

5.2.3 การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน (ASEAN Air Chiefs Conference : AACC) การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน ได้จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2547 โดย กองทัพอากาศไทยเป็นเจ้าภาพ จากนั้นกองทัพอากาศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้ร่วมกันจัดการประชุมขึ้นทุกปี โดยหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพตามลำดับทั้งนี้การจัดการประชุมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บัญชาการทหารอากาศทั้ง 10 ประเทศได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือ ในประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคง และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของกองทัพอากาศอาเซียน รวมถึงริเริ่มความร่วมมือที่เหมาะสมกับทุกประเทศ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือทั้งทวิภาคีและพหุภาคีอันจะส่งผลให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาค

การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียนเกิดขึ้นหลังจากการประชุมของคณะทำงานของ กองทัพอากาศแต่ละชาติที่จัดมาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นไปที่ภารกิจสำคัญที่ถูกกำหนดไว้ก็คือการกำหนด มาตรฐานการปฏิบัติการกิจหรือ Standard Operation Procedure ของการปฏิบัติการร่วมกันของ กองทัพอากาศชาติอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภารกิจHADRและภารกิจการค้นหาและช่วยชีวิต (Search

and Rescue: SAR) ซึ่งถูกกำหนดเป็นหัวข้อหลักที่กองทัพอากาศแต่ละชาติจะต้องแสดงความคิดเห็นรวมถึงมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือทั้งทางด้าน HADR และ SAR โดยกองทัพอากาศแต่ละชาตินั้น นอกจากจะรับทราบและรับรองผลการดำเนินงานของคณะทำงานแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้บัญชาการทหารอากาศแต่ละชาติเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่ภายหลังการประชุมจะมีการลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อรับรองผลการประชุมและนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้การประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศครั้งล่าสุด (ครั้งที่ 12) จัดขึ้นที่ประเทศกัมพูชา ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558

นอกจากการประชุมในระดับกองทัพอากาศและระดับเหล่าทัพแล้ว ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคียังรวมไปถึงการฝึกระหว่างกองทัพอากาศ ซึ่งการฝึกร่วม/ผสมมีทั้งที่เป็นการบินในกรอบ ADMM, ADMM - Plus เช่น การฝึก HADR และการแพทย์ทหาร ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่มีการฝึกร่วมในกรอบพหุภาคีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ใช่การฝึกในกรอบ ADMM หรือ ADMM - Plus เช่นการฝึกร่วม/ผสม คอบร้าโกลด์(Cobra Gold) การฝึกร่วมผสม Exercise Cope Tiger ระหว่างประเทศไทย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

โดยสรุปความสัมพันธ์พหุภาคีระหว่างกองทัพอากาศไทยกับกองทัพอากาศต่างประเทศในกรอบความด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในปัจจุบันมีการประชุม ADMM เป็นแกนหลัก ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของชาติอาเซียนที่จะให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค แต่อย่างไรก็ตามอาเซียนต้องการที่จะมองออกไปนอกภูมิภาค ด้วยการจัดตั้งการประชุม ADMM - Plus เพื่อสร้างความร่วมมือกับประเทศภายนอกภูมิภาคที่สำคัญ โดยเฉพาะกับประเทศมหาอำนาจ

ประเด็นเนื้อหาในความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงข้ามชาติสำคัญ 6 เรื่องที่ถูกบรรจุไว้ในการประชุม ADMM - Plus คือ 1)ความมั่นคงทางทะเล (maritime security) 2) การต่อต้านการก่อการร้าย (counter-terrorism) 3) การจัดการภัยพิบัติ (disaster management) 4) การปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพ (peacekeeping operations) 5) การแพทย์ทหาร (military medicine) และ 6) การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian mine actions) ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนเห็นความสำคัญว่าเป็นภัยคุกคามที่สำคัญในภูมิภาค และต้องการความร่วมมือจากทั้งในกลุ่มอาเซียนและภายนอกอาเซียนเพื่อระดับทรัพยากรในการป้องกันและตอบโต้ร่วมกัน

สิ่งที่ได้จากการประชุม ADMM และ ADMM - Plus ที่สำคัญ คือ เอกสารแนวความคิด (Concept Paper) ในประเด็นต่างๆ โดยในปัจจุบันมีเอกสารแนวความคิดที่สำคัญจำนวน 12 ฉบับดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยที่ประเทศสมาชิกรวมถึงประเทศไทยต้องนำเอาไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม ยกตัวอย่าง เช่น กองทัพอากาศกำลังอยู่ในการพิจารณาถึงการปรับหน่วยทุ่นระเบิดเพื่อให้รองรับกับการปฏิบัติการกิจในเรื่องของการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมรวมถึงการปรับโครงสร้างของหน่วยงานรักษาสันติภาพ เป็นต้น นอกจากเอกสารแนวความคิดดังกล่าวแล้ว ยังมีการฝึกในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องของ HADR และการแพทย์ทหาร นอกจากนั้น การเปิดศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนในประเทศไทย ก็เป็นความสำเร็จที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สำคัญในกรอบความร่วมมือ ADMM - Plus ในประเด็นของความมั่นคงรูปแบบใหม่

ในส่วนของภัยคุกคามรูปแบบเดิม (Traditional threats) เช่น ปัญหาเขตแดน ไม่ได้มีการหยิบยกขึ้นมาหารืออันเนื่องมาจากความละเอียดอ่อน และความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในเรื่องกล่าวที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนพยายามที่จะหลีกเลี่ยง แต่อย่างไรก็ตามมีการจัดตั้งสายด่วนการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำกองทัพบกมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ในส่วนของความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ อาเซียนก็มีความพยายามในการจัดทำแนวทางการปฏิบัติ (Code of Conduct) ในทะเลจีนใต้ ซึ่งกำลังอยู่ในการพิจารณา

ความสัมพันธ์ในกรอบทวิภาคี

นอกจากความร่วมมือระดับพหุภาคีดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแล้ว กองทัพไทยยังมีความสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของอาเซียน ความสัมพันธ์เหล่านี้มีมาก่อนที่อาเซียนมีความพยายามที่จะรวมกันเป็นประชาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีในหลายรูปแบบ ทั้งในแบบของการประชุม การฝึกซ้อม การแลกเปลี่ยนการเยือน การแลกเปลี่ยนนายทหารในการศึกษา เป็นต้น ความสัมพันธ์เหล่านี้บางส่วนไม่ได้อยู่ในกรอบของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยตรง แต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความร่วมมือในกรอบพหุภาคีให้มีความเข้มแข็งขึ้น ตัวอย่างของความรูปแบบความร่วมมือระดับทวิภาคี ระหว่างกองทัพไทยและกองทัพในประเทศอาเซียนมีดังต่อไปนี้

1. การประชุมระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน(ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ มาเลเซีย) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชายแดนในระดับต่างๆ ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Border Committee Meeting: JBC) การประชุมคณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee Meeting: HLC) การประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee Meeting: RBC) การประชุม และคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นกับประเทศเพื่อนบ้าน (Township Border Committee Meeting: TBC)

2. การประชุมฝ่ายเสนาธิการระดับอาวุโส (Senior Staff Talks: SST) กับ กองทัพ 5 ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ เมียนมาร์ มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา และ ลาว รวมทั้งกับมิตรประเทศนอกอาเซียน ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย (Joint Australia – Thailand Defence Coordination Committee (JATDCC) Meeting) การประชุมหารือทางทหารกับสหรัฐ (THAI – TAC) และการประชุมคณะอนุกรรมการด้านยุทธการและการฝึก ไทย - อินโดนีเซีย (Joint Coordinated Operations and Exercise Sub - Committee (JCOESC) Meeting) การประชุมฝ่ายเสนาธิการระดับอาวุโส กับปากีสถาน และแคนาดา เป็นต้น

3. การแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านบุคลากรในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนการส่งนายทหารเพื่อเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรทางทหารในระดับต่างๆ ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น การเข้าศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ วิทยาลัยการทัพ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร และวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รวมถึงหลักสูตรระยะสั้น เช่น หลักสูตรนริภัยการบินของกองทัพอากาศ

4. การฝึกซ้อมและการซ้อมรบร่วมกัน, การฝึกผสมรหัส (LAND EX THAMAL) เป็นการฝึกผสมระหว่างกองทัพบกไทยและกองทัพบกมาเลเซีย ตามโครงการความร่วมมือระหว่างกองทัพบกไทยและมาเลเซีย ที่เริ่มดำเนินการฝึกซ้อมมาตั้งแต่ปี 1992 การฝึกซ้อม JCEX THA-MAL ระหว่างไทยและมาเลเซีย

การซ้อมรบภายใต้รหัส “กะรัต” CARAT (Cooperation A float Readiness and Training) การฝึก Navy to Navy Talk กองทัพอากาศมีการฝึกร่วมกับมาเลเซีย โดยเป็นการฝึกเครื่องบินรบ Fighter Cross Deployment โดยที่ไทยบินเข้าไปถึงกวางตุ้งและมาเลเซียเข้ามาถึงหาดใหญ่

5. กองทัพบกไทยให้การสนับสนุนการฝึกของกองทัพสิงคโปร์โดยใช้พื้นที่ของประเทศไทย โดยเป็นไปตามข้อตกลงทวิภาคีเรื่องการฝึกของกองทัพสิงคโปร์ในและบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสนับสนุนด้านการฝึกและการส่งกำลังบำรุงระหว่างกองทัพอากาศสิงคโปร์กับไทย ซึ่งไทยอนุญาตให้สิงคโปร์ใช้พื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อฝึกรบภาคพื้นดิน และที่สนามบินกองบินที่ 23 จังหวัดอุดรธานีในการฝึกรบทางอากาศ (กรมเอเชียตะวันออก, 2013)

6. ความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือไทยกับกองทัพเรือประเทศเพื่อนบ้านในการปฏิบัติการทางเรือ เช่น การลาดตระเวนร่วมและความร่วมมือการสำรวจทางอุทกศาสตร์ ระหว่างทัพเรือภาคที่ 3 ของไทยกับกองทัพเรือประเทศเมียนมาในทะเลอันดามัน การลาดตระเวนร่วมและเรือพยาบาลร่วมตามแนวแม่น้ำโขงระหว่างกองทัพเรือไทยกับประเทศลาว การลาดตระเวนร่วมระหว่างไทยกับมาเลเซีย ไทยกับเวียดนามนอกจากนั้นกองทัพเรือไทยยังให้การสนับสนุนงานของกองทัพเรือสิงคโปร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ Maritime Domain Awareness (MDA) โดยจัดนายทหารติดต่อประจำศูนย์ IFC (Information Fusion Center) เพื่อประสานการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล ศูนย์ ReCAAP (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการต่อต้านโจรสลัด และศูนย์ RHCC (Regional HADR Coordination Center) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้าน HADR ณ ฐานทัพเรือประเทศสิงคโปร์

7. การแลกเปลี่ยนการเยือนและการเยี่ยมคำนับของผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่รับตำแหน่งใหม่หรือการอำลาจากตำแหน่ง นอกจากนั้นยังมีการแลกเปลี่ยนดูงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของกองทัพ ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2558 โรงเรียนเสนาธิการทหารบกของไทยได้จัดผู้บังคับบัญชา อาจารย์และเจ้าหน้าที่ไปดูงานโรงเรียนเสนาธิการประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ พม่าและเวียดนามเพื่อหาเรือเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา

8. ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองระหว่างกองทัพไทยและกองทัพประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล และสถานการณ์ความมั่นคงภายใน เป็นต้น

9. กองทัพไทยได้ขยายความร่วมมือด้านการทูตทหารกับประเทศบรูไน โดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตทหารประเทศบรูไน ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 และบรูไนได้เปิดสำนักงานผู้ช่วยทูตทหารในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 นอกจากนั้นกองทัพบกได้สนับสนุนในการดูงานของหน่วยทหารรักษาพระองค์ของบรูไนด้วย

โดยสรุปกองทัพไทยมีความสัมพันธ์ทวิภาคีกับกองทัพประเทศสมาชิกอาเซียนมาอย่างยาวนาน โดยทั้งนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นความร่วมมือที่มีมาก่อนที่อาเซียนจะประกาศรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ในปัจจุบันรูปแบบความสัมพันธ์มีทั้งเรื่องของความมั่นคงชายแดน โดยที่กองทัพให้ความสนใจกับประเทศที่มีชายแดนทางบกหรือทางทะเลติดต่อกับประเทศไทยเป็นกรณีพิเศษ (มีทั้งหมด 6 ประเทศไทย ได้แก่ เมียนมา ลาว กัมพูชา มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย) ซึ่งมีที่ประชุมร่วมเพื่อแก้ปัญหาชายแดนในระดับต่างๆ

ความร่วมมือในเรื่องงานข่าว การปฏิบัติการทางทะเล การฝึกร่วมกัน การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การขอใช้พื้นที่ทำการฝึก และการเยี่ยมเยือนเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นต้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ในกรอบทวิภาคีมีรูปแบบที่หลากหลายมากกว่า ซึ่งมีทั้งความสัมพันธ์ในเรื่องความมั่นคงรูปแบบเดิมและความมั่นคงรูปแบบใหม่ รวมถึงมีผลการปฏิบัติที่ชัดเจนมากกว่าความสัมพันธ์ในรูปแบบพหุภาคี

ความร่วมมือดังกล่าวถูกจัดให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ADMM แต่ในทางปฏิบัติความร่วมมือทวิภาคีเหล่านี้ยังไม่ได้ถูกเข้าไปบรรจุเป็นความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียนโดยที่อาเซียนไม่ได้เกี่ยวข้องมากนัก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ความสัมพันธ์ทวิภาคีเหล่านี้จะไม่อยู่ในกรอบความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนอย่างเป็นทางการ แต่หลายส่วนก็มีความเกี่ยวข้องกันแบบไม่เป็นทางการ เช่น เรื่องของการฝึกแบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการฝึกในหัวข้อเดียวกันกับความร่วมมือในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus นอกจากนั้นความร่วมมือเหล่านี้ยังเป็นตัวส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ในกรอบพหุภาคีมีความเข้มแข็งมากขึ้นเป็นส่วนรวมอีกด้วย

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าความร่วมมือด้านการทหารของอาเซียนในปัจจุบันยังคงมีลักษณะของการเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความมั่นคง หรือ International Security Cooperation มากกว่าที่จะเป็นประชาคมความมั่นคง หรือ Security Community โดยหากเปรียบเทียบกับการรวมกลุ่มประชาคมความมั่นคงอื่นๆ ที่มีการพัฒนาไปมากแล้ว เช่น North Atlantic Treaty Organization (NATO) หรือ European Union (EU) ซึ่งความร่วมมือที่เป็นลักษณะของประชาคมที่แท้จริงที่มีคุณลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ การกำหนดนโยบายร่วมกัน การมีอัตลักษณ์ร่วม มีความไว้วางใจระหว่างกันและมีสถาบันที่เป็นทางการในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมถึงการใช้ทรัพยากรและการมีกองกำลังเดียวกันในกรณีของ NATO โดยประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนยังพัฒนาไปไม่ถึงความร่วมมือในระดับดังกล่าว

บทที่ 4

สรุป

ความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพต่างประเทศในภูมิภาคมีมาตั้งแต่ในอดีตในรูปแบบต่างๆ กัน ทั้งในแบบทวิภาคีและแบบพหุภาคี โดยความร่วมมือด้านความมั่นคงดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างกองทัพ รวมถึงการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นปัญหาทางทหารที่เป็นความมั่นคงรูปแบบเดิมรวมถึงการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ซึ่งเริ่มกลายเป็นปัญหาสำคัญที่กองทัพไทยและกองทัพในภูมิภาคให้ความสำคัญและต้องการความร่วมมือเพื่อเป็นปัญหาที่เป็นภัยคุกคามข้ามชาติ ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือด้านภัยคุกคามข้ามชาติได้กลายมาเป็นประเด็นหลักของความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในปัจจุบันทั้งในกรอบและนอกกรอบอาเซียน

การรวมตัวกันในกรอบประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน เป็นตัวเร่งความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศที่มีอยู่แล้วให้มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของความร่วมมือในด้านพหุภาคีในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม(ADMM)โดยในปัจจุบันความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบประชาคมอาเซียนจะมีการประชุม ADMM เป็นหัวใจหลัก ส่วนการประชุมกับกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus)เป็นความพยายามของการประชุม ADMM ในการที่จะขยายความร่วมมือออกไปนอกภูมิภาค โดยอาเซียนต้องการเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้ ส่วนการประชุม ARF ถึงแม้จะมีเนื้อหาที่ครอบคลุมกับเรื่องการเมืองและความมั่นคงแต่เป็นกรอบการประชุมที่กระทรวงต่างประเทศเป็นผู้ที่มีบทบาทหลัก กระทรวงกลาโหมของไทยมีบทบาทสนับสนุนในการให้ข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการทหารเท่านั้น

การมองออกไปภายนอก(Outward looking) เป็นหนึ่งในจุดเด่นประการหนึ่งของความร่วมมือด้านการทหารของอาเซียนซึ่งในบางครั้งอาจเห็นเด่นชัดมากกว่าการสร้างความร่วมมือในหมู่สมาชิกด้วยกันเอง ดังจะเห็นได้จากการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนหรือ ADMM ตั้งแต่ครั้งแรกๆ ที่มีการพูดถึงการมีความร่วมมือกับประเทศภายนอกภูมิภาคและมีพิจารณาถึงโครงสร้างการประชุมกับกระทรวงกลาโหมคู่เจรจากับภายนอกภูมิภาคซึ่งภายหลังได้กลายมาเป็นการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาหรือ ADMM - Plus การให้ความสำคัญกับความร่วมมือภายนอกประเทศของกองทัพในอาเซียนนี้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอาเซียนที่กำหนดไว้ใน APSC Blueprint

ความร่วมมือระหว่างกองทัพสมาชิกอาเซียนและกองทัพภายนอกภูมิภาคนี้ นอกจากจะเป็นความต้องการของประเทศสมาชิกเองแล้ว ยังเกิดขึ้นด้วยความต้องการของประเทศภายนอกภูมิภาคเองที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันทางด้านยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศจีนและประเทศสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่าที่ผ่านมาว่าประเทศภายนอกภูมิภาคมีความพยายามที่จะเข้ามาประชุมในลักษณะ ADMM + 1 มากยิ่งขึ้น เช่น การประชุม ADMM + Japan, ADMM+ China, ADMM+ US เป็นต้น ทั้งนี้กระทรวงกลาโหมอาเซียนมีความพยายามที่จะรักษาความสมดุลกับประเทศภายนอกนี้ไว้ให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา ยกตัวอย่างกับการที่

การประชุม ADMM มีมติให้แจ้งประเทศคู่เจรจาในกรณีในกลุ่มประเทศอาเซียนจะเข้าไปหารือกับประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะในลักษณะของ ADMM+1 เพื่อป้องกันไม่ให้ถูกเข้าใจผิดโดยประเทศคู่เจรจาอื่นๆ

ในส่วนของประเด็นในความร่วมมือด้านความมั่นคง (Issues) ที่กองทัพไทย (และกองทัพต่างประเทศ) ให้ความสำคัญในการสร้างร่วมมือมากที่สุด คือ ประเด็นของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่เป็นลักษณะของภัยข้ามชาติ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 6 เรื่องที่อยู่ในกรอบความร่วมมือ ADMM - Plus อันได้แก่การต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล การช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม การแพทย์ทหาร การทุนระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และการรักษาสันติภาพ

เหตุผลสำคัญที่รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนให้ความสำคัญกับการสร้างร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่มีหลายประการ ประการแรก ความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีลักษณะของภัยข้ามชาติซึ่งหลายประเทศในกลุ่มอาเซียนประสบอยู่ในปัจจุบัน (จันทร์นิค, 2557) ซึ่งโดยธรรมชาติของภัยคุกคามข้ามชาติเหล่านี้ที่ไม่สามารถแก้ได้ด้วยลำพังชาติใดเพียงชาติหนึ่ง จึงมีความต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ปัญหา ประการที่สอง ความร่วมมือด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของแนวความคิดของชาติในอาเซียนที่จากเดิมมุ่งเน้นไปที่ความมั่นคงของชาติเป็นหลักไปสู่แนวความคิดด้านความมั่นคงมนุษยมากยิ่งขึ้น และประการสุดท้าย ที่อาจจะเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุด คือ เหตุผลเรื่องของความอ่อนไหว เนื่องจาก ความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวน้อย เมื่อเทียบกับความมั่นคงรูปแบบเดิมในแง่ของการใช้กำลังทหารโดยเฉพาะปัญหาของเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความขัดแย้งตั้งแต่ในอดีตและหลายปัญหายังมีความขัดแย้งกันจนมาถึงปัจจุบันโดยปัญหาในเรื่องของความขัดแย้งรูปแบบเดิม ประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนยังต้องการที่จะใช้ความสัมพันธ์ในรูปแบบทวิภาคีภายนอกกรอบอาเซียนในการแก้ปัญหา

ในประเด็นความร่วมมือด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทั้ง 6 เรื่องภายในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus ประเด็นความร่วมมือที่ความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ การช่วยเหลือมนุษยธรรม และภัยพิบัติ (HADR) และการแพทย์ทหารดังจะเห็นได้จากการฝึกในแง่มนุษยธรรมและภัยพิบัติบ่อยครั้งและในภายหลังมีการรวมการฝึกด้านการแพทย์ทหารเข้ากับการฝึก HADR ด้วย นอกจากนั้นการตั้งศูนย์แพทย์ทหารของอาเซียนในประเทศไทยก็เป็นตัวชี้วัดสำคัญถึงการพัฒนาของความร่วมมือในด้านดังกล่าว เหตุผลที่ความร่วมมือใน 2 ด้านนี้มีความก้าวหน้าไปกว่าความร่วมมือด้านอื่นส่วนหนึ่งเป็นเพราะความซับซ้อนของปัญหาและความอ่อนไหวของประเด็นของ HADR และการแพทย์ทหารมีน้อยกว่าความมั่นคงข้ามชาติประเด็นอื่น เช่น ความมั่นคงทางทะเลยังมีประเด็นเรื่องของเส้นเขตแดนทางทะเลที่ยังมีความทับซ้อนกัน ในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายมีประเด็นเรื่องของการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งเป็นค่านิยมหลักของอาเซียน เป็นต้น

ในส่วนของการร่วมมือด้านความขัดแย้งในรูปแบบเดิม(traditional threats) โดยเฉพาะเรื่องของความขัดแย้งในเรื่องของเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเลยังไม่ค่อยมีความคืบหน้ามากนัก กระทรวงกลาโหมไทยและประเทศสมาชิกถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องพูดคุยและแก้ปัญหากันในระดับทวิภาคีตามกลไกที่มีอยู่แล้ว ซึ่งกลไกดังกล่าวได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นระยะเวลานานก่อนที่จะมีการรวมตัวเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง อย่างไรก็ตาม มีความร่วมมือบางส่วนของกองทัพที่เกี่ยวข้องในการป้องกันความขัดแย้งในรูปแบบเดิม เช่น การสร้างความไว้วางใจระหว่างกองทัพ รวมถึงประเด็นความขัดแย้งในทะเล

จีนใต้ที่มีความพยายามในการพัฒนา Code of Conduct ของการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา นอกจากนี้ยังมีการสร้างHotline ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งในทะเลจีนใต้

ประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมากและยังไม่สามารถเอาเข้าที่ประชุมสุดยอดอาเซียนและที่ประชุม ADMM, ADMM - Plus ได้ อาเซียนได้จัดกลไกที่เป็นลักษณะของ TrackII ขึ้น โดยใช้ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงหรือการอภิปรายทางวิชาการเพื่อใช้ในการหารือแบบไม่เป็นทางการในหัวข้อหรือประเด็นที่อ่อนไหวดังกล่าว โดยในส่วนของทหารได้จัดตั้งสิ่งที่เรียกว่า ‘เครือข่ายสถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศของอาเซียน (NADI)’ ขึ้น ซึ่งกิจกรรมของ NADI ถูกใช้ให้เป็นเวทีสำหรับการพูดคุยอย่างเปิดกว้างทางด้านวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล สร้างแนวความคิด รวมทั้งการนำเอาข้อมูลมานำเสนอที่ประชุมที่เป็นทางการของ ADMM เพื่อการพิจารณาต่อไปจากผลการประชุม NADI ที่ผ่านมา จะเห็นได้ถึงการนำเสนอแนวทางความร่วมมือที่ค่อนข้างจะก้าวหน้า (Progressive) มากกว่าการประชุมอย่างเป็นทางการที่ยังมีข้อจำกัดอยู่

จากการวิเคราะห์ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมอาเซียนที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า เป็นไปตามกรอบแนวทางที่อาเซียนระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ในเรื่องของการตอบสนองต่อภัยคุกคามข้ามชาติ การสร้างความร่วมมือที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลางซึ่งก่อให้เกิดการประชุมระหว่างรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลไกการระงับข้อพิพาทนั้น ถึงแม้จะมีความเกี่ยวข้องกับกองทัพในเรื่องของความมั่นคง แต่กองทัพไม่ได้มีบทบาทหลักในการสร้างความร่วมมือด้านนี้เท่าใดนัก แต่มีบทบาททางอ้อมในการสร้างเวทีการพูดคุยเรื่องการป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นด้วยการสร้างความไว้วางใจในระหว่างกองทัพสมาชิก

หากพิจารณาถึงแผนงานในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ที่กำหนดแนวทางการประชาคมการเมืองและความมั่นคงไว้ 3 ด้าน กองทัพอาเซียนมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในข้อ 2 ที่กล่าวถึงการสร้างภูมิภาคที่มีเอกภาพและความสงบสุข เพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงในทุกมิติ โดยจะเห็นได้จากการพัฒนาวิธีการในการสร้างความไว้วางใจกันระหว่างกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพของแต่ละประเทศโดยใช้กลไกการประชุมในรูปแบบต่างๆ และมีการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่บทบาทของการแก้ไขข้อพิพาทในด้านภัยคุกคามรูปแบบเดิมยังมีความร่วมมือที่ยังน้อยอยู่ สำหรับบทบาทกองทัพในข้อ 3 ของ APSC Blueprint (การสร้างภูมิภาคที่มีความเป็นพลวัตร มีปฏิสัมพันธ์กับชาติต่างๆภายนอกภูมิภาค) กองทัพได้ขยายความร่วมมือไปยังกระทรวงกลาโหมคู่เจรจาจนเกิดเป็นการประชุม ADMM - Plus ขึ้น ส่วนบทบาทในการสร้างกติกา ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน (ข้อ 1 ของ APSC Blueprint) กองทัพมีบทบาทเสริมเท่านั้นในประเด็นของความพยายามในการสร้างแนวทางการปฏิบัติในทะเลจีนใต้รวมถึงความร่วมมือทางทะเล

หากพิจารณาถึงผลลัพธ์ของความร่วมมือในภาพรวมที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า มีการเพิ่มขึ้นของประเด็นความร่วมมือ รวมถึงความถี่ในการพบปะหารือระหว่างผู้นำระดับสูงของกองทัพและเจ้าหน้าที่ที่มีเพิ่มขึ้นอย่างมากหลังจากอาเซียนประกาศจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังเป็นลักษณะที่เป็นกรอบความร่วมมือกว้างๆในลักษณะของเอกสารแนวความคิดในรูปแบบของ Concept Paperเสียเป็นส่วนใหญ่ กองทัพของสมาชิกอาเซียนรวมถึงกองทัพไทย

ยังอยู่ในการนำเอาเอกสารแนวความคิดเหล่านั้นไปปฏิบัติในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เช่น การปรับปรุงกฎระเบียบและโครงสร้างภายในของตัวเองให้เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมให้ความร่วมมือเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติมากยิ่งขึ้น สิ่งที่ย่อมาเป็นรูปธรรมที่เห็นเด่นชัดที่สุดในปัจจุบันเป็นการฝึกร่วมระหว่างกองทัพ เช่น การฝึกร่วมในหัวข้อ HADR และการแพทย์ทหาร นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการประสานงานความร่วมมือระหว่างกันในหัวข้อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ได้ตกลงกันในกรอบ ADMM - Plus เช่น การสร้างเครือข่ายประสานงานของศูนย์รักษาสันติภาพ การตั้งศูนย์แพทย์ทหารเพื่อประสานงานในเรื่องของการแพทย์ทหาร เป็นต้น

นอกจากความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สังเกตได้ในเชิงประจักษ์ดังที่กล่าวมา ยังมีประโยชน์ที่ได้รับจากความร่วมมือของกองทัพอาเซียนอีกหนึ่งประการคือการพบปะคุ้นเคยกันและการสร้างเครือข่ายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวง รวมถึงนายทหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น บุคลากรในสำนักอาเซียนของสำนักนโยบายและแผนกระทรวงกลาโหม ที่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย ซึ่งการพบปะกันของนายทหารและเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นกระบวนการขัดเกลากายทางสังคม (socialization) ที่นอกจากสร้างความไว้วางใจ ลดความหวาดระแวงระหว่างกัน ยังช่วยสร้างอัตลักษณ์ของประชาคมอาเซียนอีกทางหนึ่งด้วย

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือด้านการทหารของอาเซียนในปัจจุบันยังคงมีลักษณะของการเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความมั่นคง(International Cooperation) ซึ่งยังคงมีความแตกต่างกับความร่วมมือในลักษณะที่เป็นประชาคมความมั่นคง (Security Community) อย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับการรวมกลุ่มประชาคมความมั่นคงอื่นๆ ที่มีการพัฒนาไปมากแล้ว เช่น North Atlantic Treaty Organization (NATO) หรือ European Union (EU) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มด้านความมั่นคงที่มีการกำหนดนโยบายร่วมกัน การมีอัตลักษณ์ร่วม มีความไว้วางใจระหว่างกันและมีสถาบันที่เป็นทางการในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง

ในแง่ของทางทหาร การนำไปสู่การสร้างประชาคมความมั่นคงอย่างเต็มรูปแบบมีอุปสรรคอยู่หลายประการ นับตั้งแต่การใช้หลักนิยมทางทหารที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิก การมีเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกัน การขาดการฝึกร่วมที่เพียงพอต่อการปฏิบัติทางทหาร นอกจากนี้ ในระดับประเทศยังมีความแตกต่างกันของระดับของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันของแต่ละประเทศ ทำให้ความร่วมมือของแต่ละประเทศมีการพัฒนาที่แตกต่างกันไป โดยสิ่งที่สำคัญมากกว่านั้นคือ ความไว้วางใจกันระหว่างประเทศสมาชิกในการสร้างความร่วมมือที่แนบแน่นมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นหากอาเซียนมีความต้องการสร้างประชาคมความมั่นคงอย่างเต็มรูปแบบ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกซึ่งเป็นประเด็นที่เป็นความท้าทายที่สำคัญที่สุดของการสร้างประชาคมความมั่นคง โดยในปัจจุบันกระทรวงกลาโหมอาเซียนได้ใช้ความพยายามในการลดความหวาดระแวงระหว่างกัน ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นมาที่มีการพูดคุยกันในประเด็นเรื่องความไว้วางใจอยู่เสมอ นอกจากนั้นกิจกรรมอื่นๆ เช่น การแลกเปลี่ยนข่าวสาร การฝึกร่วม หรือการลาดตระเวนร่วมก็เป็นหนึ่งในกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ความไว้วางใจระหว่างกองทัพและ

ระหว่างรัฐเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการเสริมสร้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับภูมิภาคที่มีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งมาในอดีต ซึ่งหากกองทัพอาเซียนสามารถดำเนินความสัมพันธ์จนถึงจุดที่มีความไว้วางใจระหว่างกันความร่วมมือต่างๆ ด้านความมั่นคงจะสามารถมีการพัฒนาจนกลายเป็นประชาคมความมั่นคงที่สมบูรณ์

บรรณานุกรม

- Acharya, A. (2001). *Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the Problem of Regional Order*. London: Routledge.
- Adler, E., & Barnett, M. (1998). *Security Communities*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ASEAN. (2015, December). *ASEAN Political-Security Community*. Retrieved from ASEAN: <http://www.asean.org/wp-content/uploads/2012/05/55.-December-2015-Fact-Sheet-on-ASEAN-Political-Security-Community-APSC.pdf>
- ASEAN Association of Southeast Asia Nations. (2003, October 7). *News*. Retrieved November 21, 2015, from ASEAN Security Community Plan of Action: <http://www.asean.org/news/item/asean-security-community-plan-of-action>
- ASEAN Association of Southeast Asia Nations. (2009, May 9). *ASEAN Political - Security Community*. Retrieved November 20, 2015, from ASEAN Defence Ministers Meeting (ADMM): <http://www.asean.org/communities/asean-political-security-community/category/asean-defence-ministers-meeting-admm>
- ASEAN Defence Ministers' Meeting. (2013, February 17). *About the ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM)*. Retrieved November 20, 2015, from <https://admm.asean.org/index.php/about-admm/2013-01-22-10-51-17/admm-objectives.html>
- ASEAN Secreatariat. (n.d.). *About The ASEAN Regional Forum*. Retrieved June 9, 2016, from ASEAN Regional Forum: <http://aseanregionalforum.asean.org/about.html>
- Association of SouthEast Asian Nations. (2003, october 7). Retrieved november 19, 2015, from <http://www.asean.org/news/item/declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii>: <http://www.asean.org/news/item/declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii>
- Bailes, A. J., & Cottey, A. (2006). Regional security cooperation in the early 21st century. In S. I. Institute, *SIPRI Yearbook 2006* (pp. 195-223). Stokholm: SIPRI.
- Caballero-Anthony, M. (2014). Understanding ASEAN's centrality: bases and prospects in an evolving regional architecture. *The Pacific Review*, 563-584.

Desker, B. (2010). ASEAN Plus eight defense cooperation : rise of a new player. *RSIS Commentaries*. Singapore: Nanyang Technological University.

Mitrany, D. (1975). *The Functional Theory of Politics*. New York: St. Martin's Press.

Rolls, M. (2012). Centrality and Continuity : ASEAN and Regional Security since 1967. *East Asia*, 127-139.

Siam Intelligence. (2013, January 31). จาก ADMM ถึง ADMM - Plus ภายใต้ร่มการเมืองความมั่นคงอาเซียน. Retrieved November 20, 2015, from การทูตทหารอาเซียน:
[http://www.siamintelligence.com/military-diplomacy-on-asean-from-admm-to-ADMM - Plus /](http://www.siamintelligence.com/military-diplomacy-on-asean-from-admm-to-ADMM-Plus/)

แผนปฏิบัติงาน 3 ปี : แนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘. (n.d.). Retrieved June 15, 2557, from หลักเมือง : ข่าวสารของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม: <http://lakmuangonline.com/asiandefensedetail.php?lcid=3&cid=6>

กรมเอเชียตะวันออก. (2013, March 31). Retrieved November 29, 2015, from ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐสิงคโปร์: <http://aec.pcru.ac.th/content/ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐสิงคโปร์>

กรมยุทธการทหาร. (2015, March 12). Retrieved November 30, 2015, from กองทัพไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: <http://opp2.mod.go.th/กองทัพไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน>

กรมอาเซียนกระทรวงต่างประเทศ. (2559). *อาเซียน 2025 : มุ่งหน้าไปด้วยกัน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพจเมคเกอร์จำกัด.

กระทรวงต่างประเทศ. (2553, ตุลาคม). แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. บางบอน, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย: บริษัทเพจเมคเกอร์จำกัด.

กองบัญชาการกองทัพไทย. (2557). ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกองบัญชาการกองทัพไทย. In ศ. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* (pp. 91-96). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

คลังสมองกองทัพอากาศ. (2557). ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกองทัพอากาศ. In ศ. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* (pp. 124-139). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

จันทร์นิก, พ. (2557). *ความมั่นคงอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอ. เอส. เทคนิคการพิมพ์จำกัด.

- นินนวล, ส. (2558). นโยบายปฏิสัมพันธ์ทางทหารในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. *เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร*.
- ผุดผาด, ธ. (2555). การขยายความร่วมมือเพื่อความมั่นคงด้านการทหารในภูมิภาคอาเซียนศึกษากรณี: ไทยมาเลเซียสิงคโปร์. *เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร*.
- รุ่งอุทัย, ด. (2558). *ความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้อาเซียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน. (2015, May 21). *ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน*. Retrieved November 23, 2015, from http://www.asean thai.net/ewt_w3c/ewt_news.php?filename=aseanknowledge&nid=3117
- ศูนย์พัฒนาหลักนิคมยุทธศึกษาทหารบก. (2557). ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกองทัพบก. In ศ. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* (pp. 101-110). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการทหารกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม. (2558). การจัดตั้งสถาบันการศึกษาวิจัยด้านอาเซียนกระทรวงกลาโหม.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการทหารกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม. (2559). *มาตรฐานการปรับปรุงหน่วยปฏิบัติที่สอดคล้องตามข้อตกลง ADMM - Plus : ด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม*.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการทหารกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม. (2559). *มาตรฐานการปรับปรุงหน่วยปฏิบัติที่สอดคล้องตามข้อตกลง ADMM - Plus : ด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการทหารกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือกรมยุทธศึกษาทหารเรือ. (2557). ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกองทัพเรือ. In ศ. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* (pp. 111-123). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2557). *แนวทางการพัฒนากองทัพไทยในอนาคตต่อการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่. สรุปการประชุมเชิงสัมมนาทางวิชาการศูนย์อาเซียนศึกษาสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2557). การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา. In ศ. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* (pp. 70-90). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2557). ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกระทรวงกลาโหม. In ศ. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *กระทรวงกลาโหมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* (pp. 25-30). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

สุจินต์โตแสง. (2014, September 4). Retrieved November 29, 2015, from การฝึกผสมทางบกไทย-มาเลเซีย (LAND EX THAMAL 20/2014): <http://bankaonews.com/?p=20612>

หลักเมือง. (2013, May 8). *ความคืบหน้า ADMM*. Retrieved November 23, 2015, from ผลการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN DEFENCE MINISTER MEETING: ADMM) ครั้งที่ 7: <http://lakmuangonline.com/asiandefensedetail.php?lcid=6&cid=5>

ภาคผนวก

ผนวก ก. มติที่สำคัญในการประชุมในกรอบ ADMM			
การประชุม	มติสำคัญในการประชุม	เอกสารที่ให้การรับรอง	หมายเหตุ
ADMM ครั้งที่ 1 (ประเทศมาเลเซีย วันที่ 8-9 พฤษภาคม 2549)		เอกสารแนวความคิดสำหรับการจัดตั้งกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Concept Paper for the Establishment of an ADMM)	มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม 9 ประเทศเข้าร่วมการประชุม ยกเว้นประเทศเมียนมา
ADMM Retreat (ประเทศอินโดนีเซีย วันที่ 23-24 มีนาคม ปี 2550)			
ADMM ครั้งที่ 2 (ประเทศสิงคโปร์ วันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2550)	ที่ประชุมได้ร่วมลงนาม “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Enhancing Regional Peace and Stability)	1)พิธีการต่อท้ายเอกสารแนวความคิดสำหรับการจัดตั้งกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Protocol to the Concept Paper for the establishment of the ADMM) 2) แผนปฏิบัติงาน 3 ปีในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM Three-Year Work Programme) และเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับ-รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on ADMM - Plus)	

ADMM ครั้งที่ 3 (ประเทศไทยวันที่ 25-27 กุมภาพันธ์ 2552)	ที่ประชุมร่วมลงนามใน“ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลาโหมอาเซียนเพื่อเผชิญความท้าทายจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่”(Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening ASEAN Defence Establishments to Meet the Challenges of Non-Traditional Security Threats)	1) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capabilities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย 2) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Principles for Membership of ADMM - Plus) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์ 3) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organization (CSOs)	
--	---	--	--

		Cooperation on Non-Traditional Security) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทย	
ADMM Retreat (ประเทศไทยวันที่ 2-3 พฤศจิกายน 2552)	การหารือเกี่ยวกับรายละเอียดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลไกการประชุม ADMM - Plus ซึ่งประกอบไปด้วย 1) เอกสารว่าด้วยรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Configuration and Composition of ADMM - Plus) ซึ่งกระทรวงกลาโหมไทยและสิงคโปร์เป็นผู้ร่วมยกร่าง 2) เอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM - Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและสิงคโปร์		
ADMM ครั้งที่ 4 (ประเทศเวียดนาม วันที่ 10-13 พฤษภาคม 2553)	- ที่ประชุมได้มีฉันทามติเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 ซึ่งประกอบไปด้วยคู่เจรจา คือ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐ	1) เอกสารว่าด้วยรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา	

	ประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา -เห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM - Plus ครั้งที่ 2 -ที่ประชุมได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือของกลาโหมอาเซียนเพื่อการพัฒนาและเสถียรภาพของภูมิภาค” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening ASEANs Defence Cooperation for the Development and Stability of the Region) -กระทรวงกลาโหมมาเลเซียได้เสนอแนวคิดในเรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยที่ประชุมได้เห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมมาเลเซียยก	(Configuration and Composition of ADMM - Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์ 2) เอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM - Plus)ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์	
--	---	---	--

	ร่างเอกสารแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้		
ADMM Retreat (ประเทศเวียดนาม วันที่ 11 ตุลาคม 2553)	-ที่ประชุมได้ร่วมหารือถึงเอกสารประกอบเพิ่มเติมของเอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Attachment Paper to the Paper of Modalities and Procedures of ADMM - Plus) -ที่ประชุมได้ร่วมหารือถึงเอกสารเพื่อการหารือว่าด้วยทิศทาง ความคาดหวัง และความเป็นไปได้ของความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายใต้กรอบการประชุม ADMM - Plus (Discussion Paper on Potential, Prospect, and Direction of Practical Cooperation within the Framework of the ADMM - Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์และกระทรวงกลาโหมเวียดนาม โดยในเอกสารดังกล่าวได้กำหนดแนวทางความร่วมมือไว้ 5 ด้านคือ 1) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม		

	และการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) 2) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) 3) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations) 4) การแพทย์ทหาร (Military Medicine) 5) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism)		
ADMM ครั้งที่ 5 (ประเทศอินโดนีเซีย วันที่ 18-12 พฤษภาคม 2554)	ที่ประชุมร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศของอาเซียนในประชาคมโลกเพื่อเผชิญความท้าทายรูปแบบใหม่”(Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening Defence Cooperation of ASEAN in the Global Community to Face New Challenges)	1) แผนปฏิบัติงาน 3 ปี ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนระหว่างปี 54-56 (ADMM Three-Year Work Programme 2011-2013) 2) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ADMM Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Industry Collaboration) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย 3) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุม	

		รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการจัดตั้ง เครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของ อาเซียน(ADMM Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centres Network) ซึ่งยก ร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและ อินโดนีเซีย	
ADMM Retreat (ประเทศอินโดนีเซีย วันที่ 24 ตุลาคม 2554)			
ADMM ครั้งที่ 6 (ประเทศกัมพูชา วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2555)	- ที่ประชุมได้ร่วมลงนามในปฏิญญาร่วม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการ เสริมสร้างความเป็นเอกภาพของอาเซียน เพื่อการเป็นประชาคมที่มั่นคงและเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Enhancing ASEAN Unity for a Harmonised and Secure Community) - มีการพัฒนาเว็บไซต์ ADMMโดยประเทศ สมาชิกจะต้องสนับสนุนงบประมาณในการ จัดทำและการบำรุงรักษาเว็บไซต์เป็น ประจำปี	1) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการทบทวน ห้วงระยะเวลาของการประชุมรัฐมนตรี กลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม ประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Review of Frequency of ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus (ADMM - Plus) Meeting ที่เปลี่ยนจาก การประชุมทุก 3 ปีเป็นการประชุมทุก 2 ปี โดยเป็นการยกร่างโดยกระทรวงกลาโหม ประเทศกัมพูชา	

	- กระทรวงกลาโหมไทยแจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการจัดการประชุมว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียนครั้งที่ 1 ณ ประเทศไทย ใน สิงหาคม 2555		
ADMM Retreat (ประเทศกัมพูชา วันที่ 16 พฤศจิกายน 2555)	การแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) อาเซียนควรมีความเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่น การประชุมในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus ควรมีอาเซียนเป็นศูนย์กลางเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศมหาอำนาจเข้ามาแทรกแซง 2) ประเทศคู่เจรจาของ ADMM - Plus ควรให้การสนับสนุนการดำเนินการของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ โดยจะมีการฝึกในกรอบ ADMM - Plus ซึ่งจะมีการฝึกพร้อมในปี 2556 3) ประเทศสมาชิกอาเซียนควรให้ความสำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพและการเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค และ		

	ควรได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะในการแก้ไขความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ซึ่งควรมีการเร่งรัดให้จัดทำแนวทางปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct of Parties in the South China Sea : COC) 4) การให้การสนับสนุนเมียนมาในการพัฒนาด้านการเมือง การปกครอง และการแก้ไขปัญหาภายในประเทศ		
ADMM ครั้งที่ 7 (ประเทศบรูไน วันที่ 6-8 พฤษภาคม 2556)	-ที่ประชุมร่วมลงนามใน ร่างปฏิญญาร่วมบรูไนดารุสซาลามของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยประชาชนของอาเซียนและอนาคตร่วมกัน (Brunei Darussalam Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers “securing Our People, Our Future Together”) - มีการพบปะหารืออย่างไม่เป็นทางการระหว่างอาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยฝ่ายจีนได้เน้นถึงการสร้างความไว้	1)ร่างเอกสารแนวความคิดโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Interaction Programme) 2)ร่างเอกสารแนวความคิดในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมกันในอาเซียน (Concept Paper on Establishing of Logistics Support Framework) 3) ร่างเอกสารแนวความคิดของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการทุน	

	เนื้อเชื่อใจกันและความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างประเทศจีนและอาเซียน โดยจีนมีความยินดีที่จะเคารพต่อหลักเกณฑ์การปฏิบัติของอาเซียน โดยกลุ่มประเทศอาเซียนมีความยินดีที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศจีนมากยิ่งขึ้น รวมถึงประเด็นการสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและความเข้าใจผิดระหว่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องข้อขัดแย้งในทะเลจีนใต้ที่ทุกฝ่ายต้องการเห็นการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของไทย ได้มีการหารือทวิภาคีกับหัวหน้าคณะของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา คือ ประเทศอินโดนีเซีย บรูไนดารุสซาลาม และประเทศจีน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ตลอดจนหาแนวทางในการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่างๆ	ระบิตเพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on ADMM - Plus EWG on Humanitarian Mine Action)	
--	--	---	--

ADMM Retreat (ประเทศบรูไนดารุสซาลาม วันที่ 26-30 สิงหาคม 2556)	-ที่ประชุมเห็นชอบที่จะตอบรับคำเชิญของ สหรัฐฯในการเดินทางไปร่วมประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี กลาโหมอาเซียนสหรัฐฯ ในปี 2557 ณ มลรัฐ ฮาวาย ประเทศสหรัฐฯ โดยกำหนดรูปแบบ ให้เป็นการประชุมแบบไม่เป็นทางการ และ ให้แจ้งประเทศจีนและประเทศคู่เจรจาอื่นๆ ทราบด้วยเพื่อเป็นการป้องกันการเข้าใจผิด - ที่ประชุมได้เน้นย้ำถึงการสร้างความ ร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสาร แบบเร่งด่วน (Hotline) เพื่อป้องกันการ เข้าใจผิดระหว่างกองกำลังทหารในทะเลจีน ใต้ การเน้นย้ำถึงการดำเนินการตาม ปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเล จีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea : DOC) และการสนับสนุนการจัดทำ แนวปฏิบัติของ ภาคีในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct of Parties in the South China Sea : COC) ให้แล้วเสร็จ		
---	--	--	--

	- ที่ประชุมได้มีการหารือเกี่ยวกับปัญหาภัยคุกคามทางด้าน Cyber Security ซึ่งได้กลายเป็นปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในปัจจุบันเป็นอันมาก		
ADMM ครั้งที่ 8 (สหภาพเมียนมา วันที่ 19-20 พฤษภาคม 2557)	- ที่ประชุมได้ให้การรับรองแผนปฏิบัติงาน 3 ปีในกรอบ ADMM (ปี 2557-2559) - ที่ประชุมรับทราบในการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-ญี่ปุ่นอย่างไม่เป็นทางการและการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน-สหรัฐอย่างไม่เป็นทางการที่จะจัดขึ้นในระหว่างการประชุม ADMM Retreat ที่จะจัดขึ้นในประเทศเมียนมา - กระทรวงกลาโหมของไทย ได้เน้นย้ำถึงจุดยืนของประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ประสานงานจีนกับชาติอาเซียน กรณีความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และได้กล่าวถึงบทบาทของกระทรวงกลาโหมไทย ในการเป็นเจ้าภาพร่วมด้านการแพทย์ทหาร (Military Medicine :MM) ด้วยการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านการแพทย์ทหาร		

	อาเซียน (ASEAN Military Medicine Coordination Center: AMMCC)		
ADMM Retreat (สหภาพเมียนมา วันที่ 18-19 พฤศจิกายน 2557)	-การถกแถลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะเกี่ยวกับภัยคุกคามจากการขยายตัวของกลุ่ม Islamic State (IS) การแพร่ระบาดของเชื้ออีโบล่า ความตึงเครียดในทะเลจีนใต้		
ADMM ครั้งที่ 9 (ประเทศมาเลเซีย วันที่ 15-17 มีนาคม 2558)	-ที่ประชุมในร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมว่าด้วยการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงและเสถียรภาพเพื่อประชาชนและโดยประชาชนชาวอาเซียน - รัฐมนตรีกลาโหมของไทยได้กล่าวถึงความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนขึ้นในประเทศไทย ณ กรมแพทย์ทหารบก	1) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยกองกำลังเตรียมพร้อมอาเซียนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ 2) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยแนวทางในการตอบรับคำร้องขอ เพื่อการพบปะหรือการประชุมอย่างไม่เป็นทางการจากประเทศคู่เจรจา ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา 3) เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ฝ่ายไทยริเริ่มเสนอ) 4) ระเบียบปฏิบัติประจำในการใช้ทรัพยากร	

		ทางทหาร ในด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ภายใต้กรอบการทำงานตาม มาตรฐาน วิธีการปฏิบัติและระบบเตรียม ความพร้อมด้านการประสานงานการ บรรเทาทุกข์และตอบโต้สถานการณ์ภัย พิบัติฉุกเฉินของอาเซียน	
ADMM Retreat (ประเทศมาเลเซีย วันที่ 3 พฤษภาคม 2558)	-ที่ประชุมได้ร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนาม ระหว่างผู้แทนกระทรวงกลาโหมบรูไนกับ บริษัทผู้ประกอบการ ในการดำเนินการ จัดตั้งเครือข่ายการติดต่อสื่อสารด้านความ มั่นคงแบบเร่งด่วนระหว่างรัฐมนตรีกลาโหม อาเซียน (Direct Communications Link)		
ADMM ครั้งที่ 10 (ประเทศลาว วันที่ 24-27 พฤษภาคม 2559)	-ที่ประชุมได้มีการรับรองปฏิญญาร่วมกันว่า ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือด้านความ มั่นคง เพื่อพลวัตประชาคมอาเซียน - มีการประชุมประชุมรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหมอาเซียน - จีนอย่างไม่เป็น ทางการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐประชาชนจีน เข้าร่วมประชุม		

ผนวก ข. สรุปผลการประชุมในกรอบ ADMM - Plus			
การประชุม	มติสำคัญในประชุม	เอกสารที่ให้การรับรอง	หมายเหตุ
ADMM - Plus ครั้งที่ 1 (ประเทศเวียดนาม วันที่ 12 ตุลาคม 2553)	-ที่ประชุมเห็นชอบที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากความร่วมมือ 5 ด้าน คือ 1) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) 2) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) 3) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations) 4) การแพทย์ทหาร (Military Medicine) 5) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism) -ที่ประชุมได้มอบหมายให้ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADSOM-Plus) ดำเนินการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Experts' Working	1) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมลาวและกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่น 2) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Maritime Security) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมบรูไนและกระทรวงกลาโหมนิวซีแลนด์ 3) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี	

	Groups: EWGs) เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมความร่วมมือทั้ง 5 ด้าน โดยกำหนดให้มีประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเป็นประธานร่วม เพื่อรับผิดชอบแต่ละด้าน - ที่ประชุมได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมฮานอยว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ครั้งที่ 1” (Ha Noi Joint Declaration on the First ASEAN Defence Ministers Meeting-Plus)	กลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Peacekeeping Operations) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมกัมพูชาและกระทรวงกลาโหมเกาหลีใต้ 4) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการการแพทย์ทางทหาร (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Military Medicine) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมรัสเซีย 5) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM - Plus Concept Paper on Experts Working Group on Counter-Terrorism) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์และ	
--	--	---	--

		กระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย	
ADMM - Plus ครั้งที่ 2 (ประเทศบรูไน วันที่26-30สิงหาคม 2556)	-ที่ประชุมรับทราบการเป็นประธานร่วมของ Experts' Working Group ในวงรอบปี 2557-2559ดังนี้ 1) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) : ลาว-ญี่ปุ่น 2) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) : บรูไน-นิวซีแลนด์ 3) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations): กัมพูชา-เกาหลี 4) การแพทย์ทหาร (Military Medicine): ไทย-รัสเซีย 5) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism) : เวียดนาม-อินเดีย -ที่ประชุมร่วมลงนามร่างปฏิญญาร่วมบันดาร์ เสรี เบกาวัน ของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม	1)เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการเปลี่ยนผ่านประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ (Concept Paper on the Transition of ADMM - Plus Experts' Working Group Co-Chairmanship) 2) เอกสารแนวความคิดของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on the Establishment of The ADMM - Plus Expert's Working Group on Humanitarian Mine Action)ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมอินเดีย	

	ประเทศคูเวต ครั้งที่ 2” (Bandar Seri Begawan Joint Declaration on the Second ASEAN Defence Ministers Meeting-Plus)		
การประชุม US-ASEAN Defence Forum (ฮาวาย สหรัฐอเมริกา 1-5 เมษายน 2557)	-การประชุมโต๊ะกลมระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐ และผู้แทนจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้หารือเกี่ยวกับกลไกการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ โดยเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความร่วมมือระหว่างทหารกับพลเรือน และการใช้เทคโนโลยี -ประเทศไทยได้นำเสนอในที่ประชุมว่า ประเทศไทยและมาเลเซียจะเป็นเจ้าภาพร่วมในการฝึกของกองทัพบกประเทศสมาชิกอาเซียนด้าน HADR ในห้วงปลายเดือน เมษายน 2557 (AHEx 2014) และได้เสนอว่าการฝึก Cobra Gold ควรเพิ่มการฝึกด้าน HADR รวมทั้งอาจจะเชิญหน่วยงานภาคพลเรือนและเอกชนทั้งในประเทศและ		

	ต่างประเทศเข้าร่วมการฝึกตามความเหมาะสม -ที่ประชุมได้หารือเกี่ยวกับสถานการณ์ในภูมิภาค โดยเฉพาะในเรื่องความขัดแย้งในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก โดยทุกฝ่ายเห็นสอดคล้องกันว่าควรจะต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี		
ADMM - Plus ครั้งที่ 3 (ประเทศมาเลเซีย วันที่ 4พฤศจิกายน 2558)	- ที่ประชุมเห็นร่วมกันว่าภัยคุกคามจากไซเบอร์ การก่อการร้าย ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความมั่นคงทางทะเล ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญของภูมิภาคที่ต้องให้ความร่วมมือกันใกล้ชิดมากขึ้น - ที่ประชุมได้หารือถึงปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ของประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อกังวลร่วมกันถึงเสรีภาพในการเดินเรือและการเดินอากาศ โดยเห็นร่วมกันว่าปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องแก้ปัญหาร่วมกัน โดยเสริมสร้างความไว้วางใจและเคารพสิทธิกันและกัน ยึดกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ควร		

	ระงับยับยั้งการยั่วและการใช้กำลังทหารที่ อาจก่อความรุนแรง โดยเชื่อมั่นร่วมกันว่า ความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้าง ประสิทธิภาพและรักษาความมั่นคงของ ภูมิภาคร่วมกัน - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของไทย ได้ร่วมประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคง ของช่องแคบมะละการ่วมกับรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหมมาเลเซีย สิงคโปร์ และ อินโดนีเซีย โดยเห็นชอบร่วมกันที่จะจัดตั้ง คณะทำงานเพื่อกระชับความร่วมมือกันและ เพิ่มมาตรการดูแลความมั่นคงทางทะเลใน บริเวณดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาโจรสลัด		
--	---	--	--

ผนวก ค. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

กิจกรรม	เดือน									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ทบทวนวรรณกรรม	↔									
เก็บข้อมูลหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบ		↔								
วิเคราะห์ข้อมูลในชั้นต้นเก็บข้อมูลซ้ำในบางจุดที่ยังขาดอยู่			↔							
การเขียนรายงานการวิจัยและการนำเสนอผลงาน					↔			↔		

หมายเหตุ : ↔ กิจกรรมที่เสนอในโครงการ

 ↔ กิจกรรมที่ดำเนินการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ	ผลสำเร็จ
1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของ APSC โดยเน้นความร่วมมือด้านความมั่นคง	1.1) ค้นคว้าเอกสารความร่วมมือของ APSC ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	ค้นคว้าเอกสารความร่วมมือตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	รายงานพัฒนาการของความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	100%
2) เพื่อศึกษาความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบ APSC	2.1) ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ	รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ	การวิเคราะห์ความร่วมมือของกองทัพไทยกับกองทัพต่างประเทศในกรอบ APSC	100%